

การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

นางสาวสุจิตรา วันทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF RESEARCH-BASED LEARNING ACTIVITIES
TO DEVELOP ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' GOOD CITIZEN
CHARACTERISTICS IN A DEMOCRACY

Miss Sujitra Wanthong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research Methodology
Department of Educational Research and Psychology
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิจัยและพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้
การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี
ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

โดย

นางสาวสุจิตรา วันทอง

สาขาวิชา

วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตั้งธนานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.ศศิธร เขียวกอ)

สุจิตรา วันทอง : การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา. (RESEARCH AND DEVELOPMENT OF RESEARCH-BASED LEARNING ACTIVITIES TO DEVELOP ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' GOOD CITIZEN CHARACTERISTICS IN A DEMOCRACY). อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, 248 หน้า.

□ วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ (1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา (2) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมและ(3)เพื่อวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา การวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย การสำรวจ การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมฯและการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมฯ กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาจำนวน 51 คน กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 38 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 19 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของครูแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ และแบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที(t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม และการวิเคราะห์เนื้อหา

□ ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน คือ (1) ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนและมีความสำเร็จอยู่ในระดับสูง โดยการจัดกิจกรรมใช้สื่อที่หลากหลาย ปัญหาที่ครูพบ คือ ความไม่พร้อมของนักเรียนและงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ไม่เพียงพอ และ 2) ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย และมีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย และขาดทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การตีความและการกำหนดปัญหา 2) การวางแผนงาน 3) การดำเนินงานตามแผน และ 4) การนำผลที่ได้ไปใช้แก้ปัญหา ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย คือ เรียนรู้ประชาธิปไตย ใส่ใจส่วนรวม และร่วมสืบสานความเป็นไทย

3. นักเรียนที่เรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านพุทธิพิสัยและด้านจิตพิสัยสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามแผนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา..... วิชาจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา..... 2554.....

5283449427 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

KEYWORDS : RESEARCH AND DEVELOPMENT / RESEARCH-BASED LEARNING/ GOOD CITIZENSHIP

SUJITTRA WANTHONG : RESEARCH AND DEVELOPMENT OF RESEARCH-BASED LEARNING ACTIVITIES TO DEVELOP ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' GOOD CITIZEN CHARACTERISTICS IN A DEMOCRACY. ADVISOR: ASSOC.PROF. SIRIPAARN SUWANMONKHA, Ph.D., 248 pp.

The research objectives were 1) to study state and characteristics of learning to develop elementary students' good citizenship characteristics in a democracy and using research-based learning of elementary school teachers 2) to develop and 3) to study effect of learning activities using research-based process to develop elementary students' good citizenship characteristics in a democracy. The research and development employed a quasi experimental. The survey samples were 51 elementary school teachers and the experimental samples were 38 fifth grade students. The research instruments were a elementary teacher questionnaire, learning plan activities and students' good citizenship characteristics in a democracy tests. The data analysis composed of t-test, analysis of covariance and content analysis.

The research findings were:

1. The state were (1) teachers were teaching for develop students' good citizenship characteristics in a democracy and success at high level by used various activities and methods. The teachers' problems were lack of student readiness and supporting budget. (2) The teachers practice research-based learning and were succeeded moderately. The teachers' problems were the lack of understanding about research and negative attitude toward research.

2.The developed learning activity plan using 4 steps learning. They were (1) interpretation and selection the problems (2)planning (3)action and (4)solving the problems by using the research results. The plan composed of 3 units; "democracy learning", "concern public" and join in continue Thai tradition.

3. The students' good citizenship characteristics in a democratic average scores in cognitive and affective dimensions of the experimental group were significantly higher than control group at .05 level.

Department : Educational Research and Psychology Student's Signature.....

Field of Study : Educational Research Methodology Advisor's Signature.....

Academic Year :2011.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรักความเมตตาอย่างยิ่งของครูผู้สำคัญที่สุด ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลักที่ได้สละเวลาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้การปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ทุกขั้นตอนอย่างเอาใจใส่ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ในที่สุด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกันนท์ และดร. ศศิธร เขียวกอ ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา และคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการทำงานและการดำรงชีวิตอย่าง ยิ่ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้ช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านได้สละเวลาในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและคุณครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกระหว่างการทำวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ นักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ในสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา นายกนิษฐ์ ศรีเคลือบ ขอขอบคุณนายณัฐพล แจ็งอักษร นางสาวปฤศณี พจนา นางสาววิภาวดี เขี่ยมสะอาด และนางสาวธีรนุช จาบประไพ เพื่อนที่คอยให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา รวมทั้งเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ และปฏิบัติต่อกันด้วยความเป็นกัลยามิตรที่ดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตผู้วิจัย คุณพ่อถ้วน วันทอง คุณแม่อานวย วันทอง พี่ชนิกันต์และพี่นิภาพร ที่ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาและให้การ สนับสนุนให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ ในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 ความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย.....	11
ตอนที่ 2 การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย.....	29
ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน.....	40
ตอนที่ 4 การวิจัยและพัฒนา.....	51
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	58
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
<u>ระยะที่ 1</u> วิเคราะห์สภาพและลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ การวิจัย เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน...	66

บทที่	หน้า
2 <u>ระยะที่ 2</u> ออกแบบและพัฒนากิจการวัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน...	77
3 <u>ระยะที่ 3</u> ศึกษาผลการทดลองวัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา.....	78
4 สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา และการใช้ การวิจัยเป็นฐานในการวัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	92
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของครูกลุ่มตัวอย่าง.....	92
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา.....	94
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการใช้การวิจัย เป็นฐานในการวัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	106
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของ นักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประเมินโดยครู.....	111
5 การออกแบบและพัฒนากิจการวัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา.....	118
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักการวัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน.....	119
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษา.....	122
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย.....	124

บทที่	หน้า
ตอนที่ 4 การกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	127
ตอนที่ 5 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา.....	128
6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย.....	138
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน.....	139
ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน.....	139
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ทดสอบด้วยค่าที (t-test) เพื่อดูความเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน.....	144
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน.....	148
ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน.....	148
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ด้วยสถิติ ANCOVA โดยใช้คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองเป็นตัวแปรร่วม.....	152
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนและหลังได้รับการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง.....	153

บทที่	หน้า
7	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 169
	สรุปผลการวิจัย..... 170
	อภิปรายผลการวิจัย..... 173
	ข้อเสนอแนะ..... 177
	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้..... 177
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป..... 178
	รายการอ้างอิง..... 180
	ภาคผนวก..... 186
	ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย..... 187
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับประถมศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย เป็นฐาน..... 189
	ภาคผนวก ค คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา (สำหรับครูประเมินนักเรียน)..... 199
	ภาคผนวก ง เครื่องมือวัดตัวแปรตาม (แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนฉบับนักเรียนประเมินตนเอง).... 206
	ภาคผนวก จ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระยะยาวที่ใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน... 215
	ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา..... 217
	ภาคผนวก ช ตัวอย่างเอกสารประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การ วิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา..... 229
	ภาคผนวก ซ แบบบันทึกหลังการสอน..... 235
	ภาคผนวก ฅ แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน..... 238

บทที่

หน้า

ภาคผนวก ๓ ภาพกิจกรรมจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็น ฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของ นักเรียนระดับประถมศึกษา.....	244
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	248

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	องค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะ 3 ด้านในโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ในโรงเรียน.....	17
2.2	วิเคราะห์หลักการสำคัญของประชาธิปไตยกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย.....	22
2.3	การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองใน 30 ประเทศ.....	33
2.4	บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย.....	45
2.5	ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา.....	53
2.6	ความสอดคล้องของแนวคิดการวิจัยและพัฒนาของสุวัฒนา สุวรรณเขตนิคมกับจรรยา สุวรรณทัต.....	56
3.1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ.....	67
3.2	โครงสร้างโครงสร้างเนื้อหาและน้ำหนักความสำคัญโดยประมาณการของแบบสำรวจ.....	68
3.3	ระดับมาตรฐานค่ากับการปฏิบัติและความสำเร็จในการปฏิบัติและความหมาย.....	70
3.4	โครงสร้างเนื้อหาและน้ำหนักความสำคัญโดยประมาณของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน.....	71
3.5	ระดับมาตรฐานค่าระดับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และความหมาย.....	72
3.6	จำนวนข้อและผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน.....	72
3.7	ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC).....	73
3.8	จำนวนข้อและค่าความเที่ยงของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน.....	75
3.9	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง.....	80

ตารางที่	หน้า	
3.10	กิจกรรม วันที่และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน.....	83
3.11	โครงสร้างเนื้อหาและน้ำหนักความสำคัญโดยประมาณของแบบวัดคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	86
3.12	ผลการพิจารณาความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน...	87
3.13	ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้และคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียนที่พัฒนา.....	91
4.1	ค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และเพศ.....	93
4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์การทำงานและภาระงาน สอนของกลุ่มตัวอย่างครู.....	93
4.3	ข้อมูลภูมิหลังด้านโรงเรียน.....	94
4.4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	95
4.5	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ของครูกลุ่มตัวอย่าง.....	96
4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของครู.....	97
4.7	เป้าหมายและตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีของนักเรียน.....	99
4.8	กิจกรรม ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข.....	100
4.9	ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนตามองค์ประกอบ 3 ด้าน.....	101
4.10	ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนจำแนกตามองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ.....	102
4.11	ค่าความถี่ ร้อยละ ของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่ครูใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	106

ตารางที่	หน้า	
4.12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการปฏิบัติ และระดับความสำเร็จของการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู.....	108
4.13	ค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และเพศ.....	111
4.14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสพการณ์การทำงานและภาระงานสอนของกลุ่มตัวอย่างครู.....	113
4.15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างพิจารณาตามองค์ประกอบรายด้าน.....	114
4.16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างพิจารณาตามองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ.....	115
5.1	หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในระดับชั้น ป.5.....	123
5.2	สาระการเรียนรู้และเหตุผลที่ชอบ.....	126
5.3	สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษา ที่ใช้ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้.....	130
5.4	ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้มาตรฐาน ส 2.1 ในระดับชั้น ป.5.....	131
5.5	การกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	132
5.6	โครงสร้างการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	133
5.7	การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง.....	135
6.1	ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน.....	139

ตารางที่	หน้า	
6.2	ตารางที่ 6.2 ลำดับคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของ กลุ่มตัวอย่างนักเรียน.....	140
6.3	ลำดับที่และค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พิจารณาตาม องค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ.....	142
6.4	ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยตาม ความคิดเห็น ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและนักเรียนกลุ่มทดลอง.....	143
6.5	การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนก่อนได้รับการทดลองด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	144
6.6	การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพุทธิพิสัยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนก่อนได้รับการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความเท่าเทียมกัน.....	145
6.7	การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนด้านทักษะพิสัย ก่อนได้รับการทดลองเพื่อดูความเท่าเทียมกัน.....	146
6.8	การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านจิตพิสัยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนก่อนได้รับการทดลอง เพื่อความ เท่าเทียมกัน.....	146
6.9	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับ การทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน.....	148
6.10	ลำดับคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน พิจารณาตามองค์ประกอบ 3 ด้าน.....	149
6.11	ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หลังได้รับการ ทดลอง พิจารณาตามองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ.....	151
6.12	การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ANCOVA.....	152

ตารางที่

หน้า

6.13	การทดสอบความแตกต่างของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลอง เปรียบเทียบก่อนเรียนและ หลังเรียน การทดสอบด้วยค่าที (t-test).....	153
------	---	-----

สารบัญภาพ

แผนภาพ	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการพัฒนา ความเป็นพลเมือง (ปรับปรุงจากกระทรวงศึกษาธิการ, 2551).....	39
2.2 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียน การสอนด้วยวิธีวิจัย.....	46
2.3 รูปแบบการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน.....	47
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	61
3.1 การดำเนินการวิจัย.....	65
3.2 แบบการทดลอง.....	82
5.1 การออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน.....	120
5.2 หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย.....	130

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมหลายประการ เช่น ปัญหาความยากจน ยาเสพติด ทุจริตคอร์รัปชัน อาชญากรรม ครอบครัวแตกแยก ความเป็ยงเบนทางค่านิยมและวัฒนธรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และปัญหาสำคัญที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันคือปัญหาความแตกแยกของคนในสังคม เนื่องจากมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในทางการเมือง ส่งผลให้ขาดความสงบสุขในบ้านเมืองรวมทั้งเป็นจุดอ่อนสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาประเทศ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) ทำให้สังคมต้องการประชาชนที่เป็นต้นทุนที่ดีทางมนุษย์ เพื่อมาช่วยในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม

Schugurensky (2005) ได้กล่าวไว้ว่าความเป็น “พลเมือง” เปรียบเสมือนคุณธรรมของประชาชน และความเป็นพลเมืองจะนำมาซึ่งความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามหน้าที่ เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การใช้ความคิดวิเคราะห์ตามเงื่อนไขของการปกครอง และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพการเมืองการปกครองรวมทั้งสภาพชุมชน ทั้งนี้ความเป็นพลเมืองดีจะมีลักษณะอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับระบอบการปกครองของประเทศ เช่น ประเทศที่ปกครองแบบเผด็จการ พลเมืองดีย่อมหมายถึงบุคคลที่เคารพ และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำประเทศอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง

เนื่องจากประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ ดังนั้น ประเทศจึงมีความต้องการประชาชนที่มีความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เช่น การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม การเคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การยอมรับเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย การใช้เหตุผลแสดงความคิดเห็น การมีความสามัคคีและประนีประนอม ฯลฯ โดยมีเป้าหมายคือการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม (เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ, 2551; กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) ซึ่งการที่บุคคลมีคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะทำให้เกิดผลดีต่อสังคมและประเทศ ดังนี้ 1) ทำให้สังคมและประเทศชาติพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย มีความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ 2) ทำให้

เกิดความรักและสามัคคีในหมู่คณะ เพราะมีความร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน 3) สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะทุกคนเคารพและปฏิบัติตามกติกากฎระเบียบของสังคม 4) สังคมมีความเป็นธรรม เมื่อสมาชิกทุกคนได้รับสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ จากกฎหมายเท่าเทียมกัน ทำให้สมาชิกทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม 5) ทำให้สมาชิกในสังคมมีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน โดยยึดหลักศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อกันตามวิถีประชาธิปไตย(นิคม สุขมงคล, 2551)

หลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความต้องการพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย เห็นได้จากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องและแนวคิดที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีพฤติกรรมประชาธิปไตย ได้แก่ การรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (มาตรา 7) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2551)

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นแนวทางและหลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่าหลักสูตรนี้ได้ระบุถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในฐานะพลเมืองและพลโลกไว้ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ทั้งนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์และมีบทบาทเกี่ยวข้องมากที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองดี โดยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ได้ระบุเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส.1.1 “...มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข” มาตรฐาน ส.1.2 “เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ” สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส.2.1 “เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข” มาตรฐาน ส.2.2 “เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ” สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส.3.1 “...เข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ” สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส.4.3 “...มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย” สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส.5.2 “...มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติตนเป็นคนดีของบุคคลโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิตและอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมเคารพในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยมีเป้าหมายคือการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะที่ดีพึงประสงค์ของคนไทย(วิรัตน์ บัวขาว, 2541; วลัย พานิช, 2542; ไพฑูรย์ สินลาวิรัตน์ และคณะ, 2549; สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549; กรมวิชาการ, 2550; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2552; ชินภัทร ภูมิรัตน์, 2553; Dejaeghere & Hooghe, 2009) ทำให้ได้องค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 3 ด้าน 14 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ด้านพุทธิพิสัย หมายถึง คุณลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีความรู้พื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1)รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ 1.2) รู้ในกฎระเบียบของสังคม 1.3) รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก 1.4)รู้ในหลักสามัคคี และ1.5)รู้ในหลักการมีส่วนร่วม 2) ด้านทักษะพิสัย หมายถึง คุณลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงการมี ความสามารถที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยพึงมีสำหรับการดำเนิน

ชีวิตในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) ความสามารถในการวางแผนและการทำงาน 2.2) ความสามารถในการแก้ปัญหา 2.3) ความสามารถในการสื่อสาร 2.4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 2.5) ความสามารถการใช้เทคโนโลยี และ 3) ด้านจิตพิสัย หมายถึง คุณลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติ ความรู้สึกและความเชื่อที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยพึงมี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) ศรัทธาประชาธิปไตย 3.2) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 3.3) ใฝ่เรียนรู้ และ 3.4) มีจิตสาธารณะ

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตให้กับผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไว้ว่า “...การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข...” (มาตรา 6) โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ดังได้กำหนดไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ความว่า “ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรู้ รวมถึงสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันผ่านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ”

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัย ทำให้สรุปได้ว่า การวิจัย เป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบระเบียบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่เชื่อถือได้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการคิดและดำเนินการ ซึ่งผลที่ได้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ ส่วนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้อย่างของตนเอง เรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัยจนได้ข้อค้นพบหรือได้วิธีการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานนี้มีบทบาทและความสำคัญในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ เพราะการพัฒนาคนไทยให้มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถพัฒนาตนเองได้นับเป็นกระบวนการที่สำคัญซึ่งการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การวิจัยเป็นฐานจึงเป็นแนวทางสำคัญทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการ ใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาและสร้างความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบระเบียบ ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีความเชื่อถือได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การวิจัยเป็นเป็นแนวทาง ดำเนินการหนึ่งที่น่าไปสู่การสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สำหรับประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อผู้เรียนนั้น พบว่า การเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางด้านปัญญา ได้แก่ ทักษะการอ่าน จากการค้นคว้า ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ทักษะการอภิปราย ทักษะการคิดขั้นสูง คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม ทักษะในการทำงานร่วมกัน การติดต่อประสานงาน การวางแผนการดำเนินการวิจัย การประเมินผลการดำเนินงาน การได้เรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ได้เรียนรู้วิธีการวิจัย หรือวิธีการแสวงหาความรู้ และได้เรียนรู้กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีที่ตนเองเกิดการเรียนรู้ (ทิตนา แชมมณี, 2548; ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ, 2550; ลัดดา ภูเกียรติ, 2552; นงลักษณ์ วิรัชชัย อ้างถึงใน ลัดดา ภูเกียรติ, 2552: 144)

การศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า ได้ผลลัพธ์ ในเชิงบวก ดังที่โครงการวิจัยบูรณาการการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ตามหลัก “สัตตศีลา” ของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2549) ได้ใช้การเรียนการสอนโดยใช้ การวิจัยเป็นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในหลักที่ 5 : CRP – Plus ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนแบบ 4ร. (ร1 : รู้ทัน รู้นำโลก ร2 : เรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญการปฏิบัติ ร3 : รวมพลัง สร้างสรรค์สังคม ร4 : รวมพลังสร้างสรรค์สังคม) ก่อนและหลังการดำเนินการตามหลักสัตตศีลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแบบ 4ร. ในทุกด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยด้านรักษ์วัฒนธรรมไทยใฝ่สันติอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนคุณลักษณะอีก 3 ด้านอยู่ใน ระดับสูง

จากสภาพปัญหาสังคมไทย ความต้องการสมาชิกของสังคมที่มีคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย และประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ทำให้ผู้วิจัย สนใจศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ว่าสามารถพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนได้หรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้กับโรงเรียน และหน่วยงานอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันนำไปสู่การมีเยาวชน และประชาชนที่มี คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยมุ่งทำการศึกษากับนักเรียน ประถมศึกษาเพราะเป็นวัยที่เหมาะสมสำหรับการปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรมที่ดี อีกทั้งมีความเสี่ยงสูงที่จะมีปัญหาด้านการประพฤติตนให้อยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี และในขณะเดียวกันก็เป็นวัยที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป (สุวิมล ว่องวานิช, 2549)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งลักษณะของการผสมผสานของการพัฒนาและการวิจัยทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการพัฒนาผลผลิตของงาน การพัฒนาระบบงาน และการพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การทำให้เห็นภาพของงานชัดเจนขึ้น การควบคุมการดำเนินงานของตนเอง และการคิดวิเคราะห์ ทำให้เกิดความภูมิใจในงานและภูมิใจในตัวเองในฐานะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าขององค์กร รวมทั้งเป็นการพัฒนาสังคมของการทำงานและพัฒนาวิชาที่พนอกจากนี้ การวิจัยและพัฒนายังนับเป็นแนวคิดที่ดีในการทำงานต่าง ๆ เพราะจะเพิ่มคุณค่าในด้านประโยชน์ของการวิจัย (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม, 2540)

คำถามของการวิจัย

1. ครูมีสภาพปัจจุบัน และลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาอย่างไร
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะอย่างไร
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ส่งผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีการคิดค้นพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในระยะแรกทำการวิจัยเชิงสำรวจกับครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ทั้งหมด 4 เขตพื้นที่การศึกษาซึ่งมีประชากรครูผู้สอนระดับประถมศึกษาจำนวน 8,845. คน ระยะต่อมาทำการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และทำการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เขต 4 ในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ระยะเวลา 10 สัปดาห์ ประชากรนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดอุดรธานีมีทั้งหมด 16,664 คน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จัดในคาบกิจกรรมโฮมรูมและกิจกรรมชมรม ตัวแปรหลักที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยซึ่งเป็นตัวแปรทดลอง และคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยที่นักเรียนได้รับการพัฒนาเป็นตัวแปรตาม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทัศนคติของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านพุทธิพิสัย** หมายถึง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 **รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ** หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตามสิทธิของตนเองอย่างเหมาะสม ได้แก่ สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน

1.2 **รู้ในกฎระเบียบของสังคม** หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ปฏิบัติตามกฎหรือข้อตกลงของห้องเรียน

1.3 **รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่** หมายถึง การมีความรู้และยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ รับฟังเสียงส่วนน้อยที่แตกต่าง

1.4 **รู้ในหลักสามัคคี** หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

1.5 **รู้ในหลักการมีส่วนร่วม** หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมสำคัญของชุมชน และมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น กิจกรรม เลือกลงตั้งประธานนักเรียน เลือกลงตั้งหัวหน้าห้อง รองเลขาธิการ ฯลฯ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ด้านทักษะพิสัย หมายถึง ความสามารถที่จำเป็นในยุคปัจจุบันที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 **ความสามารถในการวางแผนในการทำงาน** หมายถึง พฤติกรรมการกำหนดขั้นตอนในการทำงานและวิเคราะห์ผลที่ตามมา

2.2 **ความสามารถในการแก้ปัญหา** หมายถึง พฤติกรรมการใช้ความรู้และเหตุผลในการแก้ปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี ประนีประนอม

2.3 **ความสามารถในการสื่อสาร** หมายถึง พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.4 **ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต** หมายถึง พฤติกรรมการปรับตัวหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.5 **ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี** หมายถึง พฤติกรรมการเลือกและใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านจิตพิสัย หมายถึง ทศนคติ ความรู้สึก และความเชื่อของนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.1 **ศรัทธาประชาธิปไตย** หมายถึง การเคารพ ยึดมั่น เชื่อมมั่น หรือมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมุ่งธำรงรักษาไว้

3.2 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การเคารพ ยึดมั่น เชื่อมมั่น หรือมีทัศนคติที่ดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมุ่งธำรงรักษาไว้

3.3 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีต่อความมุ่งมั่นและพากเพียรในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 มีจิตสาธารณะ หมายถึง ความมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักและห่วงแหนสาธารณสมบัติ มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม

วิถีประชาธิปไตย หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการปฏิบัติตน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัย 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตีความ/ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วางแผนงาน ขั้นที่ 3 ดำเนินงานตามแผน และขั้นที่ 4 นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหา/สร้างสรรค์ผลงาน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน

การวิจัยและพัฒนา หมายถึง การพัฒนารูปแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 (R_1) สำรวจสถานะเริ่มต้น ขั้นที่ 2 (D_1) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 (R_2) ศึกษาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรม ขั้นที่ 4 (D_2) ปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรม และ ขั้นที่ 5 (R_3) วิเคราะห์ผลการทดลองจัดกิจกรรม

นักเรียนประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาระหว่างชั้น ป.1 – ป.6

การเรียนแบบปกติ หมายถึง การเรียนในห้องเรียนโดยทั่วไปที่ครูเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ปกติ

กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามปกติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1.1 การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย ดังนั้นหลังจากการจัดกิจกรรมการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการพัฒนาผ่านจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนพฤติกรรมในทิศทางที่เหมาะสมมากขึ้น ทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย

1.2 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนใช้กระบวนการวิจัย เป็นฐานในการเรียนรู้ (research-based learning) และพัฒนาเป็นผลงาน ดังนั้น นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจึงได้เรียนรู้กระบวนการวิจัย พร้อมทั้งฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเป็นนักวิจัยต่อไป

2. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับครู/ผู้วิจัย

2.1 ครู/ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการพัฒนาทักษะความสามารถในการจัดกิจกรรม และพัฒนา นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนตามแนวคิดของตนเอง และทำให้ครูเกิดความตระหนักว่าการพัฒนาคุณธรรม หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่น ๆ เป็นหน้าที่ที่ครูต้องทำไปพร้อมกับการพัฒนาความรู้ ทางวิชาการของนักเรียน

2.2 ครู/ผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะและความสามารถด้านการวิจัย รวมทั้งการใช้ กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนซึ่งสนองตอบต่อนโยบายที่กำหนด ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24(5) ด้วย

2.3 ระหว่างการดำเนินการจนสิ้นสุดการวิจัย ครู/ผู้วิจัยได้มีการจัดทำเอกสารที่เป็น ผลผลิตจากการจัดกิจกรรมซึ่งสามารถใช้ในการจัดกิจกรรมของครูในโรงเรียน และสามารถนำไป เผยแพร่ไปยังโรงเรียนอื่นได้อีก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา 2) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) เพื่อวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ประมวลและสังเคราะห์แนวคิดที่สำคัญของนักวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

ตอนที่ 4 การวิจัยและพัฒนา

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตอนที่ 1 ความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

1.1 ความหมายของความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ทุกสังคมล้วนต้องการสมาชิกที่มีความเป็นพลเมืองดี เพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ การจะพัฒนาบุคคลให้มีความเป็นพลเมืองดีได้นั้น ขั้นตอนสำคัญอย่างหนึ่งคือการทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า “ความเป็นพลเมืองดี” ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีนักเรียนการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของ คำว่า “ความเป็นพลเมือง (citizenship)” และ “ความเป็นพลเมืองดี (good citizenship)” ในทัศนะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

Schugurensky (2005) ได้กล่าวถึง “ความเป็นพลเมือง” ในทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเป็นพลเมืองเปรียบเสมือนสถานภาพ ซึ่งสถานภาพของบุคคลจะขึ้นอยู่กับกฎหมายหรือข้อบังคับของสังคมนั้นๆ กล่าวคือ กฎข้อบังคับจะเป็นตัวกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของบุคคล เช่น บุคคลมีสิทธิที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และมีหน้าที่ที่จะต้องไปทำการเลือกตั้ง เป็นต้น

2. ความเป็นพลเมืองเปรียบเสมือนเอกลักษณ์ ขณะที่สถานภาพเป็นตัวกำหนดสิทธิและหน้าที่ ความเป็นเอกลักษณ์จะแสดงถึงความเป็นเจ้าของ เช่น สถานะบ่งบอกถึงความเป็นสมาชิกชุมชน เอกลักษณ์ก็จะเป็นความรู้สึกของการเป็นสมาชิกที่สำคัญของชุมชน

3. ความเป็นพลเมืองเปรียบเสมือนคุณธรรมของพลเมือง กล่าวคือ การที่พลเมืองมีคุณธรรมรวมทั้งให้คุณค่า มีเจตคติและพฤติกรรมที่เป็นความคาดหวังของการเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่ง “ความเป็นพลเมือง” จะมีลักษณะอย่างไรวินั้น ก็จะขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์และบริบททางการเมืองของรัฐที่จะเป็นตัวกำหนด และ

4. ความเป็นพลเมืองเปรียบเสมือนการกระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพหรือการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคคล โดยเป็นสิ่งที่เกิดจากการหล่อหลอมของสังคมนั้น ๆ

Shoeman (2006) ได้กล่าวถึง “ความเป็นพลเมือง” ไว้ว่า ความเป็นพลเมือง (citizenship) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ และความรู้สึกเกี่ยวโยงกับการรวมกันระหว่างปัจเจกบุคคลกับกรอบทางการเมือง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบการปกครองโดยพลเมืองหรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการความเป็นอยู่ของสาธารณชน

Patrick (1991 อ้างถึงใน Schoeman, 2006) กล่าวถึงความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในมุมมองของความรู้ ทักษะคติ และทักษะการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมที่พลเมืองในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยควรมี ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าใจถึงกระบวนการของการตัดสินใจทางการเมืองการปกครอง และเพื่อมีส่วนร่วมในสังคมและตัดสินใจทางการเมืองการปกครอง เมื่อพวกเขาต้องการจะทำ

ยุทธนา วรณปิติกุล (2542 อ้างถึงใน นุชสุดา เสริมสมรรถ, 2544) ได้กล่าวไว้ว่า พลเมืองดี คือ ผู้ที่รักชาติบ้านเมืองและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และได้กล่าวสรุปวิธีแสดงความรักชาติของพลเมืองดี จากในพระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง ดังนี้

1. เชื้อเพื่อแก่คนสัญชาติเดียวกัน
2. ต้องไม่ประทุษร้ายต่อคนสัญชาติเดียวกัน
3. ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี มีความเคารพต่อพระราชกำหนดกฎหมาย ไม่ประพฤติสิ่งใดที่จะทำให้ลายสาธารณสุขเลย การประพฤติตนเป็นพลเมืองดีจึงจัดว่าเป็นวิธีแสดงความรักชาติอย่างหนึ่งโดยแท้

4. ความเต็มใจยอมเสียสละให้แก่ชาติ มุ่งความร่วมมือทั้งการเสียภาษีอากร ทั้งออกทุนทรัพย์บำรุงสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและสาธารณชน อีกทั้งการยอมสละเวลา และความสุขของตนเพื่อทำการให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองด้วย กิจกรรมที่กล่าวมานี้ เรียกรวมว่า “กรณียะ” คือ กิจกรรมที่เป็นหน้าที่ควรกระทำ และเป็นสมบัติอย่างหนึ่งของพลเมืองดี

5. รู้จักหวงแหนและสงวนชาติ คือ ต้องไม่ยอมให้ใครมาทำลาย ไม่ยอมให้ใครแย่งถิ่นที่ตั้งของชาติ ใครมารานรุกรแดนของเรา เราต้องสู้ด้านทานจนสุดกำลัง ถึงแม้ว่าจะต้องเสียเลือดเนื้อหรือเสียชีวิตก็ต้องยอมเสีย เพื่อสงวนไว้เป็นมรดกแก่บุตรหลานของเราสืบไป

อนึ่ง เมื่อสงวนชาติแล้วก็จำเป็นต้องสงวนสิ่งที่เป็นหลักแห่งชาติ คือ พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นประมุขในการนำชาติทั้งปวง พระศาสนาอันเป็นบรรทัดฐานที่ตั้งแห่งภูมิธรรมของชาติ และอิสรภาพแห่งชาติด้วยเช่นกัน

จากทัศนะดังกล่าวทำให้สามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มี “ความเป็นพลเมือง” หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมายหรือข้อบังคับของสังคมนั้นๆ รวมทั้งมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ของสังคม รวมทั้งเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของการเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ดังนั้น จะอาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่มี “ความเป็นพลเมือง” ก็คือบุคคลที่เป็น “พลเมืองดี” ของสังคมนั่นเอง

พจนานุกรมนักเรียนฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “พลเมือง” ไว้ว่า พลเมือง หมายถึง ชาวเมือง ประชาชน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าแต่ละประเทศต้องการสมาชิกที่ดี หรือ “พลเมืองดี” เพราะประเทศใดที่มีพลเมืองดีอยู่มากย่อมทำให้สังคมสงบสุข เพราะต่างคนต่างปฏิบัติในสิ่งที่ดีและไม่เบียดเบียนกัน เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการบริหารบ้านเมืองและนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามนิยามของคำว่า “พลเมืองดี (good citizenship)” จะมีความแตกต่างกันออกไปตามระบบการปกครองของรัฐ หรือประเทศนั้นๆ เช่น ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการ พลเมืองดี ย่อมหมายถึง ผู้ที่เคารพ เชื่อฟัง และยอมทำตามผู้นำประเทศโดยไม่มีข้อโต้แย้ง สำหรับประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมนี และประเทศไทย ฯลฯ พลเมืองดี ย่อมหมายถึง ผู้ที่มีคุณลักษณะตามที่ระบอบประชาธิปไตยต้องการ เช่น มีความรู้เกี่ยวกับระบบการปกครอง และประพฤติตนโดยยึดถือหลักการปกครองของระบอบประชาธิปไตยเป็นหลัก เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่า การที่จะตัดสินว่าบุคคลใดมีความเป็นพลเมืองดีหรือไม่ต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมของบุคคลกับหลักการปกครองของประเทศนั้นๆ

เนื่องจากประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น ประชาชนหรือพลเมืองที่พึงประสงค์ของการปกครองระบอบนี้ก็คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางหรือหลักการของประชาธิปไตย อันได้แก่ หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หลักสิทธิเสรีภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักสามัคคี หลักการยึดเสียงส่วนมากเคารพเสียงส่วนน้อย มุ่งความสงบสันติ ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักการข้างต้นอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็น “พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” นั่นเอง

1.2 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

เนื่องจาก พลเมืองดี หมายถึง บุคคลที่มีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมนั้นๆ ดังนั้น การที่จะบอกได้ว่าบุคคลมีความเป็นพลเมืองดีหรือไม่ จึงจำเป็นที่จะต้องทราบว่าบุคคลที่มีความเป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง ในที่นี้ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดี รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมที่เกี่ยวข้องและบ่งบอกถึงความเป็นพลเมืองดีไว้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย ดังนี้

ประเวศ วะสี (2535 อ้างถึงใน ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์, 2550) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของคนไทยสมัยใหม่ในการบรรยายนำเรื่องการพัฒนาการศึกษาในอนาคต ในการสัมมนาเรื่อง การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่า คนไทยสมัยใหม่จะต้องมีคุณสมบัติ 10 ประการ คือ 1) เป็นบุคคลเรียนเร็ว ชอบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 2) มีความรู้ทั้งทางวัฒนธรรม ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการจัดการ 3) ประกอบอาชีพได้ 4) สามารถดูแลสุขภาพและความปลอดภัย 5) มีความรักธรรมชาติ รักเพื่อนมนุษย์และรักศิลปะ 6) มีโลกทัศน์กว้างและจิตใจสาธารณะ 7) มีพฤติกรรมองค์กรและความสามารถในการสร้างความเป็นชุมชน 8) มีความอดทน สมาน และความประณีตในการทำงาน 9) การเข้าถึงความหลากหลายและความเป็นนานาชาติ และ 10) มีการพัฒนาของจิตวิญญาณ

วิรัตน์ บัวขาว (2541) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของทรัพยากรมนุษย์ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ว่าต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความรอบรู้ ความรู้เป็นส่วนเดียวย่อมไม่เพียงพอแก่การดำรงตนให้มีความสุขต่อไป นอกจากความรอบรู้แล้ว ต้องศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต และเป็นรุ่นใหม่ที่มีความเก่ง กล้า คือ กล้าคิด กล้าทำ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

2. มีทักษะหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นความรู้ที่สามารถปฏิบัติจริงได้

3. มีคุณธรรมสูง ธรรมะเป็นกาวของสังคมที่จะนำพาสังคมสู่ความสันติสุขได้ สังคมใดเห็นทางธรรมะย่อมนำไปสู่ความหายนะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. มีความรับผิดชอบสูง นั่นคือรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ และต่อโลก เพราะทุกท่านต่างเป็นสมาชิกในหมู่บ้านโลกเดียวกัน

5. ไม่เป็นภาระต่อสังคม บุคคลใดกระทำตนเป็นภาระต่อสังคม คือเป็นบุคคลที่ไร้คุณภาพโลกยุคใหม่ต้องการให้ทุกคนพึ่งตนเองได้ นั่นคือ รู้จักประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

6. เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการจัดการ โลกยุคใหม่เป็นโลกของการแข่งขันหากไม่มีความสามารถด้านนี้ จะไปแข่งขันกับใครไม่ได้

7. เป็นบุคคลที่มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง จะเห็นได้ว่าประชากรทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญต่อสุขภาพของคนในชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เด็กได้ดื่มนมตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ประเทศไทยเริ่มส่งเสริมพลเมืองด้านนี้ใน 2 – 3 ปีนี้เอง

8. เป็นบุคคลที่มีทักษะ สามารถใช้ภาษากลางของโลกและเครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ เพราะเนื่องจากการติดต่อสื่อสารทั่วโลกได้ก็ต้องใช้ภาษากลางสื่อกันในชีวิตประจำวัน และสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

วัลย์ พานิช (2542) ได้วิเคราะห์คุณลักษณะของบุคคลที่จะเป็นพลเมืองดีว่า ต้องเป็น ผู้มีความประพฤติดี มีความเป็นพลเมืองดี โดยมีคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) มีความเป็นพลเมืองดีด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐาน ประกอบด้วย
 - 1.1) รู้และเข้าใจ และรับผิดชอบต่อในฐานะสมาชิกของสังคม
 - 1.2) รู้และเข้าใจ สนใจกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมและโลก
 - 1.3) รู้และมีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และธรรมะ แก้ปัญหาของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี
 - 1.4) ใฝ่หาความรู้และมีทักษะ
 - 1.5) มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ วิชาเฉพาะด้าน วิทยาการและเทคโนโลยี
 - 1.6) ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม
 - 1.7) มีระเบียบ
 - 1.8) ซื่อสัตย์
 - 1.9) ยุติธรรม
 - 1.10) ประหยัด
 - 1.11) พึ่งตนเองได้
 - 1.12) ไม่เบียดเบียน
 - 1.13) เลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก
 - 1.14) มีความคิดริเริ่ม
 - 1.15) อดทน
 - 1.16) มีความกล้าทางจริยธรรม
 - 1.17) แก้ปัญหาและประเมินผลได้ และ
 - 1.18) มีมนุษยสัมพันธ์ในระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ทั้งสังคมภายในประเทศและในโลก

กวี วรรกวิณ และคณะ (2553) กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองดีไว้ 9 ประการ คือ 1) เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น 2) มีคุณธรรมและความรับผิดชอบ 3) มีค่านิยมประชาธิปไตย 4) มีระเบียบวินัย ประพฤติตามกฎระเบียบและกติกาสังคม 5) มีความรัก ความสามัคคี ร่วมพัฒนาท้องถิ่น ปกป้องประเทศ 6) มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ไม่นำสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน 7) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 8) มุมนะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และ 9) เสี่ยงสละร่างกาย ทรัพย์สิน และเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

กระทรวงวัฒนธรรม (2552) ได้กล่าวไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้หลักธรรม คนไทยควรเรียนรู้และน้อมนำหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท 10 ประการของพระองค์ มาปฏิบัติ ดังนี้ 1) ทำงานอย่างผู้รู้จริงและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ 2) มีความอดทน มุ่งมั่น ยึดธรรมะ และความถูกต้อง 3) ความอ่อนน้อม ถ่อมตน เรียบง่าย และประหยัด 4) มุ่งประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก 5) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง 6) มีความตั้งใจจริงและขยันหมั่นเพียร 7) มีความสุจริต และความกตัญญู 8) พึ่งตนเอง ส่งเสริมคนดีและคนเก่ง 9) รักผู้อื่น และ 10) การเอื้อเฟื้อต่อกัน

วลัย พานิช (2542) ได้ศึกษาผลการวิจัยนานาชาติ เรื่อง Citizenship Education Policy Study ในปี 1997 สรุปได้ว่าคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสะท้อนได้ถึงความเป็นพลเมืองดีของประเทศและพลเมืองโลกมี 8 คุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีความสามารถในการมองปัญหาและหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลก 2) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และรู้จักรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคม 3) มีความสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับ รู้จักคุณค่า และอดทน ใจกว้างต่อวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง 4) มีสมรรถภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีวิธีคิดอย่างเป็นระบบ 5) มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี 6) มีความตั้งใจในการที่จะปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต และลักษณะนิสัยในการบริโภคส่วนตนเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 7) เป็นผู้มีความรู้สึกไวเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและต่อสู้ในเรื่องสิทธิมนุษยชน ตัวอย่าง เช่น สิทธิสตรี สิทธิของชนกลุ่มน้อย เป็นต้น 8) มีความตั้งใจและมีความสามารถในการมีส่วนร่วมในเรื่องการเมืองการปกครองทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติ

คุณลักษณะทั้ง 8 ประการดังกล่าว ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านคุณค่าและวัฒนธรรมของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ค่านิยมเรื่องสิทธิมนุษยชน ประเด็นและปัญหาสำคัญของโลก ระบบการเมืองการปกครองและสันติภาพ ซึ่งล้วนมาจากมโนทัศน์โลกศึกษา และหลักประชาธิปไตยทั้งสิ้น

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2551) ได้จัดทำโครงการวิจัยบูรณาการ “การเปลี่ยนผ่าน การศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้” โดยระบุคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ในยุคเศรษฐกิจ ฐานความรู้ไว้ 4 ประการ เรียกว่า คุณลักษณะ 4ร. ดังนี้

ร1 : รู้ทันผู้นำโลก ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ทักษะการแสวงหาความรู้ 2) ทักษะการใช้และการจัดการความรู้ 3) ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4) ทักษะการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา และ 5) ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร

ร2 : เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การคิดใหม่ คิดสร้างสรรค์ คิดแจ้งแทงตลอด และ 2) จิตมุ่งคุณภาพ มาตรฐาน และความเป็นเลิศ

ร3 : รวมพลังสร้างสรรค์สังคม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การทำงานแบบร่วมมือ เป็นทีม และสร้างเครือข่าย 2) ความสามารถในการจัดการ 3) การแข่งขัน/อดทน/สู้สิ่งยาก และ 4) การเห็นแก่ส่วนรวม เป็นธรรม และยั่งยืน

ร4 : รักวัฒนธรรมไทย ใฝ่สันติ ประกอบด้วย 1 ตัวบ่งชี้ คือ 1) มีความรักและภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย รักความสงบสันติ

สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ในโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ว่าต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังปรากฏในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะ 3 ด้านในโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดี ของเด็กและเยาวชนไทย ของเด็กและเยาวชนไทยในโรงเรียน

คุณลักษณะ	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้
1) ด้านคุณธรรม	(1) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน (1.1) ความขยันหมั่นเพียร (1.3) ความสามารถพึ่งตนเอง (1.2) ความอดทน (1.4) ความมีวินัย
	(2) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง (2.1) ฉันทะ (2.3) ความสำนึกในหน้าที่ (2.2) ความรับผิดชอบ (2.4) ความกตัญญู
	(3) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง (3.1) ความมีสติและรอบคอบ (3.2) ความตั้งใจให้ดี
	(4) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน (4.1) ความเมตตา (4.4) ความไม่เห็นแก่ตัว (4.2) ความปรารถนาดีต่อกัน (4.5) ความไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น (4.3) ความเอื้อเฟื้อต่อกัน (4.6) ความอะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัย

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้
2) ด้านสังคม	(1) ความมีกิริยามารยาท (5) การมีสัมมาคารวะ (2) การปรับตัว (6) การพูดจาไพเราะ (3) ความตรงต่อเวลา (7) ความอ่อนน้อมถ่อมตน (4) ความสุภาพ
3) ด้านการเรียนรู้	(1) ความใฝ่เรียนรู้ (3) ความรักการอ่าน (2) ความรักโรงเรียน

Dejaeghere & Hooghe (2009) ได้สำรวจความเป็นพลเมืองดีในมโนทัศน์ของวัยรุ่นเบลเยียม อายุ 16 ปี พบว่า วัยรุ่นได้มีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี 8 มิติ ได้แก่ 1) การช่วยเหลือผู้อื่นที่ด้อยกว่า 2) มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 3) ปฏิบัติตามกฎหมาย 4) เข้าร่วมในองค์กรอาสาสมัคร 5) มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง 6) ติดตามข่าวสารการเมือง 7) แจ้งเมื่อพบเห็นอาชญากรรม และ 8) มีส่วนร่วมในชุมชนของตน

Gomes (2010) ได้ระบุคุณลักษณะสำคัญที่บ่งชี้ความเป็นพลเมืองดี ดังนี้ 1) รับผิดชอบต่อชุมชนโดยการช่วยเหลือผู้อื่น 2) มีค่านิยมเกี่ยวกับเสรีภาพและความยุติธรรม ไม่ใช้วิธีการที่ไม่ยุติธรรมเอาเปรียบผู้อื่น 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีพฤติกรรมการตัดสินใจตามวิถีประชาธิปไตย 4) รับผิดชอบต่อสังคมและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 5) สนับสนุนความปรองดองและมีส่วนร่วม 6) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใหญ่และเพื่อน 7) แก้ปัญหาโดยสันติวิธี 8) กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับชุมชน

เนื่องจากประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการที่จะบอกได้ว่าบุคคลใดมีความเป็นพลเมืองดีหรือไม่ นั่นจึงจำเป็นต้องทราบถึงหลักการสำคัญและวิถีประชาธิปไตยว่ามีลักษณะอย่างไร จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่ามีผู้กล่าวถึงหลักการสำคัญและวิถีประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

กระทรวงวัฒนธรรม (2552) กล่าวว่า หลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน 2) มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 3) การใช้สิทธิเสรีภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม 4) การเคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น 5) การยอมรับเสียงส่วนใหญ่และเคารพเสียงส่วนน้อย 6) การใช้เหตุผลและรับฟังความคิดเห็น 7) การยินยอมและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม 8) มีความสามัคคีและประนีประนอม และ 9) มีจิตสำนึกสาธารณะ และยึดประโยชน์ส่วนรวม

ซึ่งหลักการประชาธิปไตยข้างต้นสามารถนำไปใช้ประกอบหลักธรรม เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของบุคคล ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และสังคมได้

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล(2552) ได้ระบุคุณลักษณะสำคัญที่พลเมืองในระบบประชาธิปไตยพึงมีไว้ 6 ประการ คือ 1) มีอิสรภาพและพึงตนเองได้ 2) เห็นผู้อื่นเท่าเทียมกัน 3) ยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เข้าใจระบบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม

Shoeman (2006) ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดีไว้ว่า บุคคลที่มีความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย (good citizen in a constitutional democracy) คือ บุคคลที่มีคุณลักษณะดังนี้ 1) เข้าใจและมีค่านิยมประชาธิปไตย 2) เคารพในความดี 3) มีความรู้ และเข้าใจหลักการทางการเมือง บริบท และโครงสร้างของระบบ 4) มีทักษะการคิดขั้นสูง และมีความรักชาติ 5) มีทักษะทางสังคม และ 6) มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ทั้งนี้โรงเรียนรัฐบาล (public school) นับเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การปกครองระบบประชาธิปไตยดำรงไว้ได้

กรมวิชาการ (2538) กล่าวถึงคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยไว้อย่าง สอดคล้องกันว่า การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วยคุณธรรม 3 ประการ

1) **คารวธรรม** หมายถึง การมีความเคารพซึ่งกันและกัน พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการประพฤติดนเป็นผู้มีคารวธรรม มีดังนี้

1.1) เคารพบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบิดามารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด เคารพญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้สูงอายุ เคารพครูอาจารย์ และเพื่อนๆ โดยแสดงความเคารพและกล่าวทักทายด้วยคำสุภาพ

1.2) เคารพกฎระเบียบทางสังคม เช่น ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ

1.3) เคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่ทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนา ไม่เอาทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น

1.4) เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ควรฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจ และไตร่ตรองก่อนตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ และไม่ควรถัดถือความคิดเห็นของตนว่าถูกเสมอ

1.5) เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของประเทศ

2) **สามัคคีธรรม** หมายถึง การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม การประพฤติตนเป็นผู้มีสามัคคีธรรม ปฏิบัติ ดังนี้

- 2.1) ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผนงาน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ
- 2.2) ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
- 2.3) ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 2.4) ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ
- 2.5) ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

3) **ปัญญาธรรม** หมายถึง การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การประพฤติตนเป็นผู้มีปัญญาธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

- 3.1) มีความคิดกว้างไกล โดยรับฟังข่าวสารและความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3.2) ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาใช้ตัดสินปัญหา
- 3.3) แสดงความคิดเห็น โดยปราศจากอคติ
- 3.4) รู้จักคิด มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยอย่างมีเหตุผล
- 3.5) รู้จักโต้แย้งด้วยเหตุผล ถ้ามีการโต้แย้งในหมู่คณะให้ใช้เหตุผล และสติปัญญา เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับฟัง ไม่ใช้อารมณ์เป็นตัวตัดสินปัญหา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ดังนั้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งได้กำหนดกรอบและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับปัจจุบันไว้อย่างชัดเจน

จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในฐานะพลเมืองและพลโลกไว้ 8 ประการ ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ และได้ระบุเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ประกอบด้วยมาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข และมาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมือง

การปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และอ้างไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กรมวิชาการ, 2551) โดยสาระการเรียนรู้แกนกลางที่เป็นการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาและตัวชี้วัด ที่มีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 วิเคราะห์หลักการสำคัญของประชาธิปไตยกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

หลักการสำคัญของประชาธิปไตย	ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน 2. มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 3. การใช้สิทธิและเสรีภาพ อย่างถูกต้องเหมาะสม 4. การเคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น 5. การยอมรับเสียงส่วนใหญ่และเคารพเสียงส่วนน้อย 6. การใช้เหตุผล และรับฟังความคิดเห็น 7. การยินยอม และสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม 8. มีความสามัคคี และประนีประนอม 9. มีจิตสำนึกสาธารณะ และยึดประโยชน์ส่วนรวม	ป.1	บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน	- การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน - ประโยชน์ของการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน
		ยกตัวอย่างความสามารถและความคิดของตนเอง ผู้อื่นและบอกผลจากการกระทำนั้น	- ลักษณะความสามารถและลักษณะความคิดของตนเองและผู้อื่น
	ป.2	ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	- ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน สถานที่สาธารณะ เช่น โรงภาพยนตร์ โบราณสถาน ฯลฯ
		เคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	- สิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน
	ป.3	ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน	- บุคคลที่มีผลงานเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน - ลักษณะผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่น
	ป.4	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน	- การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของชุมชน เช่น การรณรงค์เลือกตั้ง - แนวทางการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สาธารณสมบัติ โบราณวัตถุและโบราณสถาน การพัฒนาชุมชน
		วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมาย	- สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม
		เสนอวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชีวิตประจำวัน	- ปัญหาและสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน - แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

หลักการประชาธิปไตย	ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ป.5	ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี	<ul style="list-style-type: none"> - สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดี เช่น เคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย - คุณลักษณะพลเมืองดี เช่น มุมนานะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีค่านิยมประชาธิปไตย มีคุณธรรม
		เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก	<ul style="list-style-type: none"> - เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย - แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก - การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย
	ป.6	ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน เช่น กฎหมายจรรยาบรรณ กฏหมายยาเสพติดให้โทษ กฎหมายทะเบียนราษฎร เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ อบต. อบจ. - ประโยชน์ของการปฏิบัติตนหรือเคารพกฎหมายดังกล่าว

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องและแนวคิดที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีพฤติกรรมประชาธิปไตย ได้แก่ การรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (มาตรา 7)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ของคนไทย ทำให้ได้ความหมายและองค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ดังนี้

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทัศนคติของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านพุทธิพิสัย** หมายถึง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตามสิทธิของตนเองอย่างเหมาะสม ได้แก่ สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน และการปฏิบัติตนตามหน้าที่

1.2 รู้ในกฎระเบียบของสังคม หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อตกลงของห้องเรียน

1.3 รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ หมายถึง การมีความรู้และยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ รับฟังเสียงส่วนน้อยที่มีความแตกต่าง

1.4 รู้ในหลักสามัคคี หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

1.5 รู้ในหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมสำคัญของโรงเรียน/ชุมชนและมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น กิจกรรม เลือกลงตั้งประธานนักเรียน

เลือกหัวหน้าห้อง วรรณคดีเลือกตั้ง ฯลฯ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. **ด้านทักษะพิสัย** หมายถึง ความสามารถที่จำเป็นในยุคปัจจุบันที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมกรปฏิบัติตนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 ความสามารถในการวางแผนการทำงาน หมายถึง พฤติกรรมการกำหนดขั้นตอนการทำงานและวิเคราะห์ผลที่ตามมา

2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมการใช้ความรู้และเหตุผลในการแก้ปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี ประนีประนอม

2.3 ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมการปรับตัว หลีกเลียงสิ่งที่จะทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมการเลือกและใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

3. **ด้านจิตพิสัย** หมายถึง ทศนคติ ความรู้สึก และความเชื่อของนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.1 ศรัทธาประชาธิปไตย หมายถึง การเคารพ ยึดมั่น เชื่อมมั่น หรือมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมุ่งธำรงรักษาไว้

3.2 รักษาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การเคารพ ยึดมั่น เชื่อมมั่น หรือมีทัศนคติที่ดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมุ่งธำรงรักษาไว้

3.3 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีต่อความมุ่งมั่นและพากเพียรในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 มีจิตสาธารณะ หมายถึง ความมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักและห่วงแหนสาธารณสมบัติ มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

การอยู่ร่วมกันในสังคมการปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขต และกฎระเบียบของสังคม มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากทุกคนปฏิบัติตนตามสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง หรือปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ย่อมจะทำให้สังคมสงบสุข

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชน พื้นฐานสำคัญของการปกครองด้วยระบบนี้คือ การที่พลเมืองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง ความเสมอภาคของพลเมือง เสรีภาพ ระบบผู้แทน และการยึดหลักเสียงส่วนมาก (Schoeman, S., 2006) Patrick , J. (2005) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่า ความเป็นพลเมืองน่าจะนำมาซึ่งความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติประชาธิปไตยก็จะไร้ความสามารถ ทั้งนี้หน้าที่ของพลเมืองหมายรวมถึงการเสียภาษี การให้บริการและป้องกันประเทศชาติในยามที่จำเป็น ปฏิบัติตามกฎหมาย ใช้ความคิดวิเคราะห์ตามเงื่อนไขของการเมืองการปกครอง และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพการเมืองการปกครองและสภาพชุมชน ดังนั้น ประชาชนจึงนับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยว่าจะให้เป็นไปในทิศทางใด ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองไว้ว่า ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ควรมีคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ คือ 1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) เห็นผู้อื่นเท่าเทียมกัน 3) ยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม ซึ่งจิตสำนึกของประชาธิปไตยก็คือความเป็น “พลเมือง” และความเป็น “พลเมือง” นับเป็นรากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตย ถ้าประชาชนในสังคมใดมีความเป็นพลเมือง สังคมนั้นก็จะเป็นสังคมพลเมือง (civil society) กล่าวคือ เป็นสังคมที่พลเมืองเอาใจใส่ต่อความเป็นไปและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน สังคม ตลอดจนปัญหาในระดับประเทศ และเมื่อเกิดสังคมพลเมืองแล้ว สังคมจะมีความเข้มแข็งในการถ่วงดุลอำนาจทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ การปกครองในระดับท้องถิ่น และระดับชุมชนก็จะมี ความเข้มแข็งตามไปด้วย อีกทั้งประชาชนจะมีบทบาทในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาศีลธรรม ฯลฯ ทำให้ปัญหาเหล่านี้คลี่คลายลงไปได้ เพราะสมาชิกในสังคมนั้นๆให้ความร่วมมือกันในการแก้ปัญหา ไม่รอพึ่งรัฐบาลเพียงอย่างเดียว ซึ่งการทำเช่นนี้ย่อมทำให้การแก้ปัญหาเป็นอย่างรวดเร็ว และตรงจุด ในทางตรงกันข้าม หากประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยขาดประชาชนที่มีความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตยก็จะล้มเหลว และเต็มไปด้วยอุปสรรคปัญหา

โดยอาจเกิดปัญหาอย่างน้อยสามประการ ประการที่หนึ่ง เกิดขึ้นปกครองใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งประชาชนจะไม่ใช่ว่าผู้ปกครองประเทศอย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงผู้อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของชนชั้นปกครองใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งเท่านั้น ประการที่สอง สังคมเกิดความแตกแยกเนื่องจากประชาชนไม่เคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน ไม่ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างนำไปสู่ความแตกแยก ชัดแย้งกันในระดับครอบครัว ไปจนถึงระดับประเทศ การตัดสินเรื่องต่างๆ ไม่เป็นไปตามความจริง ไม่เป็นไปตามกฎกติกา กระบวนการยุติธรรมไร้ความหมาย นำไปสู่ความรุนแรงในที่สุด และประการที่สาม สังคมเกิดความเสื่อมทราม เพราะประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยขาดการคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขาดความตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดให้สังคมเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงนั่นเอง

นอกจากนี้หลักฐานเชิงประจักษ์อีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย (ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย) ก็คือ ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกา และเยอรมนี ล้วนมีการจัดและส่งเสริมโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (civic education) โดยมีการสอนและฝึกฝนให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษา ต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเองในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ตลอดจนสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (ปริญาญา เทวานฤมิตรกุล, 2552; เยาวเรศ หยดพวง, 2553) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองนอกจากจะจัดขึ้นในระดับโรงเรียนแล้ว ประเทศเหล่านี้ยังมีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในรูปแบบของการศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษานอกระบบ เพื่อให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ (adult civic education) โดยส่งเสริมให้องค์กรเอกชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งพรรคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ อีกทั้งมีการให้การศึกษาด้านการเมือง (political education) แก่ประชาชน โดยมีหลักสูตรวิชาการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ สิทธิเสรีภาพ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ (ปริญาญา เทวานฤมิตรกุล, 2552)

นิคม สุขมงคล (2551) สรุปผลดีที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม กล่าวคือ ถ้าหากทุกคนปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ ย่อมไม่เกิดความขัดแย้งในสังคม และสังคมนั้นจะมีความสุขสงบสุข

2. ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ การเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย ดังนั้น เมื่อเราอยู่ร่วมกันได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันย่อมทำให้บุคคลมีความสัมพันธ์กัน และในที่สุดก็จะเป็นความผูกพันและร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงได้ในที่สุด หรือทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะนั่นเอง

3. ก่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในสังคม ถ้าหากสังคมใดบุคคลมีคุณธรรม จริยธรรม และยึดหลักศีลธรรมในการอยู่ร่วมกัน สังคมนั้นก็จะมีแต่คนที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจต่อกัน และจะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความรักและความผูกพันต่อกัน สังคมนั้นก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ถ้าหากสมาชิกทุกคนในสังคมได้รับสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ และปฏิบัติตามหน้าที่ของตน รวมทั้งได้รับการปฏิบัติต่อกันด้วยความยุติธรรมก็จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม ก็จะทำให้ทุกคนในสังคมเห็นว่าไม่มีใครถูกเอารัดเอาเปรียบหรือปฏิบัติต่อกันที่ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวไม่เกิดขึ้นย่อมทำให้ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข

5. ทำให้สังคมและประเทศชาติพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง กล่าวคือ เมื่อเราอยู่ร่วมกันและได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและมีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ชุมชนได้ประชุมร่วมกันและลงมติร่วมกันในโครงการต่าง ๆ ถือว่าโครงการนั้นได้รับการยอมรับจากสังคมนั้นๆ แล้ว ก็จะทำให้ความขัดแย้งต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้นได้น้อยมาก และเมื่อสังคมหรือชุมชนทำงานอย่างมีระบบก็จะทำให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยกิจกรรมมากขึ้น ในที่สุดสังคมนั้นก็จะมีความเจริญก้าวหน้า และประเทศชาติก็จะมีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมและประเทศอยู่หลายประการ กล่าวคือ ทำให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดสงบเรียบร้อยในสังคม เพราะทุกคนได้รับสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน และปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทำให้ไม่เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันในการทำประโยชน์ต่อสังคม และการที่ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างหลากหลาย มีการ

รับฟังและเคารพความคิดเห็นของกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจกันในการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ก็จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมั่นคง

ผลดีของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประเทศไทยจึงควรมีการส่งเสริม/พัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยให้กับพลเมืองของประเทศ โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และทำหน้าที่ในการพัฒนาประเทศต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับกับการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยรายละเอียดจะได้นำเสนอในตอนต่อไป

ตอนที่ 2 การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

2.1 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (civic education)

การพัฒนาคนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองดีมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน แต่วิธีที่ได้รับความนิยมและเป็นที่น่าสนใจในปัจจุบันคือ “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง(civic education)” ในหลายประเทศ เช่น อเมริกา เยอรมนี ออสเตรเลีย และแอฟริกา ต่างจัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองขึ้นในประเทศของตน ซึ่งเยอรมนีนับเป็นประเทศที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice) ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2553)

Schoeman (2006) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (citizenship education) หมายถึง การศึกษาที่ให้ความชัดเจนและความสัมพันธ์เกี่ยวกับมโนทัศน์พื้นฐานและค่านิยมที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (civic education or citizenship education) เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังค่านิยมและฝึกฝนพฤติกรรมอันพึงประสงค์ในระบอบประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน ทั้งการเห็นคนเท่าเทียมกัน ยอมรับความแตกต่าง รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการฝึกฝนให้มีการแสดงสิทธิและหน้าที่ตามวิถีประชาธิปไตย เช่น การแสดงความคิดเห็นในที่ชุมชน การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เป็นต้น รวมทั้งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีความใส่ใจในความเป็นไป และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการเมืองการปกครองในท้องถิ่นของตนอีกด้วย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเตรียมบุคคลให้พร้อมเข้าสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง

Office of democracy and governance (2002) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเป็นโปรแกรมที่ออกแบบมาเพื่อเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อปูพื้นฐานให้ประชาชน

รู้จักกฎหมายพื้นฐานและระบบทางการเมือง รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามประชาธิปไตยและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อนำเข้าสู่ค่านิยมที่สำคัญของระบบประชาธิปไตย เช่น การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง เชื่อมั่นในกระบวนการประชาธิปไตย เคารพกฎหมาย และการประนีประนอม 3) เพื่อกระตุ้นความรับผิดชอบ และปลูกฝังการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการออกแบบโครงการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ระบุปัญหาสำคัญของประชาธิปไตย 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) กำหนดเป้าหมายสำคัญ และเนื้อหาของโปรแกรม 4) วัดพื้นฐานความรู้ การปฏิบัติ และค่านิยม 5) เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ และ 6) วัดผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ Office of democracy and governance (2002) ยังได้ให้แนวคิดว่าการออกแบบการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองจะมีประสิทธิภาพเมื่อ 1) มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จำนวนคอร์สที่มากพอ (ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป) จึงจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ 2) ใช้วิธีการที่เน้นการมีส่วนร่วม การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมการแก้ปัญหา สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมล้อเลียนทางการเมือง เหล่านี้สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวกได้ดีกว่าการสอนแบบจับบันทึกหรือการใช้สื่อวัสดุ นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการออกแบบโปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) มีความตระหนักและความพยายามที่จะออกแบบการสอนอย่างครอบคลุม มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง 2) ใช้วิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมโดยตรงในโปรแกรม 4) เน้นรูปแบบที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน 5) ลงทุนในการฝึกอบรมให้กับผู้อบรม 6) มีเป้าหมายเพื่ออาสาทำประโยชน์ให้กับสังคม 7) ให้ความสนใจประเด็นเรื่องเพศ 8) หลีกเลี่ยงการคาดหวังที่สูงเกินไป และ 9) นำผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน

ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะการพัฒนาประเทศจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านการศึกษา ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบเหล่านี้จำเป็นต้องมีพลเมืองเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน หากพลเมืองของประเทศมีความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ก็จะทำให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่พร้อมจะเข้ามาช่วยในการพัฒนาประเทศให้ก้าวต่อไป

2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของต่างประเทศ

ประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้ประชาชนต้องมีความรู้ ทักษะ และเห็นคุณค่าในระบอบการปกครอง ประชาชนต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างเพียงพอ

จึงจะเข้าถึง ให้ความสนใจ และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อและการตระหนักถึงค่านิยมที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและปฏิบัติตามกฎหมาย มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม อันจะทำให้ประชาธิปไตยดำรงอยู่ต่อไป โดยทั่วไปประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะซึมซับเอาความเชื่อและการปฏิบัติตนตามแนวประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา ทั้งขณะที่มีส่วนร่วมในครอบครัว เพื่อนบ้าน องค์กรระดับท้องถิ่น การเข้าสู่ระบบการศึกษา การเข้าถึงสื่ออย่างอิสระ เป็นต้น (Office of democracy and governance, 2002)

ทั้งนี้ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่ประเทศส่วนใหญ่ในทวีปยุโรปและประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ จะเริ่มสอนการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองตั้งแต่ชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษา ต่อเนื่องไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษา โดยในระดับอนุบาลนักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงการยอมรับความขัดแย้ง และความแตกต่าง เช่น เมื่อมีความขัดแย้งหรือการทะเลาะกันเกิดขึ้น ห้ามตีกัน เมื่อมีการทะเลาะกันครูจะจับแยกทันที และให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่าขัดแย้งกันได้แต่ห้ามใช้ความรุนแรง เมื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษา นักเรียนจะได้เรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดสิทธิเสรีภาพ โดยนักเรียนจะได้รับการฝึกฝนให้รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อผู้อื่น และรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น จะทำสิ่งใดต้องคำนึงเสมอว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สมาชิกสังคมมีส่วนกำหนดให้สังคมดีขึ้นหรือแย่ลง และนอกจากความรับผิดชอบต่อตนเองแล้ว นักเรียนชั้นประถมศึกษายังต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการประนีประนอม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนต้องเรียนรู้ที่จะแก้ไขความขัดแย้ง เรียนรู้ที่จะตกลงกัน และเรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามรูปแบบการอยู่รวมกัน ในสังคมประชาธิปไตย

เมื่อนักเรียนเริ่มเป็น “พลเมือง” และก้าวเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาแล้ว นักเรียนก็จะได้เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองอย่างจริงจัง ทั้งเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและประวัติศาสตร์การเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมปลายจะเรียนเรื่อง รัฐธรรมนูญและการปกครองโดยกฎหมาย รวมทั้งเข้าใจระบบการเมืองและการเลือกตั้งของประเทศของตนเองตามสมควร และเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ มีความเป็นพลเมือง ที่เห็นความเท่าเทียมของบุคคล ยอมรับความแตกต่าง เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคมและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างเต็มตัว เมื่อมีการเลือกตั้งก็จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่ถูกครอบงำด้วยอำนาจหรืออิทธิพลของผู้อื่น เมื่อเข้ารับราชการก็ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีความเท่าเทียมกันกับผู้อื่น และมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชน เข้าใจถึงศักดิ์ศรี อิสรภาพ ความเสมอภาค

ไม่ยอมให้พรรคการเมืองหรือนักการเมืองที่มีตำแหน่งใหญ่กว่ามาครอบงำ ซึ่งเครื่องมือหรือวิธีการที่โรงเรียนเหล่านี้ใช้ในการสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองของนักเรียน คือ การให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาต่างๆของชุมชนที่อยู่รอบๆโรงเรียน และให้นักเรียนตอบคำถามว่าพบเห็นปัญหาอะไรบ้าง จากนั้นใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ และนำเสนอโครงการของกลุ่มเกี่ยวกับการแก้ปัญหา โดยครูมีหน้าที่ดูแล แนะนำ และให้คำปรึกษาในการทำโครงการให้เหมาะสมกับระดับอายุและชั้นเรียน วิธีการเช่นนี้จะทำให้นักเรียนได้เริ่มมองจากตนเองออกไปสู่ผู้อื่น ได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมที่แท้จริงที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา แล้วเชื่อมโยงตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยกระบวนการกลุ่มจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างด้านความคิดเห็นระหว่างบุคคล เคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนการลงมือปฏิบัติ จะทำให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และพัฒนาสู่การเป็นพลเมืองที่ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป (Office of democracy and governance, 2003; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2552)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของต่างประเทศ พบว่า ประเทศยูเครนมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดเนื้อหาที่นักเรียนต้องเรียนรู้ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทักษะคิดและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งมีความซับซ้อนและลึกซึ้งมากขึ้นตามระดับชั้น Dewey ได้เสนอ Critical model for citizenship education ที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียน ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม และมีทักษะทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ซึ่งการสร้างกรอบพื้นฐานสำหรับ Critical model for citizenship education ของ Dewey นับเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการตอบสนองของนักเรียนให้เป็นไปตามความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในประเทศประชาธิปไตย

นอกจากนี้ The Secretariat International Association for the Evaluation of Educational Achievement : IEA (2010) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจำนวน 30 ประเทศ ใน 5 ทวีปทั่วโลก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการศึกษาประกอบด้วยเป้าหมาย เนื้อหา กระบวนการ รูปแบบ และวิธีการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง มีรายละเอียดดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองใน 30 ประเทศ

เป้าหมาย	เนื้อหา	กระบวนการ	รูปแบบ	วิธีการสอน
<p>1. ส่งเสริมความรู้ด้านสังคม, การเมือง, และสถาบันทางสังคม</p> <p>2. ส่งเสริมการเคารพและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม</p> <p>3. ส่งเสริมความสามารถในการปกป้องจุดยืนทางความคิดของนักเรียน</p> <p>4. พัฒนาทักษะและความสามารถของนักเรียนในการแก้ไขความขัดแย้ง</p> <p>5. ส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียน</p> <p>6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนของนักเรียน</p> <p>7. ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และอิสระในการคิดของนักเรียน</p> <p>8. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียน</p> <p>9. สนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์การลดความขัดแย้งทางค่านิยมด้านเชื้อชาติ</p>	<p>1. สิทธิมนุษยชน</p> <p>2. ระบบกฎหมายและศาล</p> <p>3. ความเข้าใจในวัฒนธรรมและกลุ่มจริยธรรมที่แตกต่าง</p> <p>4. ระบบรัฐสภาและรัฐบาล</p> <p>5. การลงคะแนนเสียงและการเลือกตั้ง</p> <p>6. การแก้ไขความขัดแย้ง</p> <p>7. การศึกษาด้านเทคโนโลยี</p> <p>8. สังคมโลกและองค์การระหว่างประเทศ</p> <p>9. สิ่งแวดล้อม</p> <p>1. เศรษฐศาสตร์และเศรษฐกิจ</p> <p>11. กลุ่มอาสาสมัคร</p>	<p>1. ความรู้และความเข้าใจในการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง</p> <p>1.1 ความรู้พื้นฐาน</p> <p>1.2 ความเข้าใจความคิดรวบยอดที่สำคัญ</p> <p>1.3 ความเข้าใจเจตคติและค่านิยมที่สำคัญ</p> <p>2. การสื่อสาร</p> <p>2.1 การอภิปรายและการโต้แย้ง</p> <p>2.2 โครงการและการเขียนแผนงาน</p> <p>3. การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม</p> <p>3.1 การตัดสินใจในโรงเรียน</p> <p>3.2 กิจกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน</p> <p>4. การวิเคราะห์และการสังเกตกระบวนการเปลี่ยนแปลง</p> <p>4.1 ในโรงเรียน</p> <p>4.2 ในชุมชน</p> <p>5. การตอบสนองและการวิเคราะห์</p> <p>5.1 การมีส่วนร่วมและ engagement opportunity</p> <p>6. การพัฒนาด้านความรู้ลึก</p> <p>6.1 ด้านสัญชาติ</p> <p>7. การพัฒนาเจตคติ</p> <p>7.1 การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสังคมพลเมือง</p>	<p>1. จัดเป็นวิชาเฉพาะ (วิชาบังคับ)</p> <p>2. จัดเป็นวิชาเฉพาะ (วิชาเลือก)</p> <p>3. บูรณาการเข้ากับวิชาทั่วไป</p> <p>4. cross-curricular</p> <p>5. ชุมชน</p> <p>6. กิจกรรมหลักสูตรพิเศษ</p> <p>7. จัดประสบการณ์ในชั้นเรียน</p>	<p>1. สอนแยกเป็นอีกวิชาหนึ่ง โดยครูสอนพลเมืองศึกษา หรือวิชาที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. สอนโดยครูของวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สังคม</p> <p>3. บูรณาการเข้ากับทุกวิชาที่มีสอนในโรงเรียน</p> <p>4. สอนเป็นกิจกรรมในหลักสูตรพิเศษ</p> <p>5. พิจารณาผลของประสบการณ์ในโรงเรียนในภาพรวม</p> <p>6. ไม่นำเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรของโรงเรียน</p>

2.3 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของประเทศไทย

จากความสำคัญของความเป็น “พลเมืองดี” ในระบอบประชาธิปไตยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ปัจจุบันหลายประเทศตื่นตัว และหันมาให้ความสำคัญกับความเป็น “พลเมือง” โดยส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (civic education) รวมทั้งมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองให้มีประสิทธิภาพ สำหรับประเทศไทยเองก็ได้เล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองของประชาชนในประเทศเช่นกัน ดังที่นโยบายระดับชาติทั้งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่มีการกล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของประชาชนในชาติ และมีความสอดคล้องกันในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ที่มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีความเป็นไทยและมีวิสัยทัศน์เป็นสากล สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนมีคุณธรรมในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตามนโยบายที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ก็คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะเป็นนโยบายที่โรงเรียนต้องนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ทางวิชาการ รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้กับนักเรียน ซึ่งหมายรวมถึงค่านิยมความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน

นโยบายระดับชาติหลายนโยบายต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของชาติที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ นโยบายของรัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (ฉบับที่ 7 - 10) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ล้วนมีการกล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของประชาชนในชาติ และมีความสอดคล้องกันในวัตถุประสงค์ของนโยบาย คือ มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีความเป็นไทยและมีวิสัยทัศน์เป็นสากล สนุกกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิด ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาอย่างสันติ ตลอดจนมีคุณธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2538 และ 2551; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2552)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของประเทศไทย ด้าน 1) เป้าหมาย 2) เนื้อหา/สิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้ 3) รูปแบบ 5) วิธีสอน/กิจกรรม 6) สื่อการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล และ 8) ผลกระทบ ดังนี้

1. เป้าหมาย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ในประเทศไทยมีเป้าหมายสำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมด้านสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียน 2) ส่งเสริมความรู้ด้านสังคม การเมือง และสถาบันทางสังคม 3) เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และอิสระในการคิดของนักเรียน 4) เพื่อส่งเสริมความเคารพและการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 5) เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถของนักเรียนในการแก้ไขความขัดแย้ง 6) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนของนักเรียน 7) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในโรงเรียนของนักเรียน 8) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการปกป้องจุดยืนของนักเรียน 9) เพื่อเตรียมนักเรียนสำหรับเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต และ 10) เพื่อสนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์การลดความขัดแย้งด้านค่านิยมเชื้อชาติและความเกลียดคนต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ (IEA, 2010; ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์, 2550; กรมวิชาการ, 2538)

2. เนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า โดยทั่วไปสถานศึกษาจะกำหนดขอบเขตของเนื้อหาหรือสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นคุณลักษณะสำคัญ 5 ด้าน (IEA, 2010; ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์; 2550; นุชชуда เสริมสมรรถ, 2544; กรมวิชาการ, 2538 และ 2551) ดังนี้

1) ด้านทักษะพื้นฐาน หมายถึง การเป็นผู้หาความรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล สนใจในข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย รู้จักเลือกรับวิทยาการจากภายนอก

2) ด้านจิตใจ หมายถึง การเป็นผู้มีวิจรรณญาณในการแยกแยะความรับผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ รู้สิ่งที่ควรกระทำบนพื้นฐานของความเป็นจริง รู้จักรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความตั้งใจจริงและจริงใจ มีสมาธิ มีความเมตตากรุณา และเสียสละ มีความอดทนอดกลั้นและเข้มแข็ง มีความสุจริตและความกตัญญู มีความละเอียดต่อการกระทำผิด รู้จักความพอดี ภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรมและจริยธรรม

3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การเป็นผู้รู้คุณค่า และธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รู้จักใช้ อนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือ

เกื้อกูลประโยชน์แก่กันโดยไม่เห็นแก่ตัว ดำรงรักษาเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ มีความสามัคคี และมีวินัย รู้จักป้องกันและห่างไกลยาเสพติด

4) ด้านการเมืองและประชาธิปไตย หมายถึง การเป็นผู้ที่สนใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง รู้และเข้าใจในสิทธิของตนในระบบประชาธิปไตย มีความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย รู้และเข้าใจกฎหมายต่างๆ ของบ้านเมือง มีความถูกต้องและยุติธรรม ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ในทางการเมืองการปกครองและร่วมหาแนวทางแก้ไข

5) ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การเป็นผู้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ รู้และเข้าใจพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ รู้และเข้าใจปัญหาด้านเศรษฐกิจและหาแนวทางแก้ไขปัญหา นิยมใช้ผลผลิตของไทย ใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3. รูปแบบ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเน้นที่บทบาทของครูสังคมศึกษา เนื่องจากวิชาสังคมศึกษามีการกำหนดเนื้อหาและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอย่างชัดเจน และงานวิจัยส่วนมากจะเน้นศึกษาที่บทบาทและผลของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียน โดยครูสังคมศึกษา หรือเนื้อหาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ปลินทร เพ็ชรฤทธิ; 2550; นุชสุดา เสริมสมรรถ, 2544) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายหลาย ส่วนของโรงเรียนผู้บริหาร และครูประจำวิชาสังคมศึกษาและวิชาอื่นๆ ก็มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยให้กับนักเรียนได้เช่นกัน และการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนสามารถจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ ไม่จำกัดเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยและพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติการสอนและเป็นครูประจำชั้น เพื่อให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ในการนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาวางแผน และส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ พลเมืองศึกษาของไทย พบว่า พัฒนาการของพลเมืองศึกษาของไทยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ 1)ระยะก่อนทันสมัย (ก่อนปี 2413) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ 2)ระยะเริ่มต้นของความทันสมัย (ปี 2413-2475) เป็นการเริ่มต้นของการจัดการศึกษาที่แยกโรงเรียนออกจากวัด และมีการสอนวิชาจรรยา 3)ระยะความทันสมัย (ปี 2475-2520) มีการประกาศการศึกษามวลชน และการจัดการศึกษาตามองค์ 4 ของการศึกษาคือ พุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา มีการสอนให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมืองดี ทั้งนี้หลักสูตรได้เปลี่ยนวิชาจรรยา เป็นวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เป็นวิชาบังคับ และ 4)ระยะความทันสมัยและการพัฒนาการศึกษาของชาติ (ปี 2421-ปัจจุบัน) โดยจัดให้มีหลักสูตรใหม่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เช่น วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในระดับประถมศึกษาถูกรวมไว้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ส่วนระดับมัศึกษานั้น วิชาหน้าที่พลเมือง อยู่ในวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นวิชาบังคับและวิชาศีลธรรมก็เป็นวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิชาบังคับเลือก โดยรูปแบบการจัดการศึกษาที่พบในประเทศไทย มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1)บูรณาการเข้ากับวิชาทั่วไป 2)ชุมนุมและกิจกรรมพิเศษ 3)กิจกรรมเสริมหลักสูตร และ 4) จัดประสบการณ์ในชั้นเรียน (IEA, 2010; ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์; 2550; โสภณ ปิยธรรมคุณ; 2547; นุชชดา เสริมสมรรถ, 2544; กรมวิชาการ, 2538)

4. วิธีสอน/กิจกรรม

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีการใช้วิธีสอนอย่างหลากหลาย ดังนี้ การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบใช้เทคนิคหมวกหกใบ การสอนแบบร่วมมือ การสอนแบบใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การสอนแบบบูรณาการ การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป การสอนโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ และการสอนแบบโครงการ (ทิตินา แหมมณี, 2546; สิริมา กลิ่นกุหลาบ, 2546)

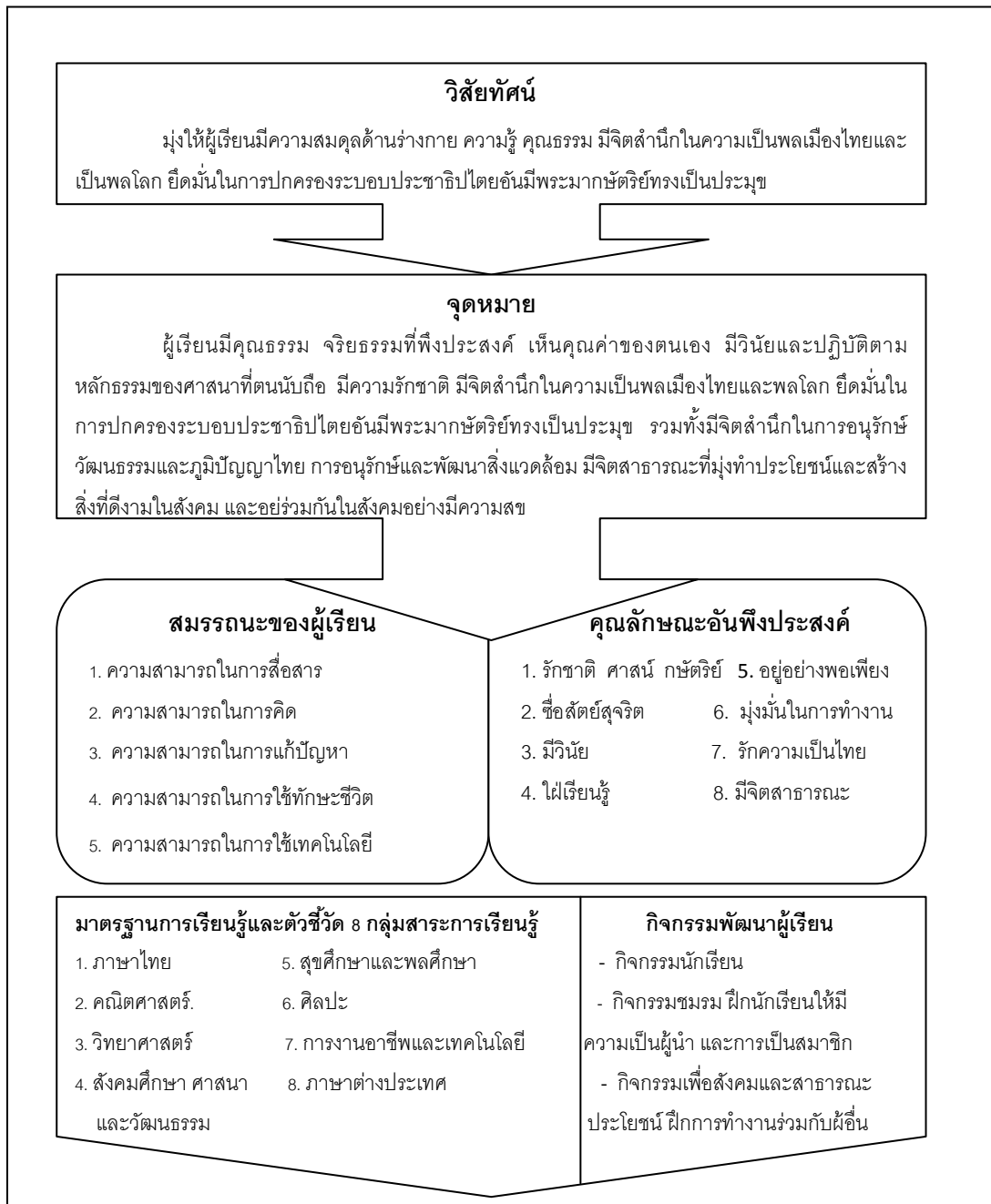
กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้ การบรรยาย การอภิปราย การค้นคว้า การรายงาน การทดลอง การวิเคราะห์ การศึกษานอกสถานที่ การสรุปผล การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน การถาม – ตอบ และการใช้สถานการณ์จำลอง โสภณ ปิยธรรมคุณ (2547) ศึกษาการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีดังนี้ การปกครองตนเอง การเสริมสร้างระเบียบวินัย การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน การจัดห้องสมุดโรงเรียน การจัดสหกรณ์นักเรียน การตรวจสุขภาพนักเรียน การจัดศูนย์

ประชาสัมพันธ์ การจัดอาหารกลางวัน การส่งเสริมกีฬานักเรียน การจัดเกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์ การจัดกิจกรรมบุคคลดีเด่น

นุชสุดา เสริมสมรรถ (2544) ได้นำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียน โดยแบ่งกิจกรรมการเรียนการสอน เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมร่วมกับชุมชน และแบ่งคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะพื้นฐาน ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านการเมืองและการปกครอง

กรมวิชาการ (2538) ได้จัดทำหนังสือและคู่มือเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยแบ่งเป็นระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภายในมีรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ ดัชนีชี้วัด แนวทางการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ เกณฑ์การวัด วิธีการวัดและประเมินผล และกระทบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน ครอบครัว ชุมชนและสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งครูสามารถนำไปเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนได้

จากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 พบว่า มีการกำหนดและสอดแทรกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มี “ความเป็นพลเมืองดี” ทั้งในส่วนของ จุดมุ่งหมาย หลักการ จุดหมายของหลักสูตร คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในส่วนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์นี้ ได้มีการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกไว้อย่างชัดเจน 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ โดยความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี ปรากฏดังแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง (ปรับปรุงจากกระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

3.1 ความหมายและประโยชน์ของการวิจัย

กระบวนการวิจัย เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาคนไทยให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งให้ผู้เรียนรู้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (อำรุง จันทวานิช, 2548) นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

การวิจัย หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1)การระบุปัญหา 2)การตั้งสมมติฐาน 3)การทดลองเพื่อพิสูจน์ ทดสอบสมมติฐาน 4)การเก็บรวบรวมข้อมูล 5)การวิเคราะห์ข้อมูล และ 6)การสรุปผลการทดลอง เพื่อให้ได้ข้อความรู้หรือข้อค้นพบที่เชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น (ทิสนา แวมมณี, 2548; ลัดดา ภูเกียรติ, 2552)

วรฤณี แกมเกตุ (2551: 20-21) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัย โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักวิจัย

การศึกษาวิจัยมีผลต่อการพัฒนานักวิจัยโดยตรง กล่าวคือ การดำเนินการวิจัยจะช่วยให้ นักวิจัยได้พัฒนาความคิดของตนเอง ให้คิดอย่างมีเหตุผลและมีระบบมากขึ้น มีระบบคิดที่เป็น วิทยาศาสตร์มากขึ้น จึงถือได้ว่าการทำวิจัยเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง

2. ประโยชน์ต่อองค์กรของนักวิจัย

การศึกษาวิจัยทำให้องค์กรที่นักวิจัยสังกัดอยู่ได้บุคลากรที่มีการพัฒนาระบบคิดที่เป็นเหตุ เป็นผลมากขึ้น และผลการวิจัยยังสามารถช่วยให้ผู้บริหารมีสารสนเทศเพื่อใช้สำหรับการวินิจฉัย ตัดสินใจเพื่อการดำเนินการที่รัดกุม มีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาขององค์กรได้ดีขึ้น

3. ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

3.1 งานวิจัยสามารถที่จะช่วยให้การแก้ปัญหาของสังคมโดยรวมเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น มองเห็นรากเหง้าของปัญหาได้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาในภาพ กว้างได้ดีขึ้น จึงนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นนั่นเอง

3.2 งานวิจัยบางลักษณะเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สังคมที่เป็นประโยชน์ต่อการ ทบทวน ติดตาม และประเมินผล ดังนั้นการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ที่ใช้งบประมาณจำนวนมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการ

รวมทั้งผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัยเข้ามาช่วยในการดำเนินงานดังกล่าวเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 การวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจสภาพปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะทำให้สามารถวางแผนอนาคตได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

4. ประโยชน์ทางวิชาการ

การศึกษาวิจัยนอกจากจะช่วยให้เกิดการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ อย่างถูกต้องเป็นเหตุเป็นผลแล้ว ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาในศาสตร์นั้นๆ ด้วย ศาสตร์ใดที่มีนักวิจัยหรือมีการดำเนินการวิจัยมาก การค้นคว้าทฤษฎีใหม่ๆ การตรวจสอบทฤษฎี การสร้างทฤษฎีในศาสตร์นั้นก็จะมีกว้างขวาง และศาสตร์สาขานั้นๆ ก็จะมีการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในส่วนที่เป็นความถูกต้องตรงต่อความเป็นจริงของศาสตร์ และส่วนที่เป็นแนวคิดทฤษฎี

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2551 อ้างถึงใน ลัดดา ภูเกียรติ, 2552) ได้สรุปสาระจากบทความของ Monash University(2005) University of Warwick (2005) National Staff Development Councils (2005) ว่าการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานเกิดประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะทางด้านปัญญา ได้แก่ ทักษะการอ่าน จากการค้นคว้า ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ทักษะการอภิปราย ทักษะการคิดขั้นสูง คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม ทักษะในการทำงานร่วมกัน การติดต่อประสานงาน การวางแผน การดำเนินการวิจัย การประเมินผลการดำเนินงาน การได้เรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ได้เรียนรู้วิธีการวิจัยหรือวิธีการแสวงหาความรู้และได้เรียนรู้กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีที่ตนเองเกิดการเรียนรู้

2. ประโยชน์ต่อผู้สอน ผู้สอนใช้เวลาเตรียมการสอนน้อยลง เพราะไม่ต้องเตรียมเนื้อหาสาระความรู้ เพียงแต่เตรียมเรื่องวิธีการเรียนรู้ ด้านการรู้จักและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนมากขึ้น รู้จักและเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น มีผลระยะยาวทำให้ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนในชั้นเรียนลดลง ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนและการพัฒนาตนเอง ด้านความรู้ ผู้สอนมีความรู้เพิ่มขึ้น

3.2 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัยเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานอย่างถ่องแท้ (ลัดดา ภูเกียรติ, 2552) เพื่อให้สามารถ

จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย(research-based learning) ไว้ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2545) ให้ความหมายว่าการสอนแบบเน้นวิจัย เป็นการสอนเนื้อหาวิชา เรื่องราว กระบวนการ ทักษะและอื่น ๆ โดยใช้รูปแบบการสอนชนิดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหา หรือสิ่งต่างๆ ที่ต้องการสอน โดยอาศัยพื้นฐานจากกระบวนการวิจัย

ทิตินา แชมมณี (2548) ให้ความหมายว่าการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย หรือใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการสืบสอบในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย ในการดำเนินการแสวงหาความรู้ใหม่หรือคำตอบที่เชื่อถือได้

ลัดดา ภูเกียรติ (2552) ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ว่าเป็นการใช้การวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ใหม่ ข้อค้นพบใหม่ หรือหาคำตอบที่เชื่อถือได้ และอาศัยกระบวนการสืบสอบในการสืบค้นหาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล พิสูจน์หรือทดสอบกับข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปต่อไป

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่น่าเชื่อถือพร้อมกับการเรียนรู้และฝึกการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือนำกระบวนการวิจัยไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ประถมศึกษา

3.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การวิจัยเป็นการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยจึงเป็นการแสวงหาความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ ๆ ตามขั้นตอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั่นเอง อย่างไรก็ตามนักการศึกษาและนักวิชาการได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

วรรณิ์ แกมเกตุ (2551: 21-22) แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 9 ขั้นตอนต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน ดังนี้ 1) การกำหนดและนิยามปัญหาวิจัย 2) การพัฒนากรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย 3) การออกแบบการวิจัย 4) การพัฒนาเครื่องมือวิจัย 5) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 6) การเก็บรวบรวมข้อมูล 7) การวิเคราะห์ข้อมูล 8) การแปลความหมายและสรุปผลการวิจัย และ 9) การเขียนรายงานการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาในครั้งนี ได้นำเอากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตามหลักสัจตติลา (ไพฑูริย์ สนิลวรัตน์และคณะ, 2549) มาประยุกต์ใช้ โดยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ติความ/กำหนดปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อสำรวจปัญหา/ประเด็นที่จะศึกษา 2) ผู้เรียนร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหา/ประเด็น 3) ผู้เรียนร่วมกันเลือกปัญหา/ประเด็นที่จะศึกษา และ 4) ผู้เรียนร่วมกันกำหนดคำถามและตัวแปร

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนงาน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน คือผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลที่คาดหวัง ตามคำชี้แนะของครู และผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนเพื่อหาคำตอบในประเด็นที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการตามแผน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) ผู้เรียนร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) ผู้เรียนร่วมกันสรุปผล

ขั้นตอนที่ 4 นำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน คือ ผู้เรียนร่วมกันนำผล/คำตอบที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาลงจริง และผู้เรียนนำผลที่ได้มาพัฒนาการทำงานของตนเอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานอาจมีจำนวนขั้นตอน และรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานก็นับเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยผู้ที่จะนำกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้สามารถเลือกและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

3.4 แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานนับเป็นการสนองตอบต่อนโยบายการจัดการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดที่ว่า “ส่งเสริม

สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ” ทิศนา แคมมณี (2548) จำแนกแนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ไว้ 4 แนวทาง คือ แนวที่ 1 ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน แนวที่ 2 ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน แนวที่ 3 ครูใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน และแนวที่ 4 ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน รายละเอียดโดยสังเขปมีดังนี้

แนวที่ 1 ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน : ครูเป็นคนอ่านงานวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการสอนของตนเองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น นำเนื้อหาที่เป็นผลการวิจัยมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ หรือมาเล่าให้ผู้เรียนฟังเป็นการเรียนรู้เพิ่มเติม

แนวที่ 2 ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน : ให้ผู้เรียนเป็นคนไปอ่านงานวิจัย ไปศึกษาค้นคว้างานวิจัยเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเป็นผู้บริโภคงานวิจัย ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องเลือกงานวิจัยที่เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน หรือครูอาจจำเป็นต้องทำหน้าที่ย่อยงานวิจัยให้มีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

แนวที่ 3 ครูใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน : ครูออกแบบการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเข้าไปช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งครูสามารถใช้กระบวนการวิจัยครบทุกขั้นตอน หรือใช้บางขั้นตอนตามความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และข้อจำกัดที่มี

แนวที่ 4 ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน : ให้ผู้เรียนลงมือวิจัยเอง โดยครูช่วยให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

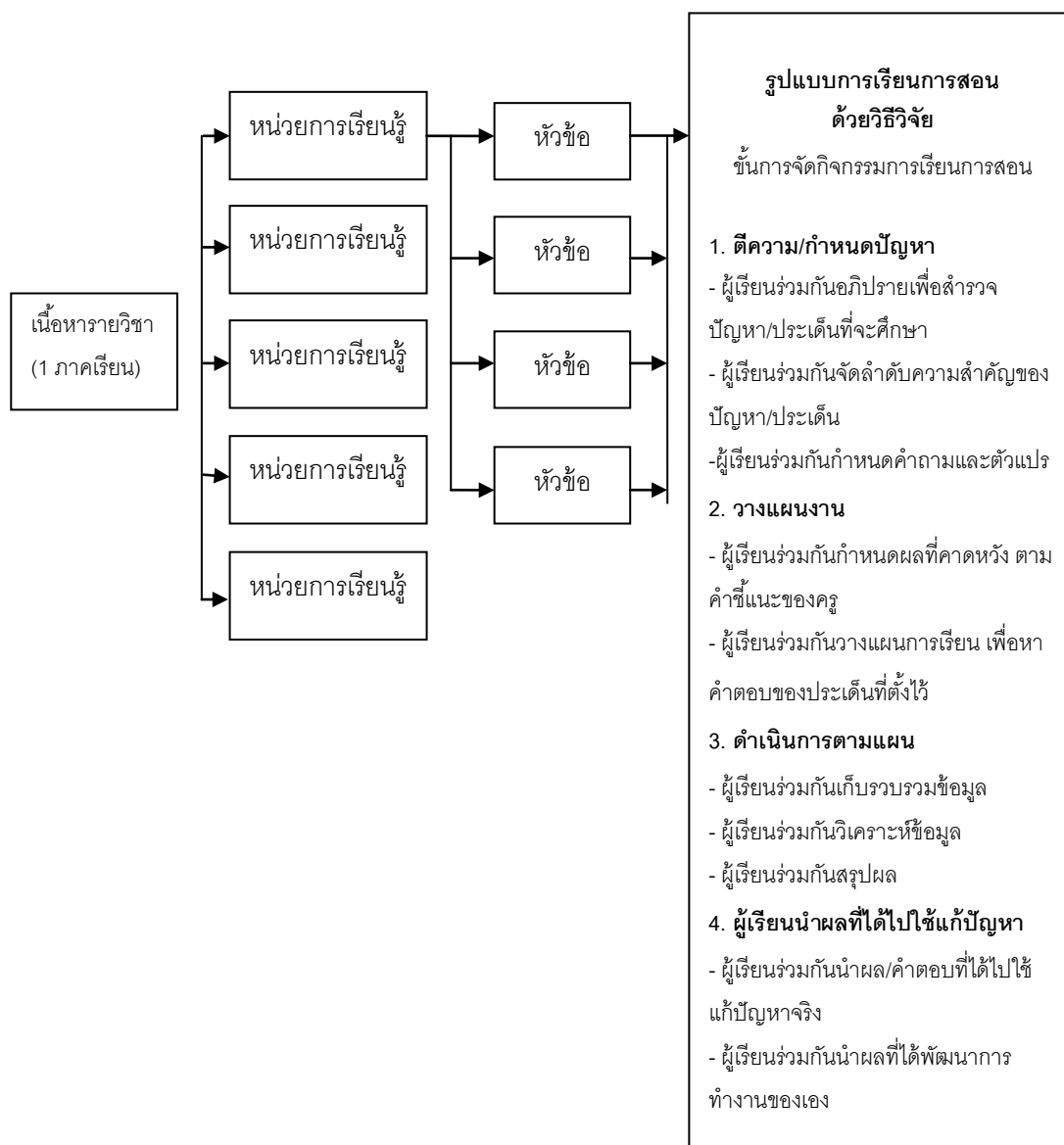
สำหรับบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัยในการวิจัยแต่ละขั้นตอน ปรากฏดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัย	บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย
ระบุปัญหาการวิจัย	ครูจะได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถระบุปัญหาการวิจัยได้ชัดเจน - ครูควรสอนและฝึกทักษะการสังเกตปัญหา ตั้งคำถาม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และระบุปัญหาที่แท้จริง
ตั้งสมมติฐาน	ครูจะได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถตั้งสมมติฐานได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล หาสาเหตุ คาดเดาคำตอบของปัญหาอย่างมีหลักการและมีหลักฐานรองรับ และตั้งสมมติฐานที่เหมาะสม
พิสูจน์ ทดสอบสมมติฐาน	ครูจะได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถพิสูจน์ ทดสอบสมมติฐานได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยและวิธีการในการออกแบบ การพิสูจน์หรือทดสอบสมมติฐานที่เหมาะสมกับศาสตร์ของเรื่องที่วิจัย
รวบรวมข้อมูล	ครูจะได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถรวบรวมข้อมูลได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับศาสตร์ของเรื่องที่วิจัย
วิเคราะห์ข้อมูล	ครูจะได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการที่เหมาะสมกับศาสตร์ของเรื่องที่วิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้สถิติต่างๆ การกำหนดเกณฑ์ประเมิน และการนำเสนอข้อมูล
สรุปผล	ครูจะได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถสรุปผลได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการสรุปข้อมูล และการตอบสมมติฐาน

ที่มา : ทิศนา แคมมณี (2548)

สร้อยสน สกลรักษ์ (2549) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย ปრაกฏดั่ง แผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2.2 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้อยู่

ตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย

ที่มา : สร้อยสน สกลรักษ์ (2549)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม (2545) ได้เสนอรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การประเมินผล ระบบปฏิสัมพันธ์ และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังแผนภาพที่ 2.3

1. หลักการ	3. เนื้อหา	6. การประเมินผล	
<p>ก. ทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้ามีประสบการณ์ตรงกับสิ่งนั้น (learning by doing)</p> <p>ข. การให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดทักษะ ย่อยๆ ที่ละน้อยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถ และมีความชำนาญในงานนั้นๆ</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>การฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้ากับกระบวนการวิจัยหรือกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ละน้อยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน</p>	สาระของศาสตร์แต่ละศาสตร์	<p>ก. ประเมินสาระในศาสตร์</p> <p>ข. ประเมินความสามารถในกระบวนการแสวงหาความรู้</p> <p>ค. ประเมินเจตคติ</p>	
	<p>4. ขั้นตอนการสอน</p> <p>ก. กำหนดวัตถุประสงค์</p> <p>ข. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน</p> <p>ค. การประเมินผล</p>	<p>7. ระบบปฏิสัมพันธ์</p> <p>8. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม</p>	
		<p>5. กระบวนการเรียนการสอน</p>	
		<p>ระดับของการสอน</p> <p>ระดับที่ 7</p>	<p>กลวิธีการสอน</p> <p>กลุ่มที่ 1</p>
		<p>ระดับที่ 6</p>	<p>กลุ่มที่ 2</p>
<p>2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ในศาสตร์ของตนเองได้ด้วยตนเองโดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์</p>	<p>ระดับที่ 5</p> <p>ระดับที่ 4</p>		
	<p>ระดับที่ 3</p>	<p>กลุ่มที่ 3</p>	
	<p>ระดับที่ 2</p>	<p>กลุ่มที่ 4</p>	
	<p>ระดับที่ 1</p>		

แผนภาพที่ 2.3 รูปแบบการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน

ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม (2545)

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

สันต์ สุวทันพรกุล (2551) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและลักษณะของการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ของครูในปัจจุบัน มีดังนี้ (1) การสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงแต่มีความสำเร็จในระดับปานกลาง ครูเข้าใจว่าการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนต้องผ่านการใช้กิจกรรมและวิธีการที่หลากหลายปัญหา คือ นักเรียนขาดความพร้อม และครูขาดการเอาใจใส่และการเห็นความสำคัญ (2) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง และมีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง ครูใช้การบูรณาการทั้งภายในกลุ่มและข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ปัญหา คือ การจัดเนื้อหาและเวลาในการสอน (3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระท้องถิ่น ครูมีการใช้เนื้อหา ด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่มากที่สุด ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความพร้อมในการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการวิจัย ครูมีระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ปัญหา คือ การขาดทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย

2) ลักษณะและองค์ประกอบของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน มีดังนี้ 1) การใช้รูปแบบการบูรณาการ มี 5 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดประเด็นหัวเรื่อง คือ “หน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่นของเรา” (2) การวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหัวเรื่อง (3) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ (4) การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ และ (5) การปรับปรุงแก้ไขหน่วยการเรียนรู้

2) การใช้สาระท้องถิ่น ครอบคลุม (1) ภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น (2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและในชุมชน (3) การพึ่งพาอาศัยกัน และ (4) คุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น

3) การใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การตีความและการกำหนดปัญหา (2) การวางแผนงาน (3) การดำเนินการตามแผน และ (4) การนำผลที่ได้ไปใช้แก้ปัญหา โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างและพัฒนาขึ้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 3 หน่วย ได้แก่ ท้องถิ่นเราน่าอยู่ เรียนรู้ใช้ชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน

3. นักเรียนกลุ่มที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้าน และทั้ง 9 องค์ประกอบ สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนตามแผนการจัด

การเรียนรู้ในห้องเรียนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีคะแนนมากที่สุดได้แก่ความรับผิดชอบต่อสังคม การตระหนักรู้ในตน ความเห็นใจผู้อื่น ตามลำดับ

ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ และคณะ (2549) ได้จัดทำโครงการวิจัยบูรณาการการเรียนผ่าน การศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ตามหลัก “สัตตศิลา” โดยได้ใช้การเรียนการสอนโดยใช้การ วิจัยเป็นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในหลักที่ 5 : CRP – Plus ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแบบ 4ร. (ร1 : รู้ทัน รู้นำโลก ร2 : เรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญการปฏิบัติ ร3 : รวมพลังสร้างสรรค์สังคม ร4 : รวมพลัง สร้างสรรค์สังคม) ก่อนและหลังการดำเนินการตามหลักสัตตศิลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนแบบ 4ร. ในทุกด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านรักษ์วัฒนธรรม ไทยได้สั่นตืออยู่ในระดับสูงมาก ส่วนคุณลักษณะอีก 3 ด้านอยู่ในระดับสูง

สมนึก ปฏิพานนท์ (2549) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศึกษา บุคลิกภาพประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและแบบปกติ กลุ่ม ตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 115 คน โดยใช้แผนการสอน 3 แบบ คือ แผนการสอนการเรียนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวน 9 แผน แผนการสอนการเรียนแบบใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 10 แผน และแผนการ สอนการเรียนแบบปกติ จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า 1)นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2)นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็น ฐานมีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียน แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการ ใช้วิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจาก นักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ

วรวิสา มุณีผล (2547) ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานกับโรงเรียนปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1)กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานมี หก ขั้นตอน คือ ชั่งใจ หมายคำตอบ รอบคอบ สอบสวน ครวญใคร่ และไขความจริง ในด้านกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียน จะเรียนรู้ร่วมกันจากการทำงานวิจัยและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ครูและบุคคลอื่น

ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ มาบูรณาการได้อย่างเหมาะสม มีความรู้เชิงลึกในเรื่องที่ตนทำการศึกษา นอกเหนือจากความรู้ในตำราเรียน รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะรักการเรียนรู้ รู้จักการคิดวิเคราะห์ มีทักษะทางสังคม ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีความอดทนในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความกล้าแสดงออกและภาคภูมิใจในผลงานของตน 2) องค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานมีทั้งหมด 4 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) คุณลักษณะความสามารถด้านวิชาการ ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 5 ด้าน คือ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ (2) คุณลักษณะด้านทักษะการคิด ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 2 ด้านคือ การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ (3) คุณลักษณะด้านการแสวงหาความรู้และทักษะการทำงาน ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 2 ด้านคือ ความใฝ่รู้และการทำงาน (4) คุณลักษณะพลเมืองดี ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 3 ด้านคือ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความขยัน โมเดลโครงสร้างคุณลักษณะของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) คุณลักษณะด้านความสามารถทางวิชาการ ทักษะการคิด ด้านการแสวงหาความรู้และทักษะการทำงาน และด้านลักษณะพลเมืองดีของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 4) คุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียน ที่จัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานในระยะเวลาที่แตกต่างกันพบว่าไม่แตกต่างกัน

จากประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่สามารถพัฒนาทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้ในงานวิจัยนี้ในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยความหมายและกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่มีลักษณะอย่างไรนั้น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในตอนต่อไป

ตอนที่ 4 การวิจัยและพัฒนา

4.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นรูปแบบของการวิจัยรูปแบบหนึ่งที่มีการนำเอาแนวคิด กระบวนการของการวิจัยมาพัฒนาให้ได้ผลการวิจัยที่เกิดประโยชน์และเป็นที่ยอมรับมากขึ้น นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาไว้ ดังนี้

นางลักษณะ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาไว้ว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ หรือใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการศึกษา โดยเน้นหลักตรรกวิทยา เป้าหมายหลัก คือ ใช้เป็นกระบวนการพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ประกอบด้วยการศึกษา และกระบวนการพัฒนา และมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ การวิจัยและการพัฒนา ซึ่งสามารถดำเนินการตามขั้นตอนซ้ำๆ กันหลายรอบได้เพื่อปรับปรุง และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540) ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่าเป็นการพัฒนาในรูปแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ หรือเป็นวิถีทางกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าการพัฒนาจะเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ถ้าใช้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ รวมทั้งเชื่อว่าการพัฒนาจะเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา หากนักพัฒนาใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนางาน เพราะจะทำให้ให้นักพัฒนาเห็นภาพของงานโดยตลอดอย่างชัดเจน และนักพัฒนาจะมั่นใจในทิศทางและลักษณะการพัฒนาที่ดำเนินการไปแต่ละขั้นว่าจะตรงเป้าหมายและมีความสุขในการทำงาน

วรรณิ แกมเกตุ (2551:37) ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า หมายถึง การวิจัยเพื่อสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม และตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น วิธีการทำวิจัยอาจเริ่มต้นด้วยการวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้มาใช้ในการพัฒนา ต่อด้วยการพัฒนาและจบด้วยการวิจัยเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพก็ได้

วรรณิ โสมประยูร (2546) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาไว้ว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่นำองค์ความรู้เดิมจากผลการวิจัยประเภทต่าง ๆ หรือนำสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่แล้วไปจัดกระทำต่อเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งในกระบวนการวิจัย และกระบวนการพัฒนาที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นชุดโครงการวิจัย ที่มีโครงการย่อยอย่างสมบูรณ์ เพื่อเป็นการต่อยอด

ของเดิมให้เพิ่มผลผลิตที่มีคุณค่าสูงส่ง เด่นชัด แน่นอน อันเป็นที่เชื่อถือหรือยอมรับทางวิชาการ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ให้นำผลการวิจัยไปใช้ในสังคมได้อย่างแท้จริง แบ่งเป็น 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 ใช้เป็นชื่อของหน่วยงาน สำนักงาน ศูนย์ หรือสถาบันที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องงานการวิจัยหลาย ๆ ประเภท โดยมุ่งที่จะนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากิจการงานต่าง ๆ ที่วงการสังคมนั้น ๆ เกี่ยวข้อง หรือบางแห่งก็จัดเป็นโครงการเฉพาะกิจเพื่องานวิจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง

แบบที่ 2 ใช้เป็นชื่อของงานวิจัยใด ๆ ก็ตามที่ถูกวิจัยเรียกชื่อหรือระบุว่าเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงว่าจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของงานที่กำลังดำเนินการอยู่เป็นประจำ เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการระดับโรงเรียน รวมทั้งอาจจะมีการวิจัยประยุกต์อีกหลายรูปแบบที่มีการอธิบายนำว่า การวิจัยในครั้งนั้นเป็นการวิจัยและพัฒนา

แบบที่ 3 ใช้เป็นชื่อประเภทของการวิจัยที่มีลักษณะหรือรูปแบบโดยเฉพาะที่แตกต่างไปจากการวิจัยประเภทอื่นๆ ที่นำผลวิจัยหรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่เดิมมาต่อยอดด้วยการใช้ผลวิจัยเป็นทิศทางของการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีศักยภาพสูงขึ้น แล้วทำการเผยแพร่และขยายผลให้เป็นที่ยอมรับและเกิดประโยชน์แก่สังคมอย่างกว้างขวางต่อไป

จากความหมายของการวิจัยและพัฒนาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการวิจัยและพัฒนาได้ว่า การวิจัยและพัฒนา หมายถึง รูปแบบการวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการเรียนรู้ แสวงหาคำตอบของประเด็นปัญหา แสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเป้าหมายหลัก คือ ใช้เป็นกระบวนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมทางการศึกษา

4.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาเป็นรูปแบบการแสวงหาความรู้ใหม่ ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ทำให้สามารถสร้างและตรวจสอบผลผลิตทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวิจัยและพัฒนาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในยุคปัจจุบัน ตัวอย่างประโยชน์หรือผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและพัฒนา เช่น สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ (2549) ได้ทำโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย โดยใช้วิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา พบว่า ผลการวิจัยทำให้เกิดนวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะซึ่งมีรูปแบบหลากหลาย โครงการนี้

สามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเองในทิศทางที่ดี มีพัฒนาการในคุณลักษณะที่กำหนดทั้งกลุ่มนักเรียน ผู้บริหาร ครู และนักวิจัยในโครงการ

สันต์ สุวทันพรกุล (2551) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและลักษณะของการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและการใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ของครูในปัจจุบัน ลักษณะและองค์ประกอบของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และนักเรียนกลุ่มที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การวิจัยและพัฒนามีความสำคัญด้านการทำให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปใช้ และนักเรียนต่อไป

4.3 กระบวนการ/ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา

กระบวนการวิจัยและพัฒนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยให้มีความเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอกระบวนการและขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนาไว้ ดังนี้

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540) ได้เสนอขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นในทิศทางหรือลักษณะที่ต้องการ ดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา

ขั้นตอนการพัฒนา	การใช้วิจัยเป็นเครื่องมือ
D ₁ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา	R ₁ การวิจัยเอกสาร R ₂ สัมภาษณ์
D ₂ ประเมินสถานะเริ่มต้น	R ₃ ประเมิน baseline
D ₃ วางกระบวนการดำเนินการและปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อยๆ	R ₄ วิจัยเอกสาร/สัมภาษณ์ R ₅ ทดลอง 1 R ₆ ทดลอง 2

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนา	การใช้วิจัยเป็นเครื่องมือ
D ₄ ถึงเป้าหมาย	R ₇ ทดลอง 3 R ₈ ประเมินสถานะสิ้นสุด

จากตารางที่ 2.5 ลำดับขั้นของการพัฒนาอย่างเป็นระบบแบ่งออกเป็น 4 ขั้นได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 (D₁) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ หรือสถานะที่ผ่านการพัฒนาแล้วให้ชัดเจน โดยในขณะนี้ต้องให้ความหมายของสถานะที่พัฒนาแล้ว นิยามปฏิบัติการ มีตัวบ่งชี้และเกณฑ์ที่ชัดเจน

ขั้นที่ 2 (D₂) ประเมินสถานะเริ่มต้น ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรและห่างไกลจากสถานะเป้าหมายเพียงใด ในลักษณะใด

ขั้นที่ 3(D₃) วางกระบวนการดำเนินการและปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อย ๆ

3.1) พิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ในการเปลี่ยนแปลงจากสถานะเริ่มต้นไปเป็นสถานะเป้าหมาย
3.2) ประเมินทางเลือกต่าง ๆ แล้วเลือกทางที่ดีและเหมาะสมที่สุด 3.3) ดำเนินการตามทางที่เลือก
3.4) ติดตามกำกับและประเมินการดำเนินการเพื่อให้รู้ว่ากำลังไปในทิศทางและลักษณะที่ต้องการใช่หรือไม่ และเพื่อให้รู้ว่าจะต้องปรับเปลี่ยนอะไรอีกเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์มากขึ้น ผลจากขั้นนี้จะได้แผนการดำเนินการในระยะต่อไป
3.5) ดำเนินการตามแผน และ 3.6) ติดตามกำกับและประเมินการดำเนินงานตามแผน ซึ่งผลที่จะตามมาคือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้นในแผนดำเนินการในระยะต่อไป

ขั้นที่ 4 (D₄) ประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่าได้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนักพัฒนาตามแผนนี้ คือ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานซึ่งสนใจและปฏิบัติงานในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน

จรรยา สุวรรณทัต (2537 อ้างถึงใน สันต์ สุวทันพรกุล, 2551) ได้เสนอขั้นตอนสำคัญในวัฏจักรของการวิจัยและการพัฒนาทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ไว้ ดังนี้

1.การรวบรวมการวิจัยและข้อมูล เป็นการรวมการทบทวนวรรณกรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตภายใต้สถานการณ์ต่างๆ

2.การเตรียมการ รวมทั้งให้คำนิยามทักษะ การระบุวัตถุประสงค์ การกำหนดลำดับขั้นตอนและการทดสอบความเป็นไปได้ในสเกลเล็กๆ

3.การพัฒนาผลผลิตในรูปแบบขั้นต้น ขั้นนี้จะรวมการเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือเนื้อหาในเชิงการสอนหรือการถ่ายทอด คู่มือ และเครื่องมือประเมิน

4.ทดสอบขั้นต้น โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและแบบสอบถาม

5.การปรับปรุงผลผลิตในด้านสำคัญ ๆ โดยอาศัยการเสนอแนะจากผลที่ได้จากการทดลองภาคสนาม

6.การทดสอบภาคสนามขั้นสำคัญ ขั้นตอนนี้อาจเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง มีข้อมูลทั้งเชิงปริมาณในผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง และมีการประเมินโดยเทียบเคียงกับวัตถุประสงค์และกลุ่มเปรียบเทียบ

7.การปรับปรุงผลผลิตในขั้นนำไปใช้ แก้ไขปรับปรุงโดยอาศัยผลที่ได้รับจากการทดลองภาคสนามขั้นสำคัญ

8.การทดลองภาคสนามเพื่อการปฏิบัติ เก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถาม

9.การปรับปรุงผลผลิตขั้นสุดท้าย ปรับปรุงผลผลิตโดยใช้ผลจากการเสนอแนะในขั้นที่ 8

1.การเผยแพร่และการจำหน่ายจ่ายแจก โดยรายงานเกี่ยวกับผลผลิตให้แก่ที่ประชุมวิชาการและวิชาชีพ และนำรายงานลงในวารสาร ทำงานกับสำนักพิมพ์เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ และมีการควบคุมเพื่อให้เกิดคุณภาพ

กระบวนการดำเนินงานข้างต้นเป็นวัฏจักรที่ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน(P:Plan) การดำเนินงานตามแผน (D:Do) การตรวจสอบผลการดำเนินงาน(C:Check) และการพัฒนาปรับปรุง(A: Action) ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มีระเบียบแบบแผนและมีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง

จากการศึกษากระบวนการวิจัยและพัฒนาของสุวรรณเขตนิคม (2540) และจรรยา สุวรรณทัต (2537 อ้างถึงใน สันต์ สุวทันพรกุล, 2551) พบว่า ขั้นตอนการดำเนินงานมีความสอดคล้องกัน แสดงได้ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ความสอดคล้องของแนวคิดการวิจัยและพัฒนาของสุวัฒน์ สุวรรณเขตนิคม กับจรรยา สุวรรณทัต

แนวคิดการวิจัยและพัฒนา	
สุวัฒน์ สุวรรณเขตนิคม (2540)	จรรยา สุวรรณทัต (2537)
<p>D₁ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา</p> <p>R₁ การวิจัยเอกสาร</p> <p>R₂ สัมภาษณ์</p>	<p>1) การรวบรวมการวิจัยและข้อมูล</p> <p>- รวมการทบทวนวรรณกรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตภายใต้สถานการณ์ต่างๆ</p>
<p>D₂ ประเมินสถานะเริ่มต้น</p> <p>R₃ ประเมิน baseline</p>	
<p>D₃ วางกระบวนการดำเนินการและปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อยๆ</p> <p>R₄ วิจัยเอกสาร/สัมภาษณ์</p> <p>R₅ ทดลอง 1</p> <p>R₆ ทดลอง 2</p>	<p>2) การเตรียมการ</p> <p>- ให้คำนิยามทักษะ การระบุวัตถุประสงค์ การกำหนดลำดับขั้นตอนและการทดสอบความเป็นไปได้ในสเกลเล็กๆ</p>
	<p>3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบขั้นต้น</p> <p>- เตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือเนื้อหาในเชิงการสอนหรือการถ่ายทอด คู่มือ และเครื่องมือประเมิน</p> <p>4) ทดสอบขั้นต้น</p> <p>- รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและแบบสอบถาม</p> <p>5) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์</p> <p>- ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในด้านสำคัญ ๆ โดยอาศัยการเสนอแนะจากผลที่ได้จากการทดลองภาคสนาม</p> <p>6) การทดสอบภาคสนามขั้นสำคัญ</p> <p>- อาจเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง มีข้อมูลทั้งเชิงปริมาณในผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง และมีการประเมินโดยเทียบเคียงกับวัตถุประสงค์และกลุ่มเปรียบเทียบ</p> <p>7) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในขั้นนำไปใช้ - แก้ไขปรับปรุงโดยอาศัยผลที่ได้รับจากการทดลองภาคสนามขั้นสำคัญ</p>

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

แนวคิดการวิจัยและพัฒนา	
ส่วพัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540)	จรรยา สุวรรณทัต (2537)
D ₄ ถึงเป้าหมาย R ₇ ทดลอง R ₈ ประเมินสภาวะสิ้นสุด	8) การทดลองภาคสนามเพื่อการปฏิบัติ - เก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถาม 9) การปรับปรุงผลิตผลขั้นสุดท้าย - ปรับปรุงผลิตผลโดยใช้ผลจากการเสนอแนะในขั้นที่ 8
	10) การเผยแพร่และการจำหน่าย จ่ายแจก - รายงานเกี่ยวกับผลิตผลให้แก่ที่ประชุมวิชาการและวิชาชีพ และนำรายงานลงในวารสาร ทำงานกับสำนักพิมพ์เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ และมีการควบคุมเพื่อให้เกิดคุณภาพ

จากการศึกษาแนวคิดการวิจัยและพัฒนาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าในการพัฒนานวัตกรรมครูศึกษาสภาพและความต้องการเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสภาวะปัจจุบันที่ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและวางแผนทางในการพัฒนาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และเมื่อสร้างนวัตกรรมขึ้นมาแล้วต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้นวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการวิจัยและพัฒนาต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยขั้นตอนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ปรากฏดังตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา	กิจกรรม	ผลลัพธ์
ขั้นที่ 1 (R ₁) สำรวจสภาวะเริ่มต้น	สำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนา	สภาพและลักษณะเริ่มต้น
ขั้นที่ 2 (D ₁) สร้างนวัตกรรม	นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมา กำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนา สร้างนวัตกรรม	เป้าหมาย/แนวทางการพัฒนานวัตกรรม นวัตกรรมทางการศึกษา

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา	กิจกรรม	ผลลัพธ์
ขั้นที่ 1 (R ₁) สำรวจสถานะเริ่มต้น	สำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนา	สภาพและลักษณะเริ่มต้น
ขั้นที่ 2 (D ₁) สร้างนวัตกรรม	นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมา กำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนา สร้างนวัตกรรม	เป้าหมาย/แนวทางการพัฒนา นวัตกรรม นวัตกรรมทางการศึกษา
ขั้นที่ 3 (R ₂) ศึกษาคุณภาพนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น	นำนวัตกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพ	ทราบคุณภาพของนวัตกรรมและแนวทางการพัฒนาให้ดีขึ้น
ขั้นที่ 4 (D ₂) พัฒนานวัตกรรมให้ดียิ่งขึ้น	ปรับปรุงแก้ไข/พัฒนานวัตกรรมให้ดียิ่งขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	นวัตกรรมที่มีคุณภาพ
ขั้นที่ 5 (R ₃) การวิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรม	ศึกษาและวิเคราะห์ผลการทดลองใช้นวัตกรรม บันทึกและให้ข้อเสนอแนะในการใช้นวัตกรรม และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมในขั้นต่อไป	ผลการใช้นวัตกรรม ข้อเสนอแนะในการใช้และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมในขั้นต่อไป

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา เป็นการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การรวบรวมข้อมูลและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา ขั้นที่ 2 (D₂) ประเมินสถานะเริ่มต้น ขั้นที่ 3 (D₃) วางแผนการดำเนินงานและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขั้นที่ 4 (D₄) ประเมินผลการพัฒนา ซึ่งลักษณะของการผสมผสานของการพัฒนาและการวิจัยนี้ทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการพัฒนาผลผลิตของงาน การพัฒนาระบบงาน และการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ และนับเป็นแนวคิดที่ดีในการทำงานต่างๆ เพราะจะเพิ่มคุณค่าในด้านประโยชน์ของการวิจัย (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม, 2540)

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังประสบกับปัญหาหลายประการ จึงมีความต้องการประชาชนที่มีความเป็นพลเมืองดีเพื่อเป็นต้นทุนที่ดีและกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

และยั่งยืน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) นโยบายการจัดการศึกษาของชาติอันได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549 - 2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้คนไทยมีความเป็นพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย มีพฤติกรรมประชาธิปไตย มีทักษะความสามารถและสมรรถนะที่จำเป็น รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

จากการศึกษาและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่าได้กล่าวถึงความดีตามวิถีประชาธิปไตยซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านพุทธิพิสัย เป็นส่วนที่เป็นความรู้ ความสามารถทางสติปัญญาหรือเนื้อหาสาระ 2) ด้านทักษะพิสัย เป็นความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะสำคัญที่บุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยพึงมี โดยเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของการเป็นพลเมืองดี และ 3) ด้านจิตพิสัย เป็นความรู้สึกทางด้านจิตใจ ค่านิยม และเจตคติ ซึ่งผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบข้างต้นมาทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์กับมาตรฐานและคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีบทบาทและความสัมพันธ์กับการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนมากที่สุด ทำให้ได้องค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 3 ด้าน ดังนี้

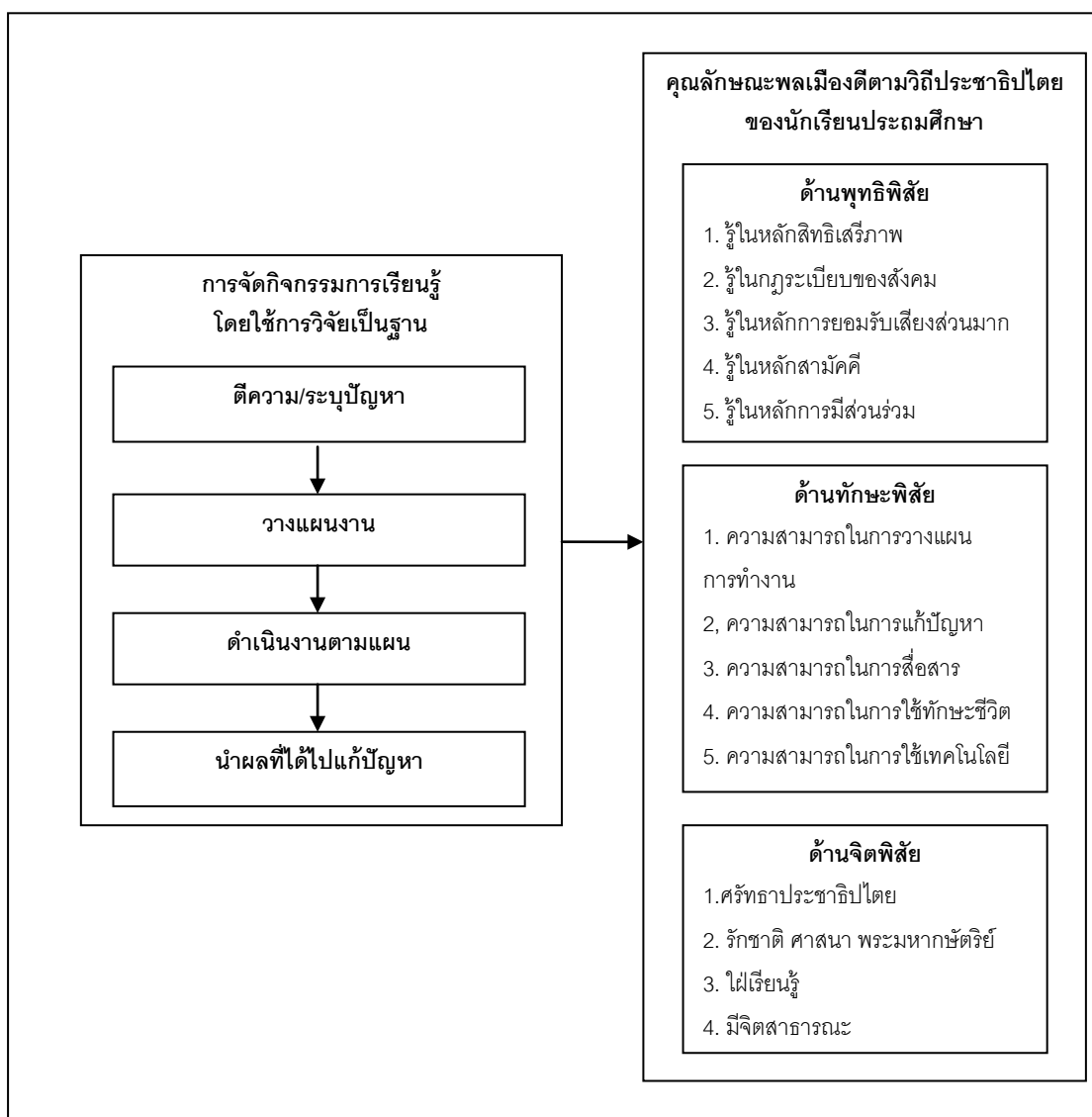
1. **ด้านพุทธิพิสัย** หมายถึง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรม การปฏิบัติตน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1.1) รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ 1.2) รู้ในกฎระเบียบของสังคม 1.3) รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ 1.4) รู้ในหลักสามัคคี และ 1.5) รู้ในหลักการมีส่วนร่วม

2. **ด้านทักษะพิสัย** หมายถึง ความสามารถที่จำเป็นในยุคปัจจุบันที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรม การปฏิบัติตน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 2.1) ความสามารถในการวางแผนการทำงาน 2.2) ความสามารถในการแก้ปัญหา 2.3) ความสามารถในการสื่อสาร 2.4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 2.5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3. **ด้านจิตพิสัย** หมายถึง ทศนคติ ความรู้สึก และความเชื่อของนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 3.1) ศรัทธาประชาธิปไตย 3.2) รักษาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 3.3) ใฝ่เรียนรู้ และ 3.4) มีจิตสาธารณะ

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มาตรา 24(5) ได้มุ่งเน้นให้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพราะในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ การพัฒนาคนไทยให้มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถพัฒนาตนเองได้นับเป็นกระบวนการที่สำคัญ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นแนวทางสำคัญทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการ ใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาและสร้างความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบระเบียบ ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีความเชื่อถือได้ (ลัดดา ภูเกียรติ, 2551) ซึ่งจากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่าสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้ เช่น การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แบบ 4ร. และการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัยของผู้เรียน (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์ และคณะ, 2549; สันต์ สุวทันพรกุล, 2551)

ผลการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสามารถกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังปรากฏในแผนภาพที่ 2.4

แผนภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น จะพบว่าตัวแปรหลักของการวิจัยที่เป็นตัวแปรต้น คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) ตีความ/ระบุปัญหา 2) วางแผนงาน 3) ดำเนินงานตามแผน และ 4) นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหา/สร้างสรรค์ผลงาน และตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย

ตารางที่ 2.8 วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยตามองค์ประกอบ 3 ด้าน

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนประถมศึกษา	สุมน อมรวิวัฒน์, 2519	พระเทพเวที, 2531	ไกรยุทธ ธีรธยาดีนันท์, 2553	ประเวศ วะสี, 2535	มิ่งสนา น้อยสุวรรณ, 2535	กรมวิชาการ, 2538	วิรัตน์ บัวขาว, 2541	กรมวิชาการ, 2542	วลัย พานิช, 2542	ยุพธนาและสุนิดา, 2542	กรมวิชาการ, 2543	ไพฑูริย์ สีนลาภรัตน์ และคณะ, 2549	สุวิมล วงศ์วานิช และคณะ, 2549	สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549	กรมวิชาการ, 2550	ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2552	วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, ม.ป.ป.	ปติณธร์ เพ็ชรฤทธิ์, 2550	ชินภัทร ภูมิรัตน, 2553	Dejaeghere&Hooghe, 2009	รวมแนวคิดที่สอดคล้องกัน
1. ด้านพุทธิพิสัย																					
1) รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
2) รู้ในกฎระเบียบของสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
3) รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
4) รู้ในหลักสามัคคี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
5) รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
2. ด้านทักษะพิสัย																					
1) ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	✓	✓			✓	✓	✓		✓	✓		✓		✓			✓	✓			11
2) ความสามารถในการแก้ปัญหา					✓	✓	✓		✓			✓		✓	✓		✓	✓			9
3) ความสามารถในการสื่อสาร						✓	✓		✓			✓	✓	✓							6
4) ความสามารถในชีวิต							✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓		9
5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี							✓		✓			✓		✓							4
3. ด้านจิตพิสัย																					
1) ศรัทธาประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
1) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์		✓				✓			✓	✓		✓						✓			5
2) ใฝ่เรียนรู้	✓	✓		✓			✓		✓		✓		✓	✓	✓			✓			10
3) มีจิตสาธารณะ		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			✓	✓		✓		✓		✓	12

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน พร้อมทั้งวิเคราะห์ผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา(research and development) โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการวิจัยและพัฒนาของสุวัฒน์ สุวรรณเขตนิคม (2540) มาปรับใช้ทำให้ได้ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

ขั้นที่ 1 (R₁) สืบเสาะหาสาระเริ่มต้น : ทำการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อสำรวจสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจข้อมูลจากครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนนี้จะเป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะฯ ของนักเรียนประถมศึกษา

ขั้นที่ 2 (D₁) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ : เพื่อสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ขั้นที่ 3 (R₂) ศึกษาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรม : เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ และเพื่อนำคำแนะนำที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาแผนฯ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 (D₂) ปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรม : เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมให้มีคุณภาพมากที่สุดก่อนนำไปทดลองใช้จริง โดยการนำคำแนะนำที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาแผนฯ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 (R₃) วิเคราะห์ผลการทดลองจัดกิจกรรม : เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยนำแผนการจัด

กิจกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียน โดยใช้แบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลองในการศึกษาผลการจัดกิจกรรม

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สำรวจสภาพปัจจุบัน และลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา การดำเนินงานประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงสำรวจ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ประเด็น คือ 1) สภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 2) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และ 3) คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน (ประเมินโดยครู) เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการออกแบบและสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียน ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา การดำเนินงานประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา 2) การออกแบบและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมฯ และ ระยะที่ 3 ศึกษาผลการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อศึกษาผลการพัฒนานักเรียน โดยการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลการพัฒนาโดยการวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับกระบวนการวิจัยและพัฒนาในขั้นต่าง ๆ รายละเอียดโดยสังเขปของวัตถุประสงค์ กิจกรรม และผลลัพธ์ของการดำเนินการวิจัยและพัฒนาใน 3 ระยะ ปรากฏดังแผนภาพที่ 2

ระยะที่ 1 : ศึกษาสภาพปัจจุบันของลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน		
R₁	วัตถุประสงค์	เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
	กิจกรรม	สร้างเครื่องมือและสำรวจสภาพปัจจุบันของลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
	ผลลัพธ์	แบบสำรวจและสภาพปัจจุบันของลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

ระยะที่ 2 : ออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา		
D₁ R₂ D₂	วัตถุประสงค์	เพื่อออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
	กิจกรรม	1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. วิเคราะห์หลักสูตร 3. วิเคราะห์ผู้เรียน 4. ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตรวจสอบคุณภาพของแผนฯ 6. ปรับปรุง/พัฒนาแผนฯให้ดีขึ้น
	ผลลัพธ์	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ระยะที่ 3 : ศึกษาผลการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา		
R₃	วัตถุประสงค์	เพื่อวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
	กิจกรรม	1. กำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2. ศึกษาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 4. ศึกษาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
	ผลลัพธ์	ผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

แผนภาพที่ 3.1 การดำเนินการวิจัย (ปรับปรุงจาก สันต์ สุวทันพรกุล, 2551)

ระยะที่ 1 วิเคราะห์สภาพและลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้
การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน
การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา : ขั้นที่ 1 R₁ สำรวจสถานะเริ่มต้น

การดำเนินการวิจัยในระยาะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของลักษณะการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ผู้วิจัย
ใช้การศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดของการดำเนินการ
วิจัยมี ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ

ประชากร

ประชากรของการวิจัย คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 8,845 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่ม
ตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียน ดังนี้

1) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัด
อุดรธานี เขต 4

2) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เมื่อผู้วิจัยได้โรงเรียนตามเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ทำการสุ่มโรงเรียนให้ได้เขตการศึกษาละ
5 โรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยได้โรงเรียนที่ใช้ในการสำรวจทั้งสิ้น 20 โรงเรียน และจำนวนครูที่ใช้เป็น
กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 3 คน โดยครูผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละโรงเรียน ต้องเป็นครูผู้สอน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างน้อย 1 คน เพราะเป็นสาระการ
เรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเรียนการสอน “หน้าที่พลเมือง” และความเป็น
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รายละเอียดของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและจำนวนปรากฏดัง
ตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ

เขตพื้นที่การศึกษา อุดรธานี	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู (คน)โรงเรียน	
		แบบสอบถามฉบับที่ 1	แบบสอบถามฉบับที่ 2
เขต 1	5	15	1
เขต 2	5	15	1
เขต 3	5	15	1
เขต 4	5	15	1
รวม	20	60	20

****หมายเหตุ**

แบบสอบถามฉบับที่ 1 แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

แบบสอบถามฉบับที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (ฉบับครูประเมินนักเรียน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของการศึกษาระยะนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามสำหรับสำรวจสภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์องค์ประกอบและลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งแบบสอบถามที่ได้จะนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการออกแบบและพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้รวมทั้งอภิปรายผลการทดลองต่อไป

3. การสร้างเครื่องมือและการศึกษาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และ 2) แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา (ฉบับครูประเมินนักเรียน) ซึ่งแบบสอบถาม

ฉบับที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาและแบบสอบถามฉบับที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นการประเมินโดยครู โดยโครงสร้างหลักของเนื้อหาและค่าน้ำหนักโดยประมาณของแบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา แสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1) แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยมีโครงสร้างเนื้อหา น้ำหนักความสำคัญโดยประมาณ และข้อรายการดังตาราง 3.2

ตารางที่ 3.2 โครงสร้างเนื้อหาและน้ำหนักความสำคัญโดยประมาณของแบบสำรวจ

เนื้อหา	น้ำหนัก โดยประมาณ	ข้อ รายการ
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย		
1.1 ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามองค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	18.75	3
1.2 รายละเอียดการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา (กิจกรรม เทคนิค วิธีการ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข)	6.25	1
1.3 ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดกับนักเรียน	6.25	1
1.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตย คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา	68.75	11
รวม	100	16
2. การใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		
2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน	28.75	2
2.2 ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน	14.29	1
2.3 สาเหตุที่ครูไม่ใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้	14.29	1

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

เนื้อหา	น้ำหนัก โดยประมาณ	ข้อ รายการ
2.4 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานประสบความสำเร็จ	14.29	1
2.5 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน	14.29	1
2.6 ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้	14.29	1
รวม	100	7
รวม 2 ส่วน	100	18

รายละเอียดของข้อคำถามในแต่ละตอนของแบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา มี ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) และข้อคำถามปลายเปิด รวมจำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 เป็นข้อคำถามที่ให้ครูได้ตรวจสอบสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยและระดับความสำเร็จในภาพรวม ลักษณะที่ 2 เป็นข้อคำถามที่ให้ครูได้ตรวจสอบระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยตามองค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วยข้อคำถาม 14 ข้อ ลักษณะที่ 3 เป็นข้อคำถามที่ให้ครูกรอกรายละเอียดการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ได้ปฏิบัติในภาคเรียนที่ผ่านมาลงในตาราง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วิธีการ/เทคนิค คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่นักเรียนได้รับการพัฒนา วิธีการวัดและประเมินผล ระดับความสำเร็จ ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข จำนวน 1 ข้อ 3 กิจกรรม ลักษณะที่ 4 เป็นข้อคำถามที่ให้ครูเรียงลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ลักษณะที่ 5 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นข้อคำถามให้ครูตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยรูปแบบประกอบด้วยข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการจำนวน 2 ข้อ ลักษณะที่ 2 เป็นข้อคำถามที่ให้ครูตรวจสอบระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ และลักษณะที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ

มาตรฐานค่า (rating scale) 5 ระดับ ที่ให้ครูตรวจสอบระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำการกำหนดค่าและความหมายของแต่ละระดับของ สันต์ สุวทันพรกุล (2551) มาปรับใช้โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ระดับมาตรฐานค่ากับการปฏิบัติและความสำเร็จในการปฏิบัติและความหมาย

ระดับมาตรฐานค่า	การปฏิบัติหรือพฤติกรรม		ระดับของความสำเร็จ
	ระดับการปฏิบัติ	จำนวนวันในหนึ่งภาคเรียน	
4	เป็นประจำ	151 – 200	ดีมาก
3	บ่อยๆ	101 – 150	ดี
2	ค่อนข้างบ่อย	51 – 100	ปานกลาง
1	บางครั้ง	1 – 50	น้อย
0	ไม่มีพฤติกรรมเกิดขึ้น	0	ไม่ปรากฏ

2) แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาฉบับครูประเมินนักเรียน

สำหรับแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตรฐานค่า (rating scale) ระดับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาจำนวน 78 ข้อ โดยโครงสร้างหลักของเนื้อหาและค่านำหน้าโดยประมาณของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน แสดงได้ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 โครงสร้างเนื้อหาและน้ำหนักความสำคัญโดยประมาณของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน

องค์ประกอบ	คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	น้ำหนักโดยประมาณ (%)	ข้อรายการ
ด้านพุทธิพิสัย	รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	11.54	1 – 9
	รู้ในกฎระเบียบของสังคม	1.26	10 – 17
	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่	6.41	18 – 22
	รู้ในหลักสามัคคี	8.97	23 – 29
	รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	6.41	30 – 34
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	6.41	35 – 39
	ความสามารถในการแก้ปัญหา	7.69	40 – 45
	ความสามารถในการสื่อสาร	6.41	46 – 50
	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	5.13	51 – 54
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	5.13	55 – 58
ด้านจิตพิสัย	ศรัทธาประชาธิปไตย	3.85	59 – 62
	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	6.41	63 – 67
	ใฝ่เรียนรู้	6.41	68 – 72
	มีจิตสาธารณะ	7.69	73 – 78
รวม		100	78

รายละเอียดของข้อคำถามในแต่ละตอนของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) และข้อคำถามปลายเปิด รวมจำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 มาตรฐานค่าระดับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 78 ข้อ

โดยมาตรฐานค่า (rating scale) 5 ระดับ ที่ให้ครูตรวจสอบระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำการกำหนดค่าและความหมายของแต่ละระดับของสัณฑ์ สุวทันพรกุล (2551) มาปรับใช้โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 ระดับมาตรฐานประมาณค่าระดับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และความหมาย

ระดับมาตรฐาน ประมาณค่า	การปฏิบัติหรือพฤติกรรม		ระดับของความสำเร็จ
	ระดับการปฏิบัติ	จำนวนวันในหนึ่งภาคเรียน	
4	เป็นประจำ	151 – 200	ดีมาก
3	บ่อยๆ	101 – 150	ดี
2	ค่อนข้างบ่อย	51 – 100	ปานกลาง
1	บางครั้ง	1 – 50	น้อย
0	ไม่มีพฤติกรรมเกิดขึ้น	0	ไม่ปรากฏ

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) การตรวจสอบคุณภาพของแบบสำรวจที่ใช้ในระยะที่ 1

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข รายละเอียดผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตารางที่ 3.6 จำนวนข้อและผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการ	จำนวนข้อ	ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา	16	1.00
ตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้	7	1.00

ผลการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพบว่า ข้อคำถามในตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 นั่นคือ แบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้ได้ โดยผู้วิจัยมีการปรับแก้การใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

2) การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับครูผู้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยการประเมินของครู และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบกับข้อมูลอื่นเพื่อเป็นแนวทางการในออกแบบการจัดกิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนต่อไป ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3.7 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ข้อที่	IOC
ด้านพุทธิพิสัย	รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	1	.67
		2	.67
		3	.67
		4	1
		5	1
		6	1
		7	.67
		8	1
		9	.67
	รู้กฎระเบียบของสังคม	10	.67
		11	.67
		12	.67
		13	.67
		14	1
		15	.67
		16	.67
		17	.67
	รู้หลักการยอมรับเสียง ส่วนมาก	18	1
		19	.67
		20	1
		21	.67
		22	1

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ข้อที่	IOC
ด้านพุทธิพิสัย (ต่อ)	รู้ในหลักสามัคคี	23	.67
		24	.67
		25	.67
		26	1
		27	1
		28	1
		29	1
	การรู้ในหลักการมีส่วนร่วม	30	1
		31	.67
		32	.67
		33	1
		34	1
	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	35	1
		36	1
37		1	
38		1	
39		1	
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการแก้ปัญหา	40	1
		41	1
		42	1
		43	1
		44	1
	ความสามารถในการสื่อสาร	45	1
		46	1
		47	1
		48	1
		49	1
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	50	.67	
	51	1	
	52	.67	
	53	1	
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	54	.67	
	55	1	
	56	1	

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ข้อที่	IOC
ด้านทักษะพิสัย (ต่อ)	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (ต่อ)	57	.67
		58	.67
ด้านจิตพิสัย (ต่อ)	ศรัทธาประชาธิปไตย	59	1
		60	1
		61	1
		62	1
	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	63	.67
		64	.67
		65	1
		66	1
		67	1
	ใฝ่เรียนรู้	68	1
		69	1
70		1	
71		1	
72		1	
ด้านจิตพิสัย (ต่อ)	มีจิตสาธารณะ	73	.67
		74	.67
		75	.67
		76	.67
		77	.67
		78	.67

หลังจากดำเนินการปรับแก้ข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับครูที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าความเที่ยงได้ผลดังตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.8 จำนวนข้อและค่าความเที่ยงของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับครูประเมินนักเรียน

รายการ	จำนวนข้อ	ค่าความเที่ยง
ตอนที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา	78	.82

*หมายเหตุ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการจึงไม่นำมาคำนวณค่าความเที่ยง

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ฉบับครู ประเมินนักเรียน พบว่า มีค่าความเที่ยง .82 แสดงว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ซึ่งผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและการส่งไปรษณีย์ ระหว่างวันที่ 12 ถึงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2554 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ วิจัยจากสำนักงานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งทาง ไปรษณีย์ถึงผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการเก็บรวบรวม ข้อมูลและระบุวันรับแบบสอบถามคืน
2. ผู้วิจัยติดต่อรับแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ผลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายสภาพ ปัจจุบันของลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต(Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(standard deviation)

6.2 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการปฏิบัติและระดับ ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์ค่าที (t-test)

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อคำถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา จัดระบบข้อมูลเปรียบเทียบ และตีความ ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของ สุกงาค์ จันทวานิช (2551)

ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การแปลผลคะแนนของสันต์ สุวทันพรกุล (2551) มาปรับใช้ในการแปลผลระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในประเด็นต่างๆ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูงที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 3.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย .00 - 1.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา : ขั้นที่ 2 (D₁) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 (R₂) ศึกษาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรม และขั้นที่ 4 (D₂) ปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรม

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางในการอภิปรายผลการทดลองต่อไป รายละเอียดของการดำเนินการวิจัยมี ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับประถมศึกษา

2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ศึกษาผลที่ได้จากการสำรวจสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา จากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อนำจุดเด่น – จุดด้อย มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

4. วิเคราะห์ผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนยิ่งขึ้น
5. กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. ออกแบบและจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
7. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย
 - 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 1 ท่าน
 - 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จำนวน 1 ท่าน และ
 - 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 ท่าน
8. ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์
9. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนประถมศึกษา
 1. นำปัญหาและข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา : ขั้นที่ 5 (R₃) ศึกษาผลการทดลองจัดกิจกรรม

เมื่อได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาฉบับสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยนำแผนที่ได้ไปทดลองลองใช้กับกลุ่มทดลองที่คัดเลือกไว้ โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 16,664 คน เหตุผล ที่เลือกศึกษากับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากนักเรียนระดับชั้นนี้กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยรุ่น และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป หากนักเรียนวัยนี้ได้รับการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเยี่ยมจะทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในภายภาคหน้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จาก 2 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน โรงเรียนละ 19 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 38 คน กำหนดให้นักเรียนโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่จำนวนหนึ่งห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนประถมศึกษา และนักเรียนโรงเรียนใกล้เคียงที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การคัดเลือกโรงเรียนและการคัดเลือกนักเรียน

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกโรงเรียน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนมีดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี
2. เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
3. เป็นโรงเรียนที่มีการจัดห้องเรียนโดยมีนักเรียนแบบคละ กล่าวคือ ไม่มีการแยกห้องเด็กเก่งและเด็กอ่อนออกจากกัน
4. เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความสนใจและให้ความร่วมมือ รวมทั้งอนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกนักเรียน ผู้วิจัยคัดเลือกตัวอย่างเข้าสู่หน่วยทดลอง โดยการเลือกนักเรียนเป็นห้องเรียนตามที่โรงเรียนได้จัดไว้แล้วเข้าสู่กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีจำนวนเท่ากัน ดังปรากฏในตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.9 จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

นักเรียนกลุ่มควบคุม (คน)	นักเรียนกลุ่มทดลอง (คน)	รวม (คน)
19	19	38

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ รู้ในหลักกฎระเบียบของสังคม รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ รู้ในหลักสามัคคี และรู้ในหลักการมีส่วนร่วม

2) ด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3) ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ศรัทธาประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตสาธารณะ

3. การควบคุมภาวะคุกคามที่มีต่อความตรง

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยเชิงทดลองพบว่า มีภาวะคุกคามที่มีต่อความตรงภายในอยู่หลายประการ ซึ่งภาวะดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการควบคุมภาวะคุกคามที่อาจเกิดขึ้นแต่ละประการด้วยวิธีต่อไปนี้

1) **การใช้เครื่องมือในการวิจัย (instrumentation)** ผู้วิจัยควบคุมคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริงในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 2 ด้าน คือ การวัดได้

ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการ และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence) ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนที่มีคุณลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2) **การเรียนรู้จากการสอบ (testing)** เนื่องจากการสอบที่มีระยะเวลาห่างกันน้อย 2 สัปดาห์ อาจทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือจดจำข้อสอบได้ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการตีความหรือสรุปผล ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการควบคุมภาวะคุกคามนี้ด้วยการเว้นระยะเวลาระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนให้มากกว่า 2 สัปดาห์ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เว้นระยะห่างเป็นเวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์

3) **การขาดหายของกลุ่มตัวอย่าง (mortality)** ผู้วิจัยควบคุมภาวะคุกคามนี้โดยการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองเข้าใจและเห็นความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อป้องกันการขาดหายไปของกลุ่มตัวอย่างระหว่างทำการทดลอง

4) **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการคัดเลือกกับวุฒิภาวะ (selection & maturation)** ควบคุมโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีอายุระหว่าง 10 - 11 ปี และจัดให้กลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มทดลองมีอัตราส่วนจำนวนนักเรียนเท่ากัน รวมทั้งเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นฐานความรู้ ครอบครัวยุทธศาสตร์ของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน

4. แผนดำเนินการทดลอง

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองไม่ได้ดำเนินการสุ่มแบบสมบูรณณ์ ดังนั้นแบบแผนการทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experiment) โดยมีกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม มีการวัดผลก่อนการทดลองเพื่อใช้ตรวจสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (pretest – posttest control group design) และวัดผลหลังการทดลองเพื่อตรวจสอบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ซึ่งแบบแผนการทดลองปรากฏดังแผนภาพ 3.2

E	O _{1E}	X	O _{2E}
C	O _{1C}		O _{2C}

E	คือ	กลุ่มทดลอง
C	คือ	กลุ่มควบคุม
O _{1E}	คือ	การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง
O _{2E}	คือ	การทดลองหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
O _{1C}	คือ	การทดสอบก่อนทดลองของกลุ่มควบคุม
O _{2C}	คือ	การทดสอบหลังทดลองของกลุ่มควบคุม
X	คือ	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

แผนภาพ 3.2 แบบการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ถึงผู้บริหารโรงเรียน
2. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนอยู่ กับผู้บริหาร
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้คาบกิจกรรมโฮมรูม (home room) คาบกิจกรรมชมรม และคาบการสอนซ่อมเสริม วันอังคารและวันพฤหัสบดีวันละละ 2 ชั่วโมงในการจัดกิจกรรม รวม 4 ชั่วโมง/สัปดาห์ (วันและเวลาในการจัดกิจกรรมอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม) ใช้ระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ ดังตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 กิจกรรม วันที่และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

แผนฯ ที่	กิจกรรม	วัน/เดือน/ปี ที่จัดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)
	วัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนเรียน	12 ม.ค. 2555	2
1	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1	17 ม.ค. 2555	2
2	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2	19,24 ม.ค. 2555	4
3	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3	26 ม.ค. 2555	2
4	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4	31 ม.ค., 2 ก.พ.55	4
5	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5	7 ก.พ.55	2
6	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6	9 ก.พ.55	2
7	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7	14,16 ก.พ.55	4
8	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8	21,23 ก.พ.55	4
9	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9	28 ก.พ.55	2
10	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 10	1 มี.ค. 55	2
11	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 11	6 มี.ค. 55	2
12	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12	13 มี.ค. 55	2
13	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13	15,20 มี.ค. 55	4
	วัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังเรียน	22 มี.ค. 55	2
รวม			40

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มควบคุมนั้น ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ
ในคาบเรียนปกติ และไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเพื่อตรวจสอบผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ
แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา (นักเรียน
ประเมินตนเอง) ทั้งนี้ต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง
ก่อนและหลังจัดกิจกรรม ซึ่งแบบสอบถามแต่ละฉบับประกอบด้วยข้อคำถามสำหรับประเมิน
คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1.1) ฐิในหลักสิทธิเสรีภาพ 1.2) ฐิในหลักกฎระเบียบของสังคม 1.3) ฐิในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ 1.4) ฐิในหลักสามัคคี และ 1.5) ฐิในหลักการมีส่วนร่วม

2) ด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 2.1) ความสามารถในการวางแผนการทำงาน 2.2) ความสามารถในการแก้ปัญหา 2.3) ความสามารถในการสื่อสาร 2.4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 2.5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3) ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 3.1) ศรัทธาประชาธิปไตย 3.2) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 3.3) ใฝ่เรียนรู้ และ 3.4) มีจิตสาธารณะ

6. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตาม

ขั้นที่ 1 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

แบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาชั้นนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นในรูปแบบของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนโดยนักเรียนประเมินตนเอง แต่ละองค์ประกอบของแบบวัดมีนิยามเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทัศนคติของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านพุทธิพิสัย** หมายถึง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 ฐิในหลักสิทธิเสรีภาพ หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตามสิทธิของตนเองอย่างเหมาะสม ได้แก่ สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน

1.2 ฐิในกฎระเบียบของสังคม หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อตกลงของห้องเรียน

1.3 ฐิในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ หมายถึง การมีความรู้และยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ รับฟังเสียงส่วนน้อยที่มีความแตกต่าง

1.4 **รู้ในหลักสามัคคี** หมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

1.5 **รู้ในหลักการมีส่วนร่วม** หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมสำคัญของโรงเรียน และชุมชนและมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น กิจกรรม เลือกตั้งประธานนักเรียน เลือกหัวหน้าห้อง รมรงค์เลือกตั้ง ฯลฯ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. **ด้านทักษะพิสัย** หมายถึง ความสามารถที่จำเป็นในยุคปัจจุบันที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 ความสามารถในการวางแผนการทำงาน หมายถึง พฤติกรรมการกำหนดขั้นตอนการทำงานและวิเคราะห์ผลที่ตามมา

2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมการใช้ความรู้และเหตุผลในการแก้ปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี ประนีประนอม

2.3 ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมการปรับตัว หลีกเลียงสิ่งที่จะทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมการเลือกและใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

3. **ด้านจิตพิสัย** หมายถึง ทศนคติ ความรู้สึก และความเชื่อของนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 ศรัทธาประชาธิปไตย หมายถึง การเคารพ ยึดมั่น เชื่อมมั่น หรือมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมุ่งธำรงรักษาไว้

3.2 รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การเคารพ ยึดมั่น เชื่อมมั่น หรือมีทัศนคติที่ดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมุ่งธำรงรักษาไว้

3.3 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีต่อความมุ่งมั่นและพากเพียรในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 มีจิตสาธารณะ หมายถึง ความมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักและหวงแหนสาธารณสมบัติ มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม

ตารางที่ 3.11 โครงสร้างเนื้อหาและน้ำหนักความสำคัญโดยประมาณของแบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

องค์ประกอบ	คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	น้ำหนักโดยประมาณ (%)	ข้อรายการ
ด้านพุทธิพิสัย	รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	11.54	1 – 9
	รู้ในกฎระเบียบของสังคม	1.26	10 – 17
	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่	6.41	18 – 22
	รู้ในหลักสามัคคี	8.97	23 – 29
	รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	6.41	30 – 34
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	6.41	35 – 39
	ความสามารถในการแก้ปัญหา	7.69	40 – 45
	ความสามารถในการสื่อสาร	8.97	46 – 50
	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	6.41	51 – 54
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	5.13	55 – 58
ด้านจิตพิสัย	ศรัทธาประชาธิปไตย	1.26	59 – 62
	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	6.41	63 – 67
	ใฝ่เรียนรู้	8.97	68 – 72
	มีจิตสาธารณะ	7.69	73 – 78
รวม		100	1-78

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนและนิยามเชิงปฏิบัติการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบ 2 ด้าน คือ การวัดได้ตามนิยามเชิงปฏิบัติการ และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ซึ่งการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดนี้ใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความตรงเชิงเนื้อหาไว้ว่า ค่าดัชนี IOC ต้องมากกว่า .50 ($IOC \geq .50$) จึงจะถือว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับโครงสร้างและนิยามที่ต้องการวัด

(ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านไว้ดังนี้

- 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 1 ท่าน
- 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จำนวน 1 ท่าน
- 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
จำนวน 1 ท่าน

หลังจากได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านมาคำนวณค่า IOC เป็นรายข้อ และคัดเลือกข้อคำถามของแบบวัดที่มีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการพิจารณาเป็น ปรากฏดังตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ข้อที่	IOC
ด้านพุทธิพิสัย	รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	1	.67
		2	.67
		3	.67
		4	1
		5	1
		6	1
		7	.67
		8	1
		9	.67
	รู้กฎระเบียบของสังคม	10	.67
		11	.67
		12	.67
		13	.67
		14	1
		15	.67
		16	.67
		17	.67
	รู้หลักการยอมรับเสี่ยง ส่วนมาก	18	1
		19	.67
		20	1
		21	.67
		22	1
	รู้ในหลักสามัคคี	23	.67
		24	.67

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ข้อที่	IOC
	รู้ในหลักสามัคคี (ต่อ)	25	.67
		26	1
		27	1
		28	1
		29	1
	รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	30	1
		31	.67
		32	.67
		33	1
		34	1
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	35	1
		36	1
		37	1
		38	1
		39	1
	ความสามารถในการแก้ปัญหา	40	1
		41	1
		42	1
		43	1
		44	1
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการสื่อสาร	45	1
		46	1
		47	1
		48	1
		49	1
	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	50	.67
		51	1
		52	.67
		53	1
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	54	.67
55		1	
56		1	
57		.67	
58		.67	

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ข้อที่	IOC
ด้านจิตพิสัย	ศรัทธาประชาธิปไตย	59	1
		60	1
		61	1
		62	1
	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	63	.67
		64	.67
		65	1
		66	1
		67	1
	ใฝ่เรียนรู้	68	1
		69	1
		70	1
		71	1
	มีจิตสาธารณะ	72	1
		73	.67
		74	.67
		75	.67
		76	.67
77		.67	
78		.67	

จากตารางที่ 3.12 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าความสอดคล้องของเครื่องมือมากกว่า .50 ซึ่งหมายความว่าข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำมาใช้ได้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงและแก้ไขแบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน เพื่อศึกษาคุณภาพด้านความเที่ยงของเครื่องมือ

ตารางที่ 3.8 จำนวนข้อและค่าความเที่ยงของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับนักเรียนประเมินตนเอง

รายการ	จำนวนข้อ	ค่าความเที่ยง
ตอนที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา	78	.88

*หมายเหตุ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการจึงไม่นำมาคำนวณค่าความเที่ยง

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ฉบับครูประเมินนักเรียน พบว่า มีค่าความเที่ยง .88 แสดงว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับสูงเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ทั้ง 3 ด้าน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ดังนี้

7.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

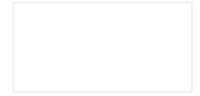
7.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนหลังได้รับการทดลอง ด้วยสถิติ ANCOVA โดยใช้ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแปรร่วม

7.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนและหลังได้รับการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

7.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในกลุ่มทดลอง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ตารางที่ 3.13 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้และคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนที่พัฒนา

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน		คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนที่พัฒนา													
		ผู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	ผู้ในกฎระเบียบของสังคม	ผู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่	ผู้ในหลักสามัคคี	ผู้ในหลักการมีส่วนร่วม	ความสามัคคีในการวางแผนการทำงาน	ความสามัคคีในการแก้ปัญหา	ความสามัคคีในการยอมรับความผิด	ความสามัคคีในการใช้ทักษะชีวิต	ความสามัคคีในการใช้เทคโนโลยี	ศรัทธาในประชาธิปไตย	มีรับทราบพระมหากษัตริย์ชาติ	ไม่ไปเรียนผู้	มีจิตสาธารณะ
		ด้านพุทธิพิสัย					ด้านทักษะพิสัย					ด้านจิตพิสัย			
เรียนรู้ประชาธิปไตย	ประชาธิปไตยคืออะไร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
	หนูจะเป็นเด็กดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
	สิทธิหน้าที่และเสรีภาพในสังคมประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
	สิทธิฉัน...สิทธิเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
	เคารพสิทธิฉัน เคารพสิทธิเธอ	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
กิจกรรมประชาธิปไตยเด็กไทยใส่ใจการเลือกตั้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-	
ใส่ใจส่วนรวม	โรงเรียนของเราอยู่	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	✓
	หนูจะสร้างสรรค์สังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
	รักขโลก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
ร่วมอนุรักษ์ความเป็นไทย	เรารักประเทศไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ศาสนาที่พึงทงใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	พ่อหลวงของแผ่นดินไทย	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-
	ท้องถิ่นของฉัน	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-
ความถี่ในการพัฒนาคุณลักษณะ		11	10	13	13	12	13	13	13	13	13	10	6	13	6

บทที่ 4

สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การศึกษาเชิงสำรวจ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของครูกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของครูกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม 2 ชุด คือ แบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา(สำหรับครูประเมินนักเรียน)

แบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาทำการเก็บรวบรวมจากครูทั้ง 4 เขตพื้นที่การศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขตพื้นที่ละ 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน จาก 20 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 60 คน กำหนดให้เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอัตราการตอบกลับ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 85 ของแบบสอบถาม โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ภาระงานสอน และความรู้ด้านกระบวนการวิจัย ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และเพศ

ข้อมูลภูมิหลัง	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
ต่ำกว่า 30 ปี	7	22.58	3	15.00	10	19.61
31 - 40 ปี	10	32.26	4	2.00	14	27.45
41 - 50 ปี	5	16.13	6	3.00	11	21.57
51 - 60 ปี	9	29.03	7	35.00	16	31.37
รวม	31	10.00	20	10.00	51	10.00
วุฒิการศึกษา						
ปริญญาตรี	25	8.65	15	75.00	40	78.43
ปริญญาโท	4	12.90	4	2.00	8	15.69
อื่นๆ	2	6.45	1	5.00	3	5.88
รวม	31	10.00	20	10.00	51	10.00
ระดับชั้นที่สอน						
ป.1	7	28.00	0	.00	7	2.00
ป.2	5	2.00	1	1.00	6	17.14
ป.3	4	16.00	1	1.00	5	14.29
ป.4	5	2.00	2	2.00	7	2.00
ป.5	4	16.00	4	4.00	8	22.86
ป.6	0	.00	2	2.00	2	5.71
รวม	25	10.00	10	10.00	35	10.00
ระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย						
น้อย	3	1.00	3	17.65	6	12.77
ปานกลาง	26	86.67	14	82.35	40	85.11
มาก	1	3.33	0	.00	1	2.13
รวม	30	10.00	17	10.00	47	10.00

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์การทำงานและภาระงานสอนของครู

ข้อมูลพื้นฐาน	สูงสุด	ต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ประสบการณ์การสอน (ปี)	37	1	17.35	12.967
ภาระงานสอน (ชั่วโมง/สัปดาห์)	40	6	24.73	6.679

จากตารางที่ 4.1 และ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูในการสำรวจครั้งนี้เป็นเพศชายมากกว่า เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 6.78 และ 39.22 ตามลำดับ ครูมีอายุในช่วง 51- 60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.37 รองลงมาคือ ช่วง 31 - 40 ปี และ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.45 และ

21.57 ตามลำดับ ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78.43 ครูมีประสบการณ์ในการสอนโดยเฉลี่ยมากกว่า 17 ปี และมีภาระงานสอนประมาณ 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลภูมิหลังด้านโรงเรียน

ข้อมูลภูมิหลังด้านโรงเรียน	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดโรงเรียน						
เล็ก	19	61.29	10	5.00	29	56.86
กลาง	12	38.71	10	5.00	22	43.14
รวม	31	10.00	20	10.00	51	10.00
ที่ตั้งของโรงเรียน						
ในเมือง	2	6.45	2	1.00	4	7.84
นอกเมือง	29	93.55	18	9.00	47	92.16
รวม	31	10.00	20	10.00	51	10.00

จากตารางที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 56.86 และโรงเรียนขนาดกลางคิดเป็นร้อยละ 43.14 สำหรับที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูที่สอนอยู่โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมือง คิดเป็นร้อยละ 92.16 ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองคิดเป็นร้อยละ 6.45 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 12 ประเด็น ดังนี้

2.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

2.3) ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

2.4) กิจกรรม วิธีการ/รูปแบบ เทคนิควิธี คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่นักเรียนได้รับการพัฒนา การวัดและประเมินผล ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

2.5) ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

2.6) ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตย และคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

2.7) คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อย ของนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

2.8) ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

2.9) ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จ

2.10) การใช้ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของครู

2.11) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

2.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ตารางที่ 4.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

รายการ	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน						
ไม่ใช้การวิจัยเป็นฐาน	2	7.41	5	31.25	7	16.28
ใช้การวิจัยเป็นฐาน	25	92.59	11	68.75	36	83.72
รวม	27	10.00	16	10.00	43	10.00

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.72 ส่วนครูที่ไม่ใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 16.28

การที่ครูบางส่วนไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยนั้น ไม่ได้หมายความว่าครูไม่ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมหรือพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แต่อาจจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่นที่ไม่ได้ใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งจะได้ศึกษารายละเอียดของการจัดกิจกรรมต่อไป

2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ของครูกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ของครูกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน						
ไม่ได้จัดกิจกรรม	2	6.90	0	.00	2	4.26
จัดกิจกรรม	27	93.10	18	10.00	45	95.74
รวม	29	10.00	18	10.00	47	10.00
ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย						
น้อย	0	.00	1	8.33	1	2.94
ปานกลาง	18	81.82	10	83.33	28	82.35
มาก	4	18.18	1	8.33	5	14.71
รวม	22	10.00	12	10.00	34	10.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 95.74 ส่วนครูที่ไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 4.26

สำหรับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ครูส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 82.35 และประสบความสำเร็จอยู่ในระดับมากและน้อย คิดเป็นร้อยละ 14.71 และ 2.94 ตามลำดับ

2.3) ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

รายการ	ระดับการปฏิบัติ		ระดับความสำเร็จ	
	Mean	SD	Mean	SD
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนรู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	3.07	.49	2.95	.65
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้ในกฎระเบียบของสังคม	3.30	.73	2.95	.76
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่	3.41	.75	3.05	.86
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้ในหลักสามัคคี	3.61	.58	3.28	.65
5. การทำนุบำรุงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้ในหลักการมีส่วนร่วม	3.67	.60	3.08	.96
รวมด้านพุทธิพิสัย	3.41	.63	3.06	.77
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวางแผนการทำงาน ตามหลักประชาธิปไตย เช่น ใช้เหตุผลวิเคราะห์ผลที่ตามมา	3.30	.63	3.03	.63
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาตามหลักประชาธิปไตย	3.13	.58	3.05	.69
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสาร	3.35	.64	3.05	.56
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	3.33	.64	3.15	.59
10. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	3.24	.61	2.85	.78
รวมด้านทักษะพิสัย	3.27	.62	3.03	.65
11. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนศรัทธาประชาธิปไตย	3.46	.59	3.15	.49
12. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	3.74	.44	3.51	.61
13. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่เรียนรู้	3.67	.52	3.15	.49
14. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ	3.67	.52	3.28	.61
รวมด้านจิตพิสัย	3.64	.52	3.27	.55
รวม 3 ด้าน	3.43	.40	3.11	.379

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ในภาพรวมครูมีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับสูง (Mean = 3.43, SD = .40; Mean = 3.11, SD = .38) เมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จรายด้าน พบว่า ครูมีระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จด้านจิตพิสัยมากที่สุด (Mean = 3.64, SD = .52; Mean = 3.27, SD = .62) รองลงมาคือ ด้านพุทธิพิสัย และ

ด้านทักษะพิสัย ตามลำดับ (Mean = 3.41, SD = .63; Mean = 3.27, SD = .65) ในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับปฏิบัติในทุกข้อรายการ โดยอาจเกิดจากปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะได้ศึกษารายละเอียดต่อไป

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติในแต่ละรายการ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนนั้น ครูเน้นในด้านการส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มากที่สุดและอยู่ในระดับสูงที่สุด (Mean = 3.74, SD = .44) รองลงมา คือส่งเสริมให้นักเรียนรู้ในหลักการมีส่วนร่วม ใฝ่เรียนรู้ มีจิตสาธารณะ และส่งเสริมให้นักเรียนรู้ในหลักสามัคคี อยู่ในระดับสูงที่สุดเช่นกัน (Mean = 3.67, SD = .598; Mean = 3.67, SD = .52; Mean = 3.61, SD = .58) ตามลำดับ

สำหรับระดับความสำเร็จในแต่ละรายการ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ครูมีความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนในด้านส่งเสริมให้นักเรียนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มากที่สุดและอยู่ในระดับสูงที่สุด (Mean = 3.51, SD = .60) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้ในหลักสามัคคี มีจิตสาธารณะ และส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ศรัทธาประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง (Mean = 3.28, SD = .65; Mean = 3.28, SD = .60 และ Mean = 3.15, SD = .49) ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในภาพมีผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคืออยู่ในระดับสูงเช่นกัน และเมื่อพิจารณาตามข้อรายการ พบว่า ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด โดยอาจมีสาเหตุมาจากการที่สังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญต่อการเคารพและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ อันได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ นั่นเอง

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความสำเร็จน้อยที่สุด (Mean = 2.85, SD = .779) อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากครูกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านนี้มากนัก ประกอบกับสภาพโรงเรียนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างยังไม่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีเท่าที่ควร จึงทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมมีค่าน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะอื่น

2.4) กิจกรรม วิธีการ/รูปแบบ เทคนิควิธี คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่นักเรียนได้รับการพัฒนา การวัดและประเมินผล ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ครูมีสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน 13 กิจกรรม คือ 1)กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน 2)การจัดตั้งสภานักเรียน 3)การเลือกหัวหน้าห้อง 4)กิจกรรมรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 5) กิจกรรมเข้าค่ายวิชาการเสริมความรู้ประชาธิปไตย 6) กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ 7) กิจกรรมแยกขยะนำไปใช้ประโยชน์ 8)กิจกรรมรายงานการปฏิบัติงานตามกลุ่มสี 9)กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 10) การร่วมกิจกรรมชุมชนตามประเพณี 11)การให้นักเรียนจัดทำโครงการ 12) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณะประโยชน์ และ 13) กิจกรรมอยู่อย่างพอเพียง โดยสามารถจำแนกตามเป้าหมายและการกิจกรรมที่จัดตั้งตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 เป้าหมายและตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

เป้าหมาย	กิจกรรม
1)ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน การจัดตั้งสภานักเรียน การเลือกหัวหน้าห้อง กิจกรรมรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และกิจกรรมเข้าค่ายวิชาการ
2) ส่งเสริมความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัย ในตนเอง	กิจกรรมแยกขยะนำไปใช้ประโยชน์ กิจกรรมรายงานการปฏิบัติงานตามกลุ่มสี กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การร่วมกิจกรรมชุมชนตามประเพณี การให้นักเรียนจัดทำโครงการ
3) ส่งเสริมความกตัญญู	กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ
4) ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะ	กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณะประโยชน์
5) ส่งเสริมการอยู่อย่างพอเพียง	กิจกรรมอยู่อย่างพอเพียง

กิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ดำเนินการจัดกรรมมากที่สุด คือ กิจกรรมการเลือกตั้ง และจัดตั้งสภานักเรียน วิธีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม พฤติกรรมคุณลักษณะพลเมืองดีที่ได้รับการพัฒนา การสัมภาษณ์ การประเมินจากผลงาน หรือ แบบบันทึกพฤติกรรม

ครูระบุปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 กิจกรรม ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

กิจกรรม	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1)กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน และการจัดตั้งสภานักเรียน	นักเรียนอนุบาล ยังไม่เข้าใจวิธีการเลือกตั้ง เช่น การเครื่องหมายผิด และนักเรียนที่ยังเด็กมาก เช่น อนุบาล ป.1 ยังขาดความเข้าใจในการใช้สิทธิเลือกตั้ง และนักเรียนที่รู้และเข้าใจในหลักประชาธิปไตยแต่ไม่นำไปปฏิบัติ	ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมและนักเรียนรุ่นพี่คอยแนะนำและนำตัวอย่างบัตรเลือกตั้งมาให้ดู
2)กิจกรรมรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการทำป้าย และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม	-
3)กิจกรรมโครงการ	นักเรียนขาดความคิดริเริ่มในการรายงาน	ครูให้คำแนะนำและให้คำถามกระตุ้นการคิดบ่อยๆ
4)กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน	นักเรียนยังเด็กเกินไปทำให้แบ่งเวลาไม่ถูก ยังรักตัวเองมากไม่แบ่งปันและช่วยเหลือเพื่อนเท่าที่ควร	กำหนดเกณฑ์การแข่งขันโดยเพิ่มคะแนนพิเศษให้กับกลุ่มที่มีความสามัคคีกัน
5)กิจกรรมบ๊วเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์	นักเรียนบางคนขาดความรับผิดชอบ	ครูเรียกนักเรียนมาพูดคุยถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
6)กิจกรรมซื้อสัตย์สุจริต	นักเรียนที่เป็นเด็กโตยังไม่มีความซื่อสัตย์	สังเกตนักเรียนที่ยังไม่ทำความดีแล้วเรียกมาอบรมเป็นพิเศษ
7)กิจกรรมอยู่อย่างพอเพียง	นักเรียนบางส่วนขาดแคลนทุนทรัพย์ทำให้ไม่มีเงินสำหรับเก็บออม	ครูจัดหาทุนการศึกษาให้

การจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีเป้าหมายและลักษณะการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันไป และการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมก็จะมีปัญหา/อุปสรรคที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ครูก็มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพการณ์นั้นๆ ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถนำกิจกรรมไปปรับใช้โดยออกแบบการจัดกิจกรรมโดยมีการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น หรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วก็สามารถนำแนวทางการแก้ไขปัญหาข้างต้นไปปรับใช้ได้เช่นกัน

2.5) ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดกับนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 40 คน จาก 51 คนได้ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดกับนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนตามองค์ประกอบ 3 ด้าน

องค์ประกอบ	คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	ความถี่ที่ถูกระบุใน 3 อันดับแรก	ลำดับความสำคัญ
ด้านพุทธิพิสัย	รัฐในกฎระเบียบของสังคม	14	1
	รัฐในหลักสิทธิเสรีภาพ, รัฐในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่, รัฐในหลักสามัคคี	10	2
	รัฐในหลักการมีส่วนร่วม	1	3
	รวม	45	2
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	8	1
	ความสามารถในการแก้ปัญหา	7	2
	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	5	3
	ความสามารถในการสื่อสาร	4	4
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	0	5
รวม	24	3	
ด้านจิตพิสัย	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	27	1
	ศรัทธาประชาธิปไตย	13	2
	ใฝ่เรียนรู้	7	3
	มีจิตสาธารณะ	6	4
รวม	53	1	

จากตารางที่ 4.9 ในภาพครูระบุคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนมีค่าความถี่ 3 อันดับแรกในองค์ประกอบด้านจิตพิสัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านพุทธิพิสัยและด้านทักษะพิสัยตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของแต่ละด้าน พบว่า ด้านพุทธิพิสัย คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ รัฐในกฎระเบียบของสังคม รองลงมาคือ รัฐในหลักสิทธิเสรีภาพ รัฐในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ รัฐในหลักสามัคคี และรัฐในหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนด้านทักษะพิสัย พบว่า 3 อันดับแรกคือ ความสามารถในการวางแผนการทำงาน รองลงมาคือ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตามลำดับ และในด้านจิตพิสัย พบว่า อันดับแรกคือ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมาคือ ศรัทธาประชาธิปไตย และใฝ่เรียนรู้ ตามลำดับ โดยลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในภาพรวม แสดงได้ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนจำแนกตามองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	ความถี่ที่ถูกระบุ ใน 3 อันดับแรก	ลำดับ ความสำคัญ
รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	27	1
รู้ในกฎระเบียบของสังคม	14	2
ศรัทธาประชาธิปไตย	13	3
รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ		
รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่	10	4
รู้ในหลักสามัคคี		
ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	8	5
ความสามารถในการแก้ปัญหา, ใฝ่เรียนรู้	7	6
มีจิตสาธารณะ	6	7
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	5	8
รู้ในหลักการมีส่วนร่วม, ความสามารถในการสื่อสาร	4	9
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	0	10

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ในภาพรวมครูผู้สอนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนประถมศึกษาในด้านความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.94 รองลงมาคือการรู้ในกฎระเบียบของสังคมและความศรัทธาในประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 27.45 และ 25.49 ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ครูผู้สอนให้ความสำคัญน้อยที่สุด

2.6) ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตย และคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ครูผู้สอนได้ระบุเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตยไว้ว่า สังคมประชาธิปไตยคือสังคมที่ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพในทางที่เหมาะสม กล่าวคือ รักในสิทธิของตน ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เคารพกฎระเบียบของสังคม ยอมรับเสียงส่วนมาก อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี

มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใส่ใจพัฒนา งานอาชีพให้ก้าวหน้า และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยครูส่วนใหญ่ระบุว่าโรงเรียน ของตนมีความเป็นสังคมประชาธิปไตย กล่าวคือ นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผล มีความสามัคคีประนีประนอม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นอกจากนี้สังคมประชาธิปไตยจะต้องมีการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ แสดงความคิดเห็น จิตอาสา การปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามตามหลักประชาธิปไตย เช่น การจัดกิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน ยอมรับในเสียงส่วนมาก การตั้งสถานนักเรียน เป็นต้น ครูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างเสมอภาค และมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง เพื่อร่วมวางแผนและตัดสินใจ

สำหรับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในทัศนคติของครู คือ บุคคลที่มีความรู้ ในหลักสิทธิ เสรีภาพและกฎระเบียบของสังคม แสดงพฤติกรรมที่อยู่ในระบอบประชาธิปไตย เคารพกฎระเบียบของสังคม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ยอมรับเสียงส่วนมาก มีความรักสามัคคีในหมู่คณะ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยี และมีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แสดงออกถึง ความเชื่อว่าประชาธิปไตยคือสิ่งที่สังคมต้องยึดถือปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ศรัทธาใน ประชาธิปไตย เชื่อในเหตุผล เชื่อในความถูกต้อง เชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และมีจิต สาธารณะ และครูผู้ตอบแบบสอบถามจากทุกโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนในโรงเรียนของมี คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยแสดงออกเป็นพฤติกรรมการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพเสียงส่วนใหญ่ ใช้สิทธิ เสรีภาพอย่างเหมาะสม กล่าวแสดง ความคิดเห็น กล่าวแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ที่ควร เช่น มีส่วนร่วมในการเลือกประธานนักเรียน หัวหน้าห้อง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เชื่อฟังครู- อาจารย์ เคารพกฎระเบียบของสังคม เคารพกฎจราจร มีความสามัคคีรักพี่น้อง ซื่อสัตย์สุจริต เมื่อ เก็บสิ่งของได้แล้วส่งคืน รู้เสียสละแบ่งปัน มีจิตอาสาพัฒนาชุมชน และมีความรักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์

2.7) คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อย ของนักเรียน ประถมศึกษา ในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็นจุดเด่น ของนักเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การมีความสามัคคี ทำงานเป็นทีม เคารพความคิดเห็นของ

ผู้อื่น ยอมรับเสียงข้างมาก มีจิตสาธารณะ ใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ส่วนคุณลักษณะที่เป็นจุดด้อย ได้แก่ การขาดความสามารถในการแก้ไขปัญหา ขาดระเบียบวินัย ไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบ การพูด

สำหรับแนวทางหรือวิธีการพัฒนาจุดด้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการคิด ฝึกให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ แก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ นำกฎระเบียบโรงเรียนมาใช้อย่างจริงจัง ตักเตือนเมื่อพูดไม่สุภาพ

2.8) ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ครูผู้สอนระบุถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ระบุว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ นักเรียนไม่สนใจกิจกรรม ไม่เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนไม่ใช้ปัญญา ไม่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา นักเรียนไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก ขาดการติดตาม ขาดงบประมาณ โดยครูมีแนวทาง/วิธีการแก้ไขปัญหา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย กิจกรรมโฮมรูม การเข้าค่ายอบรมธรรมะ เชิญชวนทำความดีหน้าเสาธงเพื่อเป็นแบบอย่าง จัดกิจกรรมฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ใช้สถานการณ์จำลอง ให้คำแนะนำปรึกษา และใช้สื่อคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างความสนใจ

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเลือกตั้ง การให้นักเรียนจัดทำโครงการคุณธรรม และกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์

2.9) ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จ

ครูผู้สอนระบุถึงสิ่งที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จ ได้แก่ การให้คะแนน การลงโทษ การให้คำแนะนำ ความรู้ของครู การใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ความเอาใจใส่ ใฝ่เรียนรู้และใฝ่ความสำเร็จ ความศรัทธา การสร้างความตระหนัก ความร่วมมือจากทุกฝ่าย การบริหารจัดการ และบริบทของโรงเรียน

2.10) การใช้ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของครู

ครูผู้สอนระบุว่ามีการใช้ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของการทำโครงการ ใช้ในการจัดกิจกรรม ใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนในภาคเรียนต่อไป ใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ใช้สำหรับวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการใช้คอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นข้อมูล

2.11) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ครูผู้สอนจากกลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ให้ความรู้ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี กิจกรรมที่จัดควรมีหลากหลายรูปแบบ เช่น สถานการณ์จำลอง ศึกษานอกสถานที่ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เป็นต้น ควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น ให้นักเรียนฝึกเป็นผู้นำแทนครู รุ่นพี่เป็นผู้นำ รุ่นน้องเป็นผู้ตามนักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหา พานักเรียนไปวัดในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ควรมีการปลูกฝังระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับอนุบาลเป็นต้นไป ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น โดยครูควรมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เร้าความสนใจ เช่น เกม เพลง วีดิทัศน์ เป็นต้น และควรมีการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรม รวมทั้งศึกษาหาข้อมูลเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและลักษณะการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

3.1) การใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2) ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

- 3.3) สาเหตุที่ทำให้ครูไม่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และแนวทางแก้ไข
- 3.4) ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานประสบความสำเร็จ
- 3.5) ปัญหา อุปสรรค แนวคิด และแนวทางแก้ไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
- 3.6) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา

รายละเอียดโดยสังเขป มีดังนี้

3.1) การใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์การใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ค่าความถี่ ร้อยละ ของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ครูใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน						
ไม่ใช้การวิจัยเป็นฐาน	5	21.74	1	5.88	6	15.00
ใช้การวิจัยเป็นฐาน	18	78.26	16	94.12	34	85.00
รวม	23	10.00	17	10.00	40	10.00

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายการ	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน						
ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน	11	68.75	5	41.67	16	57.14
นักเรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน	1	6.25	1	8.33	2	7.14
ครูใช้กระบวนการวิจัยในการ	3	18.75	6	5.00	9	32.14

จัดการเรียนการสอน						
นักเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน	1	6.25	0	.00	1	3.57
รวม	16	10.00	12	10.00	28	10.00

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน คิดเป็นร้อยละ 85 และครูที่ไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน คิดเป็นร้อยละ 15 โดยครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน 4 รูปแบบ คือ 1) ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน 2) นักเรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน 3) ครูใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนการสอน และ 4) นักเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน โดยครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในรูปแบบที่ครูใช้ผลการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาคือ ครูใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน และนักเรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 32.14 และร้อยละ 7.14 ตามลำดับ ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่นักเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.57

3.2) ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

รายการ	ระดับการปฏิบัติ		ระดับความสำเร็จ	
	Mean	SD	Mean	SD
1. การบูรณาการกระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละภาคเรียน	2.80	.80	2.69	.66
2. การส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการทำวิจัย	2.52	1.02	2.49	1.05
3. การให้นักเรียนทำกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้าทำรายงาน	2.98	.63	2.90	.45
4. การให้นักเรียนทำกิจกรรมสำรวจโรงเรียน ชุมชน	3.09	.80	2.82	.79
5. กระตุ้นให้นักเรียนค้นพบปัญหาในการทำวิจัยด้วยตนเอง	2.84	.84	2.72	.79
6. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้จากการทดลอง	2.91	.70	2.87	.73
7. การส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการการเรียนรู้	3.02	.76	2.85	.81

8. การสนับสนุนให้นักเรียนตั้งคำถามและหาข้อมูลมาตอบคำถามของตนเอง	3.02	.60	2.79	.66
9. การส่งเสริมให้นักเรียนใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาตนเอง	2.82	.95	2.58	.95
10. การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน	2.89	.81	2.72	.79
11. การทำวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.93	.82	2.79	.89
รวม	2.89	.55	2.75	.55

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ในภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติ และระดับความสำเร็จในการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.89, SD = .55; Mean = 2.75, SD = .55) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อรายการ พบว่า ครูมีระดับความสำเร็จต่ำกว่าระดับการปฏิบัติในทุกข้อรายการ โดยอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การให้ความร่วมมือของนักเรียนในการจัดกิจกรรม ความพร้อมและความน่าสนใจของกิจกรรม ความเพียงพอของงบประมาณ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาข้อมูลระดับการปฏิบัติในแต่ละข้อรายการ พบว่า การใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมสำรวจโรงเรียน ชุมชนในระดับสูงที่สุด (Mean = 3.09, SD = .80) รองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการการเรียนรู้ การสนับสนุนให้นักเรียนตั้งคำถามและหาข้อมูลมาตอบคำถามของตนเอง และการให้นักเรียนทำกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าทำรายงาน (Mean = 3.02, SD = .76; Mean = 3.02, SD = .60; Mean = 2.98, SD = .63) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลระดับความสำเร็จตามข้อรายการ พบว่า ครูมีความสำเร็จในการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้าทำรายงานในระดับสูงที่สุด (Mean = 2.90, SD = .447) รองลงมาคือการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้จากการทดลอง และการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการการเรียนรู้ Mean = 2.87, SD = .73; Mean = 2.85, SD = .81) ตามลำดับ

3.3) สาเหตุที่ทำให้ครูไม่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานและแนวทางแก้ไข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สาเหตุที่ทำให้ครูไม่ใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดย แบ่งได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านครูผู้สอน ครูมีทัศนคติในด้านลบต่อการวิจัย เช่น คิดว่าการวิจัยมีความยุ่งยาก ไม่เห็นความสำคัญเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เสียเวลา เป็นต้น ครูชี้แจง 2) ด้านปัจจัยภายนอก ข้อจำกัดด้านตารางที่เรียน เวลาสอนของครู ครูไม่ครบชั้น

ภาระงานของครูมีมากเกินไป การวิจัยต้องใช้เวลาอันยาวนานจึงจะเห็นผล และขาดงบประมาณสนับสนุน

3.4) ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานประสบความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยผู้บริหารควรให้การส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ด้วยการจัดอบรมหรือสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูได้นำมาปฏิบัติในโรงเรียน ทั้งนี้ครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนและให้ความสำคัญกับการวิจัย โดยมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีความพยายามอย่างจริงจังในการทำความเข้าใจและการนำการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ส่วนนักเรียนก็ควรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งก็คือความเพียงพอของจำนวนครู กล่าวคือโรงเรียนประถมส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ครูหนึ่งคนต้องสอนหลายกลุ่มสาระหรืออาจสอนคณะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเตรียมการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพราะโดยปกติครูส่วนใหญ่คิดว่างานวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก ต้องใช้เวลามาก จึงไม่นำการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร ดังนั้นหากมีครูที่เพียงพอกับชั้นเรียน อาจจะทำให้ครูมีเวลาในการคิดและเตรียมการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานมากขึ้น ทั้งนี้งบประมาณในการสนับสนุนควรมีอย่างเพียงพอด้วย

3.5) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า 1) ด้านครู ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยไม่เพียงพอ ทำให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร และครูบางส่วนคิดว่าการวิจัยมีความยุ่งยาก และยังไม่เห็นประโยชน์จากการทำวิจัย 2) ด้านนักเรียน นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่าที่ควร เช่น นักเรียนบางส่วนไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้นักเรียนบางกลุ่มมีพื้นฐานความรู้น้อย ขาดความสามารถในการคิดรวบยอด ทำให้ทำงานไม่ทันเวลา

3.6) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครูให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา โดยสามารถแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้ ดังนี้

- 1) ด้านครูและนักเรียน นักเรียนและครูควรมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม ควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมกับครู เกี่ยวกับการทำงานวิจัยที่ไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาน้อย ครูและนักเรียนควรเปิดใจและมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานให้นักเรียนได้ฝึกทำการวิจัยอย่างง่ายและให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด
- 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล และดำเนินการแก้ไขปัญหาตามสภาพจริงของเด็กกระบวนการจัดกิจกรรมควรปฏิบัติตามสภาพจริง ไม่บิดเบือนความจริง ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย พานักเรียนศึกษานอกสถานที่ ฝึกให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ ครูควรมีการทำวิจัยแผ่นเดียว เพราะเป็นวิจัยที่ได้มาจากข้อมูลที่เป็นจริงจากนักเรียน โดยการสังเกตของครู และมีประสิทธิภาพพอที่จะพัฒนาการเรียนการสอน
- 3) ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดให้มีครูครบชั้น ครบทุกสาระ และมีการจัดอบรมเรื่องการวิจัยให้ครูเพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างจริงจัง และมีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอในการดำเนินงาน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประเมินโดยครู

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่ประเมินโดยครู แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

4.1) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และเพศ

4.2) ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบ ประเมินโดยครู

รายละเอียดแต่ละประเด็น มีดังนี้

4.1) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครู จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และเพศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของครู ด้านอายุ วุฒิการศึกษา ระดับชั้นที่สอน ระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัยของครู และประสบการณ์สอนของครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทพื้นหลังของโรงเรียนของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวม มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และเพศ

ข้อมูลพื้นฐานครู	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
ต่ำกว่า 30 ปี	3	27.27	2	28.57	5	27.78
31 - 40 ปี	3	27.27	0	.00	3	16.67
41 - 50 ปี	2	18.18	3	42.86	5	27.78
51 - 60 ปี	3	27.27	2	28.57	5	27.78
รวม	11	10.00	7	10.00	18	10.00

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานครู	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
ต่ำกว่า 30 ปี	3	27.27	2	28.57	5	27.78
31 - 40 ปี	3	27.27	0	.00	3	16.67
41 - 50 ปี	2	18.18	3	42.86	5	27.78
51 - 60 ปี	3	27.27	2	28.57	5	27.78

รวม	11	10.00	7	10.00	18	10.00
วุฒิการศึกษา						
ปริญญาตรี	7	63.64	3	42.86	10	55.56
ปริญญาโท	3	27.27	4	57.14	7	38.89
อื่นๆ	1	9.09	0	.00	1	5.56
รวม	11	10.00	7	10.00	18	10.00
ระดับชั้นที่สอน						
ป.1	2	18.18	0	.00	2	11.11
ป.2	1	9.09	1	14.29	2	11.11
ป.3	2	18.18	0	.00	2	11.11
ป.4	2	18.18	1	14.29	3	16.67
ป.5	3	27.27	4	57.14	7	38.89
ป.6	1	9.09	1	14.29	2	11.11
รวม	11	10.00	7	10.00	18	10.00
ระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย						
น้อย	1	9.09	1	14.29	2	11.11
ปานกลาง	7	63.64	6	85.71	13	72.22
มาก	3	27.27	0	.00	3	16.67
รวม	11	10.00	7	10.00	18	10.00

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์ทำงานและภาระงานสอนของกลุ่มตัวอย่างครู

ข้อมูลพื้นฐาน	สูงสุด	ต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ประสบการณ์การสอน (ปี)	36	1	16.06	14.30
ภาระงานสอน (ชั่วโมง/สัปดาห์)	40	10	24.28	6.82

จากตารางที่ 4.13 และ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 61.11 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 38.89 ซึ่งครูส่วนใหญ่มี

ช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี 41-50 ปี และ 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.78 เท่ากัน และช่วงอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.67

ข้อมูลด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ครูกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.66 รองลงมาคือระดับปริญญาโท และอื่น คิดเป็นร้อยละ 38.89 และ 5.56 ตามลำดับ โดยครูส่วนใหญ่สอนอยู่ในระดับชั้น ป.5 คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมาคือสอนอยู่ในระดับชั้น ป. 4 คิดเป็นร้อยละ 16.67 และสอนในระดับชั้น ป. 1 ป. 2 ป. 3 และ ป.6 คิดเป็นร้อยละ 11.11 เท่ากัน สำหรับระดับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาคือระดับมากและระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ 11.11 ตามลำดับ

ข้อมูลด้านการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูมีประสบการณ์สอนเฉลี่ย 16 ปี และมีภาระงานสอนเฉลี่ย 24 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

4.2) ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษาประเมินโดยครู

การสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง พิจารณาตามองค์ประกอบรายด้าน

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	Mean	SD
1.ด้านพุทธิพิสัย	รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	3.27	.48
	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	2.73	.58
	รู้หลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.68	.08
	รู้ในหลักสามัคคี	2.64	.57
	รู้กฎระเบียบของสังคม	2.57	.58
2. ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.53	.75

	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.43	.45
	ความสามารถในการสื่อสาร	2.37	.52
	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	2.36	.35
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	2.00	.26
3. ด้านจิตพิสัย	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	3.11	.61
	มีจิตสาธารณะ	2.66	.75
	ศรัทธาประชาธิปไตย	2.53	.59
	ใฝ่เรียนรู้	2.52	.56

จากตารางที่ 4.15 และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ด้านพุทธิพิสัย ครูระบุคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนด้านการรู้ในหลักการมีส่วนร่วมมากที่สุด (Mean = 3.27, SD = .48) รองลงมาคือด้านการรู้ในหลักสิทธิเสรีภาพและการยอมรับเสียงส่วนมาก (Mean = 2.73, SD = .58; Mean = 2.68, SD = .08) ตามลำดับ ในด้านทักษะพิสัย พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (Mean = 2.53, SD = .75) รองลงมาคือความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการสื่อสาร (Mean = 2.43, SD = .45; Mean = 2.37, SD = .52)ตามลำดับ ส่วนด้านจิตพิสัย พบว่า องค์ประกอบย่อยด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (Mean = 3.11, SD = .61) รองลงมาคือ มีจิตสาธารณะและศรัทธาประชาธิปไตย (Mean = 2.66, SD = .75; Mean = 2.53, SD = .59) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง พิจารณาตามองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ

องค์ประกอบย่อย	Mean	SD
รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	3.27	.48
รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	3.11	.61
รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	2.73	.58
รู้หลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.68	.08
มีจิตสาธารณะ	2.66	.75

รู้ในหลักสามัคคี	2.64	.57
รู้กฎระเบียบของสังคม	2.57	.58
ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.53	.75
ศรัทธาประชาธิปไตย	2.53	.59
ใฝ่เรียนรู้	2.52	.56
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.43	.45
ความสามารถในการสื่อสาร	2.37	.52
ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	2.36	.35
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	2.00	.26

จากตารางที่ 4.16 ครูระบุคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนด้านการรู้ในหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุด (Mean = 3.27, SD = .48) รองลงมาคือ ความรักชาติ ศาสนา ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการรู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ (Mean = 3.11, SD = .61; Mean = 2.73, SD = .58) ตามลำดับ และคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนที่อยู่ในระดับต่ำสุด คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Mean = 2.00, SD = .26)

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสำรวจสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ได้ดังนี้

ครูกลุ่มตัวอย่าง มีอายุในช่วง 51- 60 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.37 โดยครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78.43 และมีประสบการณ์ในการสอนโดยเฉลี่ยมากกว่า 17 ปี และมีภาระงานสอนประมาณ 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แสดงให้เห็นว่าครูกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความสามารถในการสอน และมีประสบการณ์ในการสอนมากพอสมควร ซึ่งหากครูให้ข้อมูลที่สอดคล้องตามความเป็นจริงและครบถ้วนน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยได้ดีพอสมควร

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็นจุดเด่นของนักเรียน คือ นักเรียนมีความสามัคคี ทำงานเป็นทีม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับเสียงข้างมาก มีจิตสาธารณะ ใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ส่วนคุณลักษณะที่เป็นจุดด้อยของนักเรียน คือ นักเรียนยังขาดความสามารถในการแก้ไขปัญหา ขาดระเบียบวินัย ไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบ การพูด โดยมีแนวทาง/วิธีการพัฒนาจุดด้อย คือ จัดกิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการคิด ฝึกให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ แก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ นำกฎระเบียบโรงเรียนมาใช้อย่างจริงจัง ตักเตือนเมื่อพูดไม่สุภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนนั้น ครูมีการดำเนินการทั้งในรูปแบบที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กล่าวคือ จัดกิจกรรมนอกเหนือจากเวลาการจัดการเรียนการสอนปกติ กิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ได้แก่ 1)กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน 2)การจัดตั้งสภานักเรียน 3) การเลือกหัวหน้าห้อง 4)กิจกรรมรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 5)กิจกรรมเข้าค่ายวิชาการเสริมความรู้ประชาธิปไตย 6)กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ 7)กิจกรรมแยกขยะนำไปใช้ประโยชน์ 8)กิจกรรมรายงานการปฏิบัติงานตามกลุ่มสี 9)กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 10)การร่วมกิจกรรมชุมชนตามประเพณี 11)การให้นักเรียนจัดทำโครงการ 12)กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณประโยชน์ และ 13)กิจกรรมอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งในแต่ละกิจกรรมมีเป้าหมายในการส่งเสริม/พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนแตกต่างกันไป โดยกิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ดำเนินการจัดกิจกรรมมากที่สุดและประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากกิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมใหญ่ของโรงเรียน และเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง เพราะการเลือกประธานนักเรียนที่มีนโยบายที่ดี มีความรู้ความสามารถ ก็ย่อมสามารถทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นในโรงเรียนได้ตรงตามความต้องการของนักเรียนนั่นเอง

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรม พบว่า ครูมีระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับปฏิบัติในทุกข้อรายการ ครูให้ความเห็นว่าการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนต้องผ่านการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ปัญหา คือ นักเรียนขาดความพร้อม ไม่ให้ความร่วมมือ ครูขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม

สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย พบว่า ครูมีระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามข้อรายการ พบว่า ครูมีระดับความสำเร็จต่ำกว่าระดับการปฏิบัติในทุกข้อรายการ ปัญหา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย และขาดทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับนักเรียนให้มากที่สุดต่อไป

บทที่ 5

การออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนา คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาที่มีกระบวนการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนมีความต่อเนื่องกันและเป็นระบบ ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ เริ่มจาก 1) การสำรวจสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และระดับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนตามความคิดเห็นของครู โดยทำการสำรวจกับครูผู้สอนชั้นประถม 2) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจากระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน และ 3) การวิเคราะห์ผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

การดำเนินงานในระยะนี้เป็นระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการออกแบบผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางปีการศึกษา 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

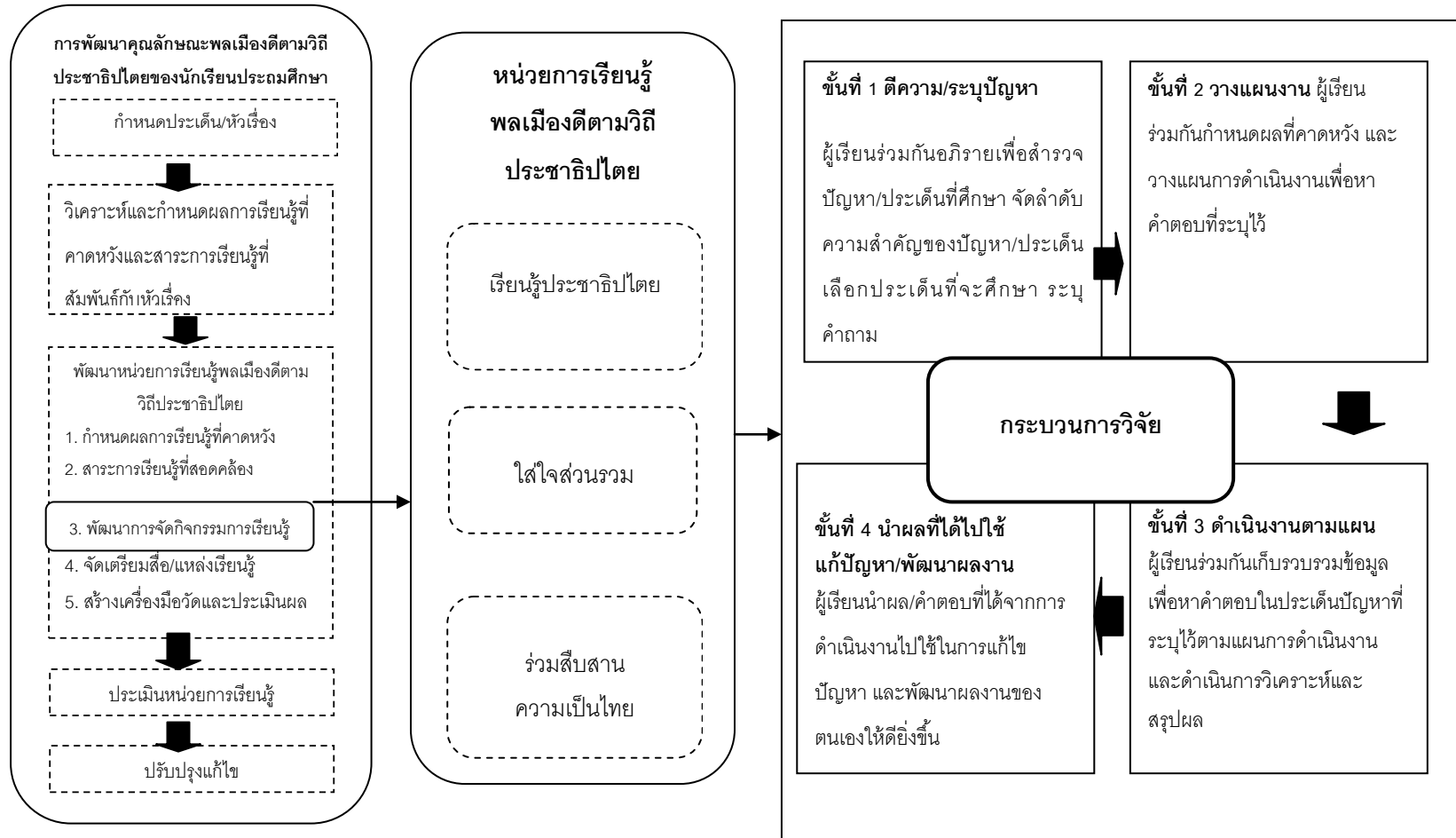
ตอนที่ 4 การกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 5 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ในครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

การสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องอย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงสร้างและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และทำการวิเคราะห์แนวคิดและหลักการต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่างหลักและแนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการจัดการเรียนรู้โดยการใช้การวิจัยเป็นฐาน ดังแผนภาพ 5.1

แผนภาพที่ 5.1 การ ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

จากแผนภาพที่ 5.1 การออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดประเด็น/หัวเรื่อง 2) วิเคราะห์และกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหัวเรื่อง 3) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ที่สอดคล้อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อ/แหล่งเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล 4) ประเมินหน่วยการเรียนรู้ และ 5) ปรับปรุงแก้ไขหน่วยการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้

สำหรับกระบวนการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ทำให้ได้หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ย่อย คือ เรียนรู้ประชาธิปไตย ใส่ใจส่วนรวม และร่วมสืบสานความเป็นไทย โดยในแต่ละกิจกรรมจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป แต่โดยรวมมีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยการใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาคำถาม/กำหนดปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อสำรวจปัญหา/ประเด็นที่จะศึกษา 2) ผู้เรียนร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหา/ประเด็น ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน คือผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลที่คาดหวัง ตามคำชี้แนะของครู และผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้เพื่อหาคำตอบในประเด็นที่ตั้งไว้ 3) ผู้เรียนร่วมกันเลือกปัญหา/ประเด็นที่จะศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) ผู้เรียนร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) ผู้เรียนร่วมกันสรุปผลและ 4) ผู้เรียนร่วมกันกำหนดคำถามและตัวแปร ขั้นที่ 2 วางแผนงาน ขั้นที่ 3 ดำเนินงานตามแผน และ ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้ไปใช้แก้ไขปัญหา/พัฒนาผลงาน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน คือ ผู้เรียนร่วมกันนำผล/คำตอบที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาจริง และผู้เรียนนำผลที่ได้มาสร้างสรรค์และพัฒนาการทำงานของตนเอง

โดยสรุปแล้วการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนนั้น ควรมีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้และเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน ที่สำคัญคือควรมีความสอดคล้องกับลักษณะและความสนใจของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมนอกจากจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะความสามารถผ่านกิจกรรมที่ครูพัฒนาขึ้นแล้ว ครูควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง

และผู้อื่น ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงและเมื่อนำมาปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษา

จากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญของการปกครองระบบประชาธิปไตยโดยตรง ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส.1.1 “...มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข” มาตรฐาน ส.1.2 “เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ” สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส.2.1 “เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข” มาตรฐาน ส.2.2 “เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ” สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส.3.1 “...เข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ” สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส.4.3 “...มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย” สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส.5.2 “...มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ตารางที่ 5.1 หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในระดับชั้น ป.5

หลักการประชาธิปไตย	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน 2. มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 3. การใช้สิทธิและเสรีภาพ อย่างถูกต้องเหมาะสม 4. การเคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น	ยกตัวอย่างและปฏิบัติตาม สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี	- สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดี เช่น เคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย - คุณลักษณะพลเมืองดี เช่น มุมนะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีค่านิยมประชาธิปไตยมีคุณธรรม
5. การยอมรับเสียงส่วนใหญ่และเคารพเสียงส่วนน้อย 6. การใช้เหตุผล และรับฟังความคิดเห็น 7. การยินยอม และสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม 8. มีความสามัคคี และประนีประนอม 9. มีจิตสำนึกสาธารณะ และยึดประโยชน์ส่วนรวม	เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก	- เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย - แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก - การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จะได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

การวิเคราะห์ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จะได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ที่นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามและจากครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน จำนวน 19 คน โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็น คือ

- 3.1) ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จะได้รับการทดลอง
- 3.2) ความสามารถพิเศษ จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน
- 3.3) สภาพการเรียนรู้และความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีรายละเอียดของแต่ละตอน ดังนี้

3.1) ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จะได้รับการทดลอง

จากการสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่เป็นกลุ่มที่จะได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จำนวน 19 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 7 คน และเพศหญิงจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ 66.67 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 11 ปี

ข้อมูลด้านภูมิภาคนาและการพักอาศัย พบว่า นักเรียนทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุดรธานี โดยอาศัยอยู่ในชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียน ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ใกล้เคียงกัน เพราะอาศัยอยู่ชุมชนใกล้โรงเรียนเหมือนกัน

ด้านครอบครัวของนักเรียน พบว่า นักเรียนร้อยละ 68.42 อาศัยอยู่กับบิดามารดา ส่วนอีกร้อยละ 31.58 อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง เพราะบิดามารดาประกอบอาชีพที่ต่างจังหวัด และผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา

สำหรับด้านกิจกรรมยามว่างของนักเรียน พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนทำเป็นประจำ คือ

- 1) ดูโทรทัศน์ 2) อ่านหนังสือ 3) เล่นกีฬา 4) ดูหนัง และ 5) นอน ส่วนประเภทหนังสือที่นักเรียน

อ่าน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อ่านหนังสือทุกประเภท และส่วนที่เหลือชอบอ่านหนังสือการ์ตูน และสารคดี

3.2) ความสามารถพิเศษ จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถพิเศษที่หลากหลาย ดังนี้ 1) ความสามารถด้านการกีฬา นักเรียนสามารถเล่นกีฬาได้หลายประเภท ได้แก่ ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ กรีฑา เป็นต้น 2) ความสามารถด้านดนตรี นักเรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรีในวงดุริยางค์ได้ เช่น กลอง เมโลเดียน เป็นต้น โดยมีนักเรียนบางคนที่มีความสามารถในการร้องเพลง สามารถร้องเพลงลูกทุ่งได้อย่างไพเราะ 3) ความสามารถด้านงานฝีมือ เช่น การจักสาน นักเรียนบางคนมีความสามารถในการจักสานพัด และหมวกจากไม้ไผ่ได้ เป็นต้น และ 4) ความสามารถด้านการทำงานเกษตร เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำสวนยางพารา จึงทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนยาง และสามารถช่วยงานครอบครัวได้ด้วยการหยอดกรด และการกรีดยาง เป็นต้น

สำหรับจุดเด่นของนักเรียน พบว่า นักเรียนได้ระบุจุดเด่นของตนเองอย่างคล้ายคลึงกัน ดังนี้ มีความขยันหมั่นเพียร ตั้งใจเรียน ขยันทำงาน หารายได้เสริมอย่างสุจริต ทำผิดแล้วยอมรับผิด มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ มีความกตัญญู กตเวทิต์ และแต่งกายถูกระเบียบ

ส่วนจุดด้อยหรือข้อบกพร่องของตนเองที่นักเรียนต้องการปรับปรุง มีดังนี้ การเป็นคนไม่มีความเมตตา กรุณา ความเสียสละต่อส่วนรวม การขยันตั้งใจเรียน ความซื่อสัตย์สุจริต การรังแกเพื่อน การพูดจาไม่สุภาพ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่

3.3) สภาพการเรียนรู้และความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) ด้านความชอบและความสนใจในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

การศึกษาวិเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลจะทำให้ครูมีความเข้าใจในบริบทต่างๆ ของนักเรียน และสามารถเลือกและวางแผนการดำเนินการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น จากการใช้แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนได้ระบุเหตุผลในการชอบและสนใจในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 สารการเรียนรู้และเหตุผลที่ชอบ

สารการเรียนรู้	เหตุผลที่ชอบ
ภาษาไทย	เป็นภาษาประจำชาติ เรียนแล้วทำให้รู้หลักภาษาภาษาไทยและใช้ได้ถูกต้องมากขึ้น เรียนแล้วสนุก
คณิตศาสตร์	ได้ความรู้มาก ได้รู้วิธีการคิดเลขเร็วได้ฝึกคิดคำนวณ นำเอาวิธีคิดคำนวณมาใช้ในการคำนวณเงินในชีวิตประจำวันได้ เรียนแล้วไม่ปวดหัว
วิทยาศาสตร์	ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ได้เรียนรู้วิธีการทดลองต่างๆ ทำให้รู้เกี่ยวกับระบบสุริยะ
สังคมศึกษา	ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับศาสนา และประเพณีต่างๆ ทำให้รู้จักประชาธิปไตย
สุขศึกษา พลศึกษา	ทำให้ร่างกายแข็งแรง ทำให้รู้วิธีและกติกาการเล่นกีฬาต่างๆ ได้เล่นกีฬาทำให้สนุกสนาน
ศิลปะ	ทำให้รู้วิธีการประดิษฐ์ เพลิดเพลิน ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการวาดภาพและระบายสี ได้วาดภาพระบายสีตามความชอบ ชอบวาดรูป ประดิษฐ์สิ่งของ
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	ได้เรียนรู้การทำงานบ้าน ทำให้รู้วิธีการดูแลรักษาบ้านได้ รู้จักรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย และได้รู้วิธีการใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์
ภาษาอังกฤษ	ทำให้รู้จักภาษาอังกฤษมากขึ้น ทำให้พูดคุยสื่อสารกับชาวต่างชาติได้

2) ด้านลักษณะการทำงานกลุ่ม พบว่า นักเรียนชอบการทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 – 5 คน และนักเรียนส่วนใหญ่มีการแบ่งหน้าที่เสมอ โดยให้เหตุผลว่า การแบ่งหน้าที่กันทำให้ทุกคนรู้หน้าที่ของตัวเองที่ชัดเจน ทุกคนได้ช่วยกันทำงาน ทำให้งานเสร็จเร็ว และสนุกกับการทำงาน ส่วนลักษณะของเพื่อนที่นักเรียนอยากร่วมงานด้วย คือ คนที่เอาใจใส่ต่องาน ช่วยกันทำงานโดยเห็นแก่ส่วนรวม เก่ง และขยัน

3) ด้านความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไม่ต้องเคร่งครัด สอนอย่างเอาใจใส่ และรับฟังเหตุผลของนักเรียน สอนง่าย อธิบายให้เข้าใจง่าย เมื่อนักเรียนทำผิดก็ลงโทษตามความเหมาะสม สอนแบบอารมณ์ดี

ตอนที่ 4 การกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา คือ ส่วนนำของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ความสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. **ส่วนนำของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** ประกอบด้วย ลำดับที่ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ย่อย ระดับชั้นที่จัดกิจกรรม ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. **จุดประสงค์การเรียนรู้** เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน
3. **เนื้อหาสาระ** มีลักษณะเป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นที่สาระการเรียนรู้ หน้าทีพลเมืองและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
4. **กิจกรรมการเรียนรู้** เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ติความ/ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วางแผนงาน ขั้นที่ 3 ดำเนินงานตามแผน และขั้นที่ 4 นำผลที่ได้ไปแก้ไขปัญหา/สร้างสรรค์ผลงาน
5. **สื่อและแหล่งเรียนรู้** ใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน รวมทั้งได้ศึกษาสภาพจริงในโรงเรียน และชุมชน เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ต่อไป
6. **การวัดและประเมินผล** ประกอบด้วย 1) วิธีการวัดและประเมินผล 2) ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน และ 3) เครื่องมือวัดและประเมินผล

ตอนที่ 5 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในเนื้อหาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม การวิเคราะห์ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และการกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนการสอนมาออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการเรียนรู้ 2) การเลือกเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้ 3) การวิเคราะห์เนื้อหาและมาตรฐานการเรียนรู้ และ 4) การกำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระยะยาว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการเรียนรู้

จากการศึกษาบริบทของโรงเรียน ชุมชน และการวิเคราะห์ผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเชิงสำรวจและการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงกัน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพแวดล้อมมีความร่มรื่น เพราะล้อมรอบด้วยต้นไม้ นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา บางส่วนอาศัยกับญาติพี่น้อง นักเรียนทั้งสองส่วนสามารถเรียนรู้การใช้ชีวิตเพื่อความอยู่รอด สามารถหารายได้เสริมระหว่างเรียน ด้วยการทำงานด้านการเกษตร แต่ยังมีความเสี่ยงในเรื่องยาเสพติด เนื่องจากคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอยู่มาก และมีความเสี่ยงในเรื่องอนาคตด้านการศึกษา เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการหารายได้เพื่อการดำเนินชีวิต จนบางครั้งไม่มีเวลาในการให้ความสนใจกับการศึกษาของบุตร ทำให้นักเรียนบางส่วนมีความเข้าใจที่คาดเคลื่อนว่าการหารายได้ระหว่างเรียนมีความสำคัญมากกว่าการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อสร้างอนาคตที่ดีในภายภาคหน้า จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดประเด็นหัวเรื่องและรายละเอียดของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

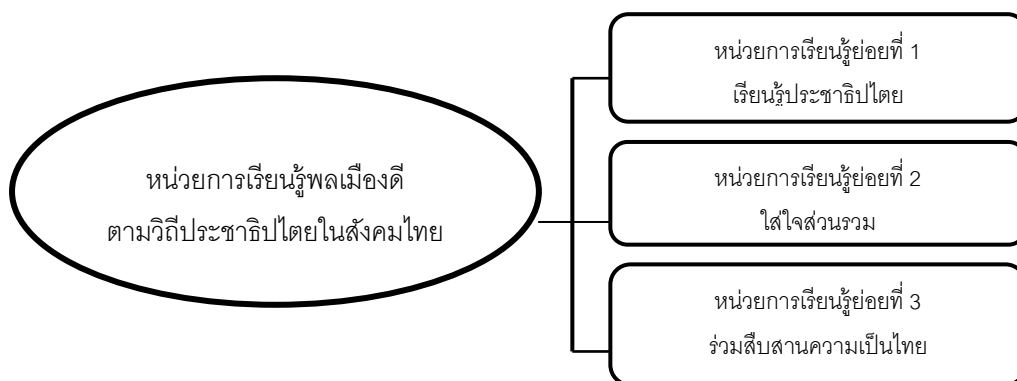
การกำหนดหัวเรื่องในการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดตามเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยใช้ชื่อหน่วยการเรียนรู้ว่า “พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย” ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 3 หน่วย คือ 1) เรียนรู้ประชาธิปไตย 2) ใส่ใจส่วนรวม และ 3) ร่วมสืบสานความเป็นไทย โดยมีรายละเอียดของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ย่อย ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ย่อยที่ 1 เรียนรู้ประชาธิปไตย เป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันได้แก่ หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และการพัฒนาตนเองให้มีความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหลัก ได้แก่ การสืบค้น การแสดงบทบาทสมมติ และการสำรวจตนเอง วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อให้รู้จักตนเองและทราบมุมมองที่คนอื่นมองตนเองได้ดียิ่งขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาของแต่ละบุคคล

หน่วยการเรียนรู้ย่อยที่ 2 ใส่ใจส่วนรวม เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องมาจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 โดยหลังจากที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รวมถึงมีความรู้จักตนเองพอสังเขปแล้ว เนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้นี้จะมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รู้จักสภาพแวดล้อมรอบตัว ได้แก่ โรงเรียน และชุมชนผ่านกิจกรรมการสำรวจ และนำข้อมูลที่ได้มาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาโรงเรียนและชุมชนผ่านทำงานกลุ่ม ทำให้ได้ฝึกการมีส่วนร่วม ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการฝึกการใส่ใจสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และฝึกการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบของการจัดทำโครงการ ซึ่งหน่วยการเรียนรู้นี้จะมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในด้านทักษะพิสัย และจิตพิสัยเป็นหลัก

หน่วยการเรียนรู้ย่อยที่ 3 ร่วมสืบสานความเป็นไทย เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทย และดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยพึงมี และสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของครูในการวิจัยระยะที่ 1

เกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน โดยนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมหลัก คือ การดูวีดิทัศน์ การจัดทำงานคุณธรรม และการแสดงบทบาทสมมติ จากการกำหนดหัวเรื่องหน่วยการเรียนรู้ข้างต้นสามารถนำเสนอเป็นแผนภาพดังปรากฏในแผนภาพ 5.2

แผนภาพ 5.2 หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย
ส่วนที่ 2 การเลือกเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้

หลังจากการกำหนดหัวเรื่องของหน่วยการเรียนรู้หลักและหน่วยการเรียนรู้ย่อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเลือกเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 สาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับชั้นประถมศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
เรียนรู้ประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> - ผลของการปฏิบัติตนเป็นคนดีของครอบครัวและโรงเรียน - ลักษณะความสามารถและลักษณะความดีของตนเองและผู้อื่น - ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน สถานที่สาธารณะ - การยอมรับความแตกต่างของคนในสังคมเรื่องความคิด ความเชื่อ ความสามารถ และการปฏิบัติตนของบุคคลอื่นที่ต่างหากัน - สิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
เรียนรู้ประชาธิปไตย (ต่อ)	-การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของชุมชน -สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดี -คุณลักษณะของพลเมืองดี -เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย -แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก -การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย
ใส่ใจส่วนรวม	-แนวทางการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สาธารณสมบัติ โบราณวัตถุ และโบราณสถาน การพัฒนาชุมชน -การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
ร่วมสืบสานความเป็นไทย	-ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น -คุณค่าของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต -ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น -ตัวอย่างภาคปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน -การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตราฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตารางที่ 5.4 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้มาตรฐาน ส 2.1 ในระดับชั้น ป.5

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
1. ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี	-สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดี -คุณลักษณะของพลเมืองดี
2. เสนอวิธีปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก	-เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย -แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก
3. เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย	-การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย -วัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย-คุณค่า
4. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	ของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต -ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น -การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

ส่วนที่ 3 การกำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระยะยาว

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระยะยาวไว้ดังตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 การกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

หน่วยการเรียนรู้ย่อย	แผนที่	กิจกรรม	วัน/เดือน/ปี	เวลา (ชั่วโมง)
	1	วัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลอง	12 ม.ค. 2555	2
เรียนรู้ประชาธิปไตย	2	ประชาธิปไตย	17 ม.ค. 2555	2
	3	หนูจะเป็นเด็กดี	19,24 ม.ค. 2555	4
	4	สิทธิหน้าที่ และเสรีภาพในสังคมประชาธิปไตย	26 ม.ค. 2555	2
	5	สิทธิฉัน สิทธิเด็ก	31 ม.ค., 2 ก.พ.55	4
	6	เคารพสิทธิฉัน เคารพสิทธิเธอ	7 ก.พ.55	2
	7	กิจกรรมประชาธิปไตยเด็กไทยใส่ใจการเลือกตั้ง	9 ก.พ.55	2
ใส่ใจส่วนรวม	8	โรงเรียนของเราอยู่	14,16 ก.พ.55	4
	9	หนูจะสร้างสรรค์ชุมชน	21,23 ก.พ.55	4
	10	รักษ์โลก	28 ก.พ.55	2
ร่วมสืบสานความเป็นไทย	11	เรารักประเทศไทย	1 มี.ค. 55	2
	12	ศาสนาที่พึ่งทางใจ	6 มี.ค. 55	2
	13	พ่อหลวงของแผ่นดิน	13 มี.ค. 55	2
	14	ท้องถิ่นของฉัน	15,20 มี.ค. 55	4
	15	วัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการจัดกิจกรรม	22 มี.ค. 55	2
รวม				40

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ย่อย คือ เรียนรู้ประชาธิปไตย ใส่ใจส่วนรวม และร่วมสืบสานความเป็นไทย ประกอบด้วย 13 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประกอบด้วย 7 แผนฯ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ประกอบด้วย 3 แผนฯ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ประกอบด้วย 4 แผนฯ โครงสร้างการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรากฏในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 โครงสร้างการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

โครงสร้างการออกแบบ	หน่วยการเรียนรู้ย่อย		
	เรียนรู้ประชาธิปไตย	ใส่ใจส่วนรวม	ร่วมสืบสานความเป็นไทย
1) แนวคิด	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (มาตรา 7) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องและแนวคิดที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีพฤติกรรมประชาธิปไตย	การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้มากที่สุดเมื่อผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง (John Dewey อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2552: 142)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในฐานะพลเมืองและพลโลกมี 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)
2) สาระ	- ผลของการปฏิบัติตนเป็นคนดีของครอบครัวและโรงเรียน - ลักษณะความสามารถและลักษณะความดีของตนเองและผู้อื่น - ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน สถานที่สาธารณะ - การยอมรับความแตกต่างของคนในสังคมเรื่องความคิด ความเชื่อ ความสามารถ และการปฏิบัติตนของบุคคลอื่นที่ต่างกักัน - สิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น - การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน - สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพหน้าที่ของพลเมืองดี	- แนวทางการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สาธารณสมบัติ โบราณวัตถุ และโบราณสถาน การพัฒนาชุมชน - การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	- ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต - ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น - คุณค่าของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต - ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น - ตัวอย่างภาคปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน - การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

โครงสร้างการ ออกแบบ	หน่วยการเรียนรู้ย่อย		
	เรียนรู้ประชาธิปไตย	ใส่ใจส่วนรวม	ร่วมสืบสานความเป็นไทย
2) สาระ (ต่อ)	-คุณลักษณะของพลเมืองดี -เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กใน สังคมไทย -แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเอง หรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก -การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กใน สังคมไทย		
3) วัตถุประสงค์	1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ด้านพุทธิพิสัย 2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ด้านทักษะพิสัย 3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ด้านจิตพิสัย	1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียน ทักษะพิสัย 2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียน จิตพิสัย	1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียน ทักษะพิสัย 2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียน จิตพิสัย
4) กิจกรรม/สื่อ การเรียนรู้	การใช้การวิจัยเป็นฐาน ตีความ/ระบุปัญหา นักเรียนตีความและระบุปัญหา เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลัก ประชาธิปไตย วางแผนดำเนินงาน นักเรียนวางแผนการดำเนินงานเพื่อ หาคำตอบ และบรรลุเป้าหมายใน การดำเนินงาน ดำเนินงานตามแผน นักเรียนดำเนินงานตามแผนที่ กำหนดไว้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลและนำเสนอ	การใช้การวิจัยเป็นฐาน ตีความ/ระบุปัญหา นักเรียนสำรวจสภาพโรงเรียน และชุมชน จากนั้นระบุ ปัญหาที่ต้องแก้ไข/สิ่งที่ ต้องการพัฒนาในโรงเรียน และชุมชน วางแผนดำเนินงาน นักเรียนวางแผนการรวบรวม ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมาย การแก้ไขปัญหา/พัฒนา โรงเรียนและชุมชน และ วางแผนการดำเนินงาน ดำเนินงานตามแผน นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูล และเลือกแนวทางการแก้ไข ปัญหา/พัฒนาโรงเรียนและ ชุมชน	การใช้การวิจัยเป็นฐาน ตีความ/ระบุปัญหา นักเรียนสำรวจ รวบรวมข้อมูลเพื่อ ตีความ/ระบุปัญหาเกี่ยวกับ ประเด็นวัฒนธรรมไทย วางแผนดำเนินงาน นักเรียนวางแผนการรวบรวม ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายและ แนวทางการแก้ไขปัญหา ดำเนินงานตามแผน นักเรียนร่วมกันดำเนินการแก้ไข ปัญหาตามแนวทางที่เลือกไว้ เช่น การจัดทำนิทานคุณธรรมพอ หลวงของแผ่นดิน การแสดง บทบาทสมมติเกี่ยวกับประเด็น ท้องถิ่น และวิเคราะห์ผลการ ดำเนินงาน

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

โครงสร้างการ ออกแบบ	หน่วยการเรียนรู้ย่อย		
	เรียนรู้ประชาธิปไตย	ใส่ใจส่วนรวม	ร่วมสืบสานความเป็นไทย
4) กิจกรรม/สื่อ การเรียนรู้ (ต่อ)		นำผลที่ได้ไปแก้ไข้ปัญหา นักเรียนนำแนวทางที่เลือกไว้ ไปลงมือแก้ไข้ปัญหา/พัฒนา โรงเรียนและชุมชน และ วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน	
5) การวัดและ ประเมินผล	1. การสังเกตพฤติกรรม 2. การประเมินผลงาน 3. การสัมภาษณ์	1. การสังเกตพฤติกรรม 2. การประเมินผลงาน 3. การสัมภาษณ์	1. การสังเกตพฤติกรรม 2. การประเมินผลงาน 3. การสัมภาษณ์

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ในครูผู้สอนนักเรียน
กลุ่มควบคุมและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบการวิจัยเชิงทดลองในการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจนผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มควบคุมและ
กลุ่มทดลอง

ประเด็น เปรียบเทียบ	สิ่งที่เหมือนกัน	สิ่งที่แตกต่างกัน	
		กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
เป้าหมาย	นักเรียนปฏิบัติตนเป็นคนดี : - มีระเบียบวินัย - เคารพซึ่งกันและกัน - มีความสามัคคี - มีน้ำใจ - มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์		- นักเรียนมีความสามารถในการ คิด - มีความศรัทธาและปฏิบัติตน ตามหลักประชาธิปไตย - ทำประโยชน์ให้กับโรงเรียน// ชุมชน - ร่วมอนุรักษ์และสืบสานความ เป็นไทย

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

เนื้อหาสาระ	สิ่งที่เหมือนกัน	สิ่งที่แตกต่างกัน	
		กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข - การรักษาระเบียบวินัย - มารยาทในการอยู่ร่วมกันในสังคม - การเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ข่าวสารประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม - การพัฒนาโรงเรียน - การพัฒนาชุมชน - การสืบสานวัฒนธรรมไทย
รูปแบบการจัดกิจกรรม	- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	กิจกรรมโฮมรูม	กิจกรรมโฮมรูมผนวกกับกิจกรรมชมรม
เวลาที่ใช้/สัปดาห์		2 ชั่วโมงครึ่ง	4 ชั่วโมง
แนวทางการจัดกิจกรรม	- การสนทนากับนักเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน		
แนวทางการจัดกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ยกตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี - ส่งเสริมความสามัคคี โดยให้นักเรียนทำงานกลุ่ม จับคู่ให้เด็กเก่งช่วยเด็กอ่อน - ส่งเสริมให้รู้จักสิทธิ เสรีภาพ จากสถานการณ์จริง - ส่งเสริมให้รู้จักการยอมรับ เสี่ยงส่วนมาก 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเลือกตั้งประธานนักเรียน เลือกหัวหน้าห้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสำรวจปัญหาที่พบในการเลือกตั้งเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา - วิเคราะห์แนวการปฏิบัติตนที่แสดงถึงการเคารพสิทธิเสรีภาพ - ใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรม
เทคนิคและวิธีการสอน	- การถาม-ตอบ	<ul style="list-style-type: none"> - การเสริมแรงด้วยคะแนน 	<ul style="list-style-type: none"> - การทำวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง - การแสดงบทบาทสมมติ - การทำโครงงาน - การเสริมแรงด้วยคำชมเชย
สื่อการเรียนรู้		- ภาพข่าว	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อวีดิทัศน์ - แหล่งเรียนรู้ : โรงเรียน ชุมชน - Power Point
การวัดและประเมินผล	- การสังเกต		<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ - แบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ของครูผู้สอนกลุ่มควบคุมกับครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มทดลอง(ผู้วิจัย) พบว่า สิ่งที่มีความสอดคล้องกันคือเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และจัดกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมโฮมรูมแต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียด สำหรับสิ่งที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดก็คือ ครูผู้สอนกลุ่มควบคุมเน้นการสนทนา การยกตัวอย่าง การเล่าและอภิปรายข่าวสารประจำวันที่น่าสนใจร่วมกับนักเรียน

สำหรับครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มทดลองนั้น ได้มีการออกแบบและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เนื้อหาสาระมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักตนเอง สามารถแสวงหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขและนำการพัฒนาตนเอง จากนั้นพิจารณาสภาพแวดล้อมรอบตัวให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพื่อหาแนวทางในการบำเพ็ญประโยชน์/พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยเริ่มจากโรงเรียนและตามด้วยชุมชน มีการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรม จากนั้นปฏิบัติตนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสืบสานความเป็นไทย โดยเน้นที่การธำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีเทคนิคและวิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลาย

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สิ่งที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนของกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนกลุ่มควบคุมและนักเรียนกลุ่มทดลองจะได้รับ ก็คือ นักเรียนกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งผ่านกระบวนการพัฒนาและมีแนวทางการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจนเป็นระบบ ในขณะที่นักเรียนกลุ่มควบคุมจะได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติตามแนวทางการจัดกิจกรรมของครู ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการทดลองจึงเป็นผลที่เกิดการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของครูผู้สอนนั่นเอง ซึ่งได้เสนอไว้ในบทที่ 6

บทที่ 6

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ และนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบผลการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อดูความเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ด้วยสถิติ ANCOVA โดยใช้คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แบ่งเป็น 3.1) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการทดสอบด้วยค่าที (t-test) และ 3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพรายละเอียดของแต่ละส่วน มีดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในกลุ่มทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติจำนวน 2 ครั้ง โดยเครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนคือแบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของตนเอง

ผลการวิเคราะห์สภาพเริ่มต้นคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในการทดลอง แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน และตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อศึกษาความเท่าเทียมกันในสภาพเริ่มต้นของนักเรียนในกลุ่มทดลอง มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

ผลการวิเคราะห์คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนการทดลองของนักเรียนก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติมีรายละเอียดดังตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
		Mean	SD	Mean	SD
ด้านพุทธิพิสัย	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	2.53	.63	2.64	.25
	รู้กฎระเบียบของสังคม	2.90	.57	2.40	.34
	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.77	.58	2.30	.39
	รู้ในหลักสามัคคี	2.89	.55	2.79	.40
	รู้หลักการมีส่วนร่วม	2.82	.72	3.15	.48
	รวม	2.78	.61	2.66	.37
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	2.10	.53	1.89	.35
	ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.52	.85	2.28	.53

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
		Mean	SD	Mean	SD
ด้านทักษะพิสัย (ต่อ)	ความสามารถในการสื่อสาร	2.52	.69	2.26	.36
	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.40	.72	2.45	.53
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	2.05	.59	1.67	.42
	รวม	2.32	.68	2.11	.44
ด้านจิตพิสัย	ศรัทธาประชาธิปไตย	2.43	.64	2.04	.39
	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2.55	.78	2.80	.54
	ใฝ่เรียนรู้	2.69	.75	2.68	.43
	มีจิตสาธารณะ	2.31	.74	2.62	.45
	รวม	2.50	.73	2.54	.45
รวม 3 ด้าน		2.53	.67	2.43	.42

จากตารางที่ 6.1 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสภาพเริ่มต้นโดยเฉลี่ย 14 องค์ประกอบ สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลอง ($Mean_c = 2.53, SD = .67; Mean_e = 2.43, SD = .42$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในองค์ประกอบด้านพุทธิพิสัยสูงที่สุด ($Mean_c = 2.78, SD = .61$) รองลงมาคือด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย ($Mean_c = 2.50, SD = .73; Mean_e = 2.32, SD = .68$) ตามลำดับ สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลองนั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในองค์ประกอบด้านพุทธิพิสัยสูงที่สุด ($Mean_e = 2.66, SD = .37$) รองลงมาคือ ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย ($Mean_e = 2.54, SD = .45; Mean_e = 2.11, SD = .44$) ตามลำดับ

ตารางที่ 6.2 ลำดับคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

องค์ประกอบ	ลำดับคะแนน	กลุ่มตัวอย่าง	
		กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
ด้านพุทธิพิสัย	1	รู้กฎระเบียบของสังคม	รู้หลักการมีส่วนร่วม
	2	รู้ในหลักสามัคคี	รู้ในหลักสามัคคี
	3	รู้หลักการมีส่วนร่วม	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ
	4	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	รู้กฎระเบียบของสังคม
	5	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก

ตารางที่ 6.2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ลำดับ คะแนน	กลุ่มตัวอย่าง	
		กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
ด้านทักษะพิสัย	1	ความสามารถในการแก้ปัญหา, ความสามารถในการสื่อสาร	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
	2	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	ความสามารถในการแก้ปัญหา
	3	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	ความสามารถในการสื่อสาร
	4	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน
	5		ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
ด้านจิตพิสัย	1	ใฝ่เรียนรู้	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
	2	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	ใฝ่เรียนรู้
	3	ศรัทธาประชาธิปไตย	มีจิตสาธารณะ
	4	มีจิตสาธารณะ	ศรัทธาประชาธิปไตย

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะแต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มควบคุม พบว่าในด้านพุทธิพิสัยนั้น นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านการรู้ในกฎระเบียบของสังคมมากที่สุด รองลงมาคือด้านการรู้ในหลักสามัคคีและรู้ในหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ในด้านทักษะพิสัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการวางแผนการทำงาน ตามลำดับ และในด้านจิตพิสัย พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านใฝ่เรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และด้านศรัทธาประชาธิปไตย ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะแต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่าในด้านพุทธิพิสัยนั้น นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านการรู้ในหลักการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้ในหลักสามัคคีและด้านการรู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ ตามลำดับ ด้านทักษะพิสัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือด้านทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ และในด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มากที่สุด

ตารางที่ 6.3 ลำดับที่และค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนก่อนการทดลอง พิจารณาตามองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ

ลำดับ คะแนน	กลุ่มควบคุม			กลุ่มทดลอง		
	องค์ประกอบย่อย	Mean	SD	องค์ประกอบย่อย	Mean	SD
1	รู้ในหลักกฎระเบียบของสังคม	2.90	.57	รู้หลักการมีส่วนร่วม	3.15	.48
2	รู้ในหลักสามัคคี	2.89	.55	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2.80	.54
3	รู้หลักการมีส่วนร่วม	2.82	.72	รู้ในหลักสามัคคี	2.79	.40
4	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.77	.58	ไม่เรียนรู้	2.68	.43
5	ไม่เรียนรู้	2.69	.75	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	2.64	.25
6	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2.55	.78	มีจิตสาธารณะ	2.62	.45
7	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	2.53	.63	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.45	.53
8	ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.52	.85	รู้ในหลักกฎระเบียบของสังคม	2.40	.34
9	ความสามารถในการสื่อสาร	2.52	.69	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.30	.39
10	ศรัทธาประชาธิปไตย	2.43	.64	ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.28	.53
11	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.40	.72	ความสามารถในการสื่อสาร	2.26	.36
12	มีจิตสาธารณะ	2.31	.74	ศรัทธาประชาธิปไตย	2.04	.39
13	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	2.10	.53	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	1.89	.35
14	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	2.05	.59	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	1.67	.42

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ ของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการทดลอง พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านรู้ในหลักกฎระเบียบของสังคมมากที่สุด ($Mean_c = 2.90$, $SD = .57$) รองลงมาคือด้านรู้ในหลักสามัคคี และรู้หลักการมีส่วนร่วม ($Mean_c = 2.89$, $SD = .55$; $Mean = 2.82$, $.72$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะด้านความรู้ในหลักการมีส่วนร่วมมากที่สุด ($Mean_o = 3.15$, $SD = .48$) รองลงมาคือความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการรู้ในหลักสามัคคี ($Mean_o = 2.80$, $SD = .54$; $Mean_o = 2.79$, $SD = .40$) ตามลำดับ

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวเกี่ยวกับลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองได้เรียงลำดับความสำคัญ ดังตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยตามความคิดเห็น
ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและนักเรียนกลุ่มทดลอง

ลำดับ ความสำคัญ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
1	รู้ในหลักสามัคคี	ศรัทธาประชาธิปไตย
2	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3	รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ รู้ในกฎระเบียบของสังคม ความสามารถในการแก้ปัญหา	รู้ในหลักสามัคคี
4	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ ศรัทธาประชาธิปไตย	ใฝ่เรียนรู้
5	ความสามารถในการสื่อสาร	รู้ในกฎระเบียบของสังคม
6	รู้ในหลักการมีส่วนร่วม ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	ความสามารถในการแก้ปัญหา
7	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ รู้ในหลักการมีส่วนร่วม ความสามารถในการวางแผนการทำงาน มีจิตสาธารณะ
8	ใฝ่เรียนรู้	รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ
9	มีจิตสาธารณะ	ความสามารถในการสื่อสาร
10	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
11		ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

จากตารางที่ 6.4 นักเรียนกลุ่มควบคุมได้ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่นักเรียน 3 อันดับแรก โดยระบุว่าคุณลักษณะรู้ในหลักสามัคคี มากที่สุด รองลงมาคือรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ รู้ในกฎระเบียบของสังคม และ ความสามารถในการแก้ปัญหา ตามลำดับ ส่วนนักเรียนกลุ่มทดลองให้ความเห็นว่าคุณลักษณะศรัทธาประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมาคือรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรู้ในหลักสามัคคี ตามลำดับ ซึ่งเห็นได้ว่าลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่นักเรียนกลุ่มควบคุมและนักเรียนกลุ่มทดลองมีความสอดคล้องกัน

ดังที่ คุณลักษณะรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้ในหลักสามัคคี ถูกระบุอยู่ใน 3 ลำดับแรก และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ถูกระบุว่ามีผลสำคัญอยู่ในลำดับสุดท้าย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อดูความเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ผู้วิจัยได้มีการควบคุมปัจจัยภายนอกที่จะมีผลต่อผลการวิจัยโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองให้มีสภาพคล้ายคลึงกันมากที่สุด และดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนในกลุ่มที่จะได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และนักเรียนที่จะได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อดูความเท่าเทียมกันของกลุ่มทดลองและควบคุม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 6.5

ตารางที่ 6.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนก่อนได้รับการทดลองด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

กลุ่ม ตัวอย่าง	N	Mean	SD.	Levene's Test for Equality of Variances			t	df	p.
				F	Sig.	Equal variances			
ด้านพุทธิพิสัย									
ควบคุม	19	2.74	.45	2.68	.11	assumed	.77	37.00	.45
ทดลอง	19	2.62	.27						
ด้านทักษะพิสัย									
ควบคุม	19	2.32	.42	1.69	.20	assumed	.48	37.00	.63
ทดลอง	19	2.11	.30						
ด้านจิตพิสัย									
ควบคุม	19	2.49	.51	1.90	.18	assumed	-.42	37.00	.68
ทดลอง	19	2.56	.33						

* p < .05

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความเท่าเทียมกัน กล่าวคือ คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ด้านพุทธิพิสัยและด้านทักษะพิสัยนักเรียนกลุ่มควบคุมจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่า

กลุ่มทดลองแต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Mean_c = 2.74, SD = .45$; $Mean_e = 2.62, SD = .27$ $t = .77$ $df = 37$ $p = .45$; $Mean_c = 2.32, SD = .42$; $Mean_e = 2.11, SD = .30$ $t = .48$ $df = 37$ $p = .63$) และกลุ่มควบคุมถือเป็นกลุ่มที่ได้เปรียบ ส่วนด้านจิตพิสัยนั้น แม้สภาวะเริ่มต้นนักเรียนกลุ่มทดลองจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมแต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Mean_e = 2.56$, $Mean_c = 2.49$ $t = -.42$ $df = 37$ $p = .68$) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพราะไม่มีการแทรกซ้อนจากปัจจัยภายนอกที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 6.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านพุทธิพิสัยก่อนได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างเพื่อดูความเท่าเทียมกัน

องค์ประกอบ	N	Mean	SD.	Levene's Test for Equality of Variances			t	df	p.
				F	Sig.	Equal variances			
ด้านพุทธิพิสัย									
1. รู้ในหลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่									
ควบคุม	19	2.53	.63	13.07	.00	Not assumed	-.71	37.00	.48
ทดลอง	19	2.64	.25						
2. รู้ในหลักกฎระเบียบของสังคม									
ควบคุม	19	2.91	.57	1.57	.22	assumed	2.99*	37.00	.01
ทดลอง	19	2.41	.35						
3. รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก									
ควบคุม	19	2.55	.88	5.82	.02	Not assumed	1.69	37.00	.10
ทดลอง	19	2.13	.60						
4. รู้ในหลักสามัคคี									
ควบคุม	19	2.89	.55	2.16	.15	assumed	.61	37.00	.55
ทดลอง	19	2.79	.40						
5. รู้ในหลักการมีส่วนร่วม									
ควบคุม	19	2.82	.72	1.54	.22	assumed	-1.91	37.00	.06
ทดลอง	19	3.15	.48						

* $p < .05$

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบในด้านพุทธิพิสัย พบว่า กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนในแต่ละองค์ประกอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นองค์ประกอบรู้ในหลักกฎระเบียบของสังคม กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย สูงกว่ากลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Mean_c = 2.91, SD = .57$; $Mean_e = 2.41, SD = .35$ $t = 2.99$ $t = 2.99, df = 37.00, p = .01$)

ตารางที่ 6.7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนด้านทักษะพิสัยก่อนได้รับการทดลองเพื่อดูความเท่าเทียมกัน

องค์ประกอบ	N	Mean	SD.	Levene's Test for Equality of Variances			t	df	p.
				F	Sig.	Equal variances			
ด้านทักษะพิสัย									
1. ความสามารถในการวางแผนการทำงาน									
ควบคุม	19	2.10	.53	3.04	.09	assumed	-2.21	37.00	.03*
ทดลอง	19	1.89	.35						
2. ความสามารถในการแก้ปัญหา									
ควบคุม	19	2.52	.85	4.26	.05	Not assumed	1.02	37.00	.31
ทดลอง	19	2.28	.53						
3. ความสามารถในการสื่อสาร									
ควบคุม	19	2.53	.67	16.89	.00	Not assumed	1.83	37.00	.08
ทดลอง	19	2.24	.25						
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต									
ควบคุม	19	2.40	.72	1.43	.24	assumed	-.21	37.00	.84
ทดลอง	19	2.45	.53						
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี									
ควบคุม	19	2.05	.59	.88	.35	assumed	.92	37.00	.36
ทดลอง	19	1.67	.42						

* p < .05

เมื่อในแต่ละองค์ประกอบในด้านทักษะพิสัย พบว่า ทุกองค์ประกอบ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนในแต่ละองค์ประกอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น องค์ประกอบเรื่องทักษะการคิดที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Mean = 2.10 และ 1.89 ตามลำดับ, t = -2.21, df = 37.00, p = .03)

ตารางที่ 6.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านจิตพิสัยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนก่อนได้รับการทดลองเพื่อดูความเท่าเทียมกัน

องค์ประกอบ	N	Mean	SD.	Levene's Test for Equality of Variances			t	df	p.
				F	Sig.	Equal variances			
ด้านจิตพิสัย									
1 ศรัทธาประชาธิปไตย									
ควบคุม	19	2.43	.64	3.58	.07	assumed	2.04*	37.00	.05
ทดลอง	19	2.04	.39						

องค์ประกอบ	N	Mean	SD.	Levene's Test for Equality of Variances			t	df	p.
				F	Sig.	Equal variances			
2. รักษาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์									
ควบคุม	19	2.55	.78	5.79	.02	Not assumed	-1.12	37.00	.27
ทดลอง	19	2.80	.54						
3. ใฝ่เรียนรู้									
ควบคุม	19	2.69	.75	6.48	.02	Not assumed	.03	37.00	.98
ทดลอง	19	2.68	.43						
4. มีจิตสาธารณะ									
ควบคุม	19	2.31	.74	4.11	.05	Not assumed	-1.56	37.00	.13
ทดลอง	19	2.62	.45						

* p < .05

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบในด้านจิตพิสัย พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อย กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น องค์ประกอบเรื่องศรัทธาประชาธิปไตยที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Mean = 2.43 และ 2.04 ตามลำดับ, t = 2.04, df = 37.00 p = .05)

โดยสรุปแล้วกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความเท่าเทียมกัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยทั้งรายด้านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบปฏิวัตรในหลักกฎระเบียบของสังคม ความสามารถในการวางแผนการทำงาน และศรัทธาประชาธิปไตย ของกลุ่มควบคุมมีค่าสูงกว่ากลุ่มทดลองก็ตาม แต่ก็เป็ค่าที่แตกต่างกันที่กลุ่มควบคุมเป็นผู้ได้เปรียบ ซึ่งจะทำให้เห็นผลการทดลองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพราะไม่มีการแทรกซ้อนจากปัจจัยภายนอกที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ดังนั้นเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการที่เกิดขึ้นกับนักเรียนว่าเป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงได้ทำความตกลงขอความร่วมมือกับครูผู้สอนของนักเรียนกลุ่มควบคุมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนว่าในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 นี้ ครูผู้สอนกลุ่มควบคุมจะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งนับเป็นการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอีกวิธีหนึ่งที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 1 ที่ได้ข้อสรุปว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ผลหลังการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ด้วยสถิติ ANCOVA โดยใช้คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนได้รับการทดลองเป็นตัวแปรร่วม และตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

ผลการวิเคราะห์คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน มีรายละเอียดดังตารางที่ 6.9

ตารางที่ 6.9 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
		Mean	SD	Mean	SD
ด้านพุทธิพิสัย	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	2.54	.58	3.10	.32
	รู้กฎระเบียบของสังคม	2.80	.59	3.08	.26
	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.48	.85	3.53	.28
	รู้ในหลักสามัคคี	2.92	.54	2.96	.38
	รู้หลักการมีส่วนร่วม	2.61	.64	3.23	.24
	รวม	2.67	.64	3.18	.30
ด้านทักษะพิสัย	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	2.09	.53	2.44	.10
	ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.45	.83	3.16	.31

ตารางที่ 6.9 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
		Mean	SD	Mean	SD
ด้านทักษะพิสัย (ต่อ)	ความสามารถในการสื่อสาร	2.51	.61	2.43	.21
	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.25	.68	2.82	.48
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	2.13	.52	1.88	.18
	รวม	2.29	.63	2.55	.26
ด้านจิตพิสัย	ศรัทธาประชาธิปไตย	2.39	.62	3.55	.46
	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2.51	.63	3.35	.31
	ใฝ่เรียนรู้	2.79	.69	2.95	.14
	มีจิตสาธารณะ	2.31	.65	3.57	.24
	รวม	2.50	.65	3.36	.29
รวม 3 ด้าน		2.48	.64	3.00	.28

จากตารางที่ 6.9 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสภาพเริ่มต้นเฉลี่ย 14 องค์ประกอบ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ($Mean_c = 3.00$, $SD = .28$; $Mean_e = 2.48$, $SD = .64$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบรายด้านของนักเรียนกลุ่มควบคุม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบด้านพุทธิพิสัยสูงที่สุด ($Mean_c = 2.67$, $SD = .64$) รองลงมาคือด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย ($Mean_c = 2.50$, $SD = .65$; $Mean_c = 2.29$, $SD = .63$) สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลองนั้น พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบด้านจิตพิสัยสูงที่สุด ($Mean_e = 3.36$, $SD = .29$) รองลงมาคือ ด้านพุทธิพิสัยและด้านทักษะพิสัย ($Mean_e = 3.18$, $SD = .30$; $Mean_e = 2.55$, $SD = .26$) ตามลำดับ

ตารางที่ 6.10 ลำดับคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนพิจารณาตามองค์ประกอบ 3 ด้าน

องค์ประกอบ	ลำดับ คะแนน	กลุ่มตัวอย่าง	
		กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
ด้านพุทธิพิสัย	1	รู้ในหลักสามัคคี	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก
	2	รู้กฎระเบียบของสังคม	รู้หลักการมีส่วนร่วม
	3	รู้หลักการมีส่วนร่วม	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ
	4	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	รู้กฎระเบียบของสังคม
	5	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	รู้ในหลักสามัคคี

ตารางที่ 6.10 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ลำดับ คะแนน	กลุ่มตัวอย่าง	
		กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
ด้านทักษะพิสัย	1	ความสามารถในการสื่อสาร	ความสามารถในการแก้ปัญหา
	2	ความสามารถในการแก้ปัญหา	
	3	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน
	4	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	ความสามารถในการสื่อสาร
	5	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
ด้านจิตพิสัย	1	ใฝ่เรียนรู้	มีจิตสาธารณะ
	2	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	ศรัทธาประชาธิปไตย
	3	ศรัทธาประชาธิปไตย	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
	4	มีจิตสาธารณะ	ใฝ่เรียนรู้

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะแต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ในด้านพุทธิพิสัยนั้น นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนขององค์ประกอบย่อยด้านการรู้ในหลักสามัคคีมากที่สุด รองลงมาคือด้านการรู้ในหลักกฎระเบียบของสังคมและรู้ในหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ ในด้านทักษะพิสัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านความสามารถในการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตตามลำดับ และในด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านใฝ่เรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และด้านศรัทธาประชาธิปไตยตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะแต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า ในด้านพุทธิพิสัยนั้น นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนขององค์ประกอบย่อยด้านการรู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมากมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้ในหลักการมีส่วนร่วมและด้านการรู้ในหลักสิทธิเสรีภาพตามลำดับ ด้านทักษะพิสัย พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนขององค์ประกอบย่อยด้านความสามารถในการแก้ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการวางแผนการทำงานตามลำดับ และในด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนขององค์ประกอบย่อยด้านมีจิตสาธารณะมากที่สุด รองลงมาคือด้านศรัทธาประชาธิปไตย และรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะแต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า ในด้านพุทธิพิสัยนั้น นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้านการรู้ในหลักการยอมรับ

เสียงส่วนมากมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้ในหลักการมีส่วนร่วมและด้านการรู้ในหลักสิทธิ เสรีภาพ ตามลำดับ ด้านทักษะพิสัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยด้าน ความสามารถในการแก้ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ ความสามารถในการวางแผนการทำงาน และในด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของ องค์ประกอบย่อยด้านมีจิตสาธารณะมากที่สุด รองลงมาคือด้านศรัทธาประชาธิปไตยและรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามลำดับ

ตารางที่ 6.11 ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการ ทดลอง พิจารณาตามองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ

กลุ่มควบคุม			กลุ่มทดลอง		
องค์ประกอบย่อย	Mean	SD	องค์ประกอบย่อย	Mean	SD
รู้ในหลักสามัคคี	2.92	.54	มีจิตสาธารณะ	3.57	.24
รู้กฎระเบียบของสังคม	2.80	.59	ศรัทธาประชาธิปไตย	3.55	.46
ใฝ่เรียนรู้	2.79	.69	รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	3.53	.28
รู้หลักการมีส่วนร่วม	2.61	.64	รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	3.35	.31
รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	2.54	.58	รู้หลักการมีส่วนร่วม	3.23	.24
ความสามารถในการสื่อสาร	2.51	.61	ความสามารถในการแก้ปัญหา	3.16	.31
รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2.51	.63	รู้หลักสิทธิเสรีภาพ	3.10	.32
รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.48	.85	รู้กฎระเบียบของสังคม	3.08	.26
ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.45	.83	รู้ในหลักสามัคคี	2.96	.38
ศรัทธาประชาธิปไตย	2.39	.62	ใฝ่เรียนรู้	2.95	.14
มีจิตสาธารณะ	2.31	.65	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.82	.48
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.25	.68	ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	2.44	.10
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	2.13	.52	ความสามารถในการสื่อสาร	2.43	.21
ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	2.09	.53	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	1.88	.18

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ ของนักเรียนกลุ่ม ควบคุม หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย คะแนนขององค์ประกอบย่อยด้านรู้ในสามัคคีมากที่สุด (Mean = 2.92, SD = .54) รองลงมาคือ ด้านรู้ในกฎระเบียบของสังคม และใฝ่เรียนรู้ (Mean = 2.80, SD = .59; Mean = 2.79, SD = .69) ตามลำดับ

สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนขององค์ประกอบย่อยด้าน มีจิตสาธารณะมากที่สุด (Mean = 3.57, SD = .24) รองลงมาคือศรัทธาประชาธิปไตย และรู้ใน หลักการยอมรับเสียงส่วนมาก (Mean = 3.55, SD = .46; Mean = 3.53, SD = .28)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ด้วยสถิติ ANCOVA โดยใช้คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

การวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีสภาพเริ่มต้นของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยคะแนนดังกล่าวไม่มีผลต่อคุณลักษณะหลังได้รับการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ด้วยสถิติ ANCOVA โดยใช้คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนได้รับการทดลองเป็นตัวแปรร่วม เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีนี้แทนการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ANOVA นั้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (38 คน) ซึ่งสถิติ ANOVA จะทำ ได้ผลที่ได้ไม่ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพจริงเท่ากับการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ANCOVA

ตารางที่ 6.12 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หลังได้รับการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ANCOVA

กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean	SD.	Test for Between-Subjects Effects		df
				F	Sig.	
ด้านพุทธิพิสัย						
ควบคุม	19	2.67	.40	17.92*	.00	1
ทดลอง	19	3.18	.21			
ด้านทักษะพิสัย						
ควบคุม	19	2.29	.36	.04	.84	1
ทดลอง	19	2.54	.16			
ด้านจิตพิสัย						
ควบคุม	19	2.52	.38	65.35*	.00	1
ทดลอง	19	3.35	.12			
รวม						
ควบคุม	19	2.48	.64	3.974*	.00	1
ทดลอง	19	3.00	.28			

* Sig < .05

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพลเมืองดีตามประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Mean_c = 3.00, SD = .28$ $Mean_c = 2.48, SD = .64$ $df = 1, sig = .00$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านจิตพิสัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนด้านพุทธิพิสัยและด้านจิตพิสัย ที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Mean_c = 3.18, SD = .21$ $Mean_c = 2.67, SD = .40$ $df = 1, sig = .00$; $Mean_c = 3.35, SD = .12$; $Mean_c = 2.52, SD = .38$ $df = 1, sig = .00$) ส่วนด้านทักษะพิสัยนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Mean_c = 2.54$ $Mean_c = 2.29$ $df = 1, sig = .84$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ก่อนและหลังได้รับการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทดสอบด้วยค่าที (t-test)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลอง เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง ทำการทดสอบด้วยค่าที (t-test) มีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 6.13 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลอง เปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน การทดสอบด้วยค่าที (t-test)

องค์ประกอบ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		Mean Different	t	df	p
	Mean	SD	Mean	SD				
1. รู้ในหลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่	2.64	.25	3.10	.32	.47	6.39*	18.00	.00
2. รู้ในหลักภาวะเบียดเบียนของสังคม	2.41	.35	3.09	.26	.68	6.10*	18.00	.00
3. รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก	2.13	.60	3.53	.28	1.40	7.25*	18.00	.00
4. รู้ในหลักสามัคคี	2.79	.40	2.96	.38	.17	1.07	18.00	.30
5. รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	3.15	.48	3.23	.24	.08	.57	18.00	.58
รวมด้านพุทธิพิสัย	2.62	.27	3.18	.21	.56	5.63*	18.00	.00

ตารางที่ 6.13 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		Mean Different	t	df	p
	Mean	SD	Mean	SD				
1. ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	1.89	.35	2.44	.10	.55	6.70*	18.00	.00
2. ความสามารถในการแก้ปัญหา	2.28	.53	3.15	.31	.88	5.13*	18.00	.00
3. ความสามารถในการสื่อสาร	2.24	.25	2.43	.21	.19	2.11*	18.00	.05
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	2.45	.53	2.82	.48	.37	2.32*	18.00	.04
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	1.67	.42	1.88	.18	.22	1.60	18.00	.13
รวมด้านทักษะพิสัย	2.11	.30	2.54	.16	.13	1.62	18.00	.13
1. ศรัทธาประชาธิปไตย	2.04	.39	3.55	.47	1.52	8.59*	18.00	.00
2. รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2.80	.54	3.35	.31	.55	3.60*	18.00	.00
3. ใฝ่เรียนรู้	2.68	.43	2.95	.14	.27	2.51*	18.00	.03
4. มีจิตสาธารณะ	2.62	.45	3.56	.24	.94	7.34*	18.00	.00
รวมด้านจิตพิสัย	2.56	.33	3.36	.12	.80	8.33*	18.00	.00
รวม 3 ด้าน	2.43	.26	3.00	.28	.58	5.68*	18.00	.00

* p < .05

จากตารางที่ 6.13 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยรวมระหว่างคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่าคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Mean_e = 3.00, SD = .28; Mean_c = 2.43, SD = .26$ $t = 5.68$ $df = 18.00$ $p = .00$)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านพุทธิพิสัยและด้านจิตพิสัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านทักษะพิสัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาด้านพุทธิพิสัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Mean_e = 3.18, SD = .21$ $Mean_c = 2.62, SD = .27$ $t = 5.63, df = 18.00, p = .00$)

ส่วนคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะพิสัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองสูงกว่า ก่อนทดลอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Mean = 2.54, SD = 2.11$ $t = 1.62$ $df = 18.00$ $p = .13$)

สำหรับคะแนนเฉลี่ยด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลอง สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Mean = 3.36, SD = .12$; $Mean = 2.56, SD = .33$ $t = 8.33$ $df = 18.00$ $p = .00$)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายองค์ประกอบ ได้แก่ ฐิในหลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ ฐิในหลักกฎระเบียบของสังคม ฐิในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก ฐิในหลักสามัคคี ฐิในหลักการมีส่วนร่วม ความสามารถการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ศรัทธาประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตสาธารณะ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยคะแนนของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังได้รับการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านฐิในหลักสามัคคี ฐิในหลักการมีส่วนร่วม และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองหลังเรียนกับก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมด้วยตนเองเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและมีความต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และสัมภาษณ์นักเรียนมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ คือ พฤติกรรมของนักเรียนตามองค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) พฤติกรรมของนักเรียนตามองค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” ว่า หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทัศนคติของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นคนดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติตน

ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบย่อยจำนวน 14 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะของนักเรียนทั้ง 14 องค์ประกอบหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ดังต่อไปนี้

1.1 รู้ในหลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดค่านิยมของการรู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ ว่าหมายถึง การมีความรู้และปฏิบัติตามสิทธิของตนเองอย่างเหมาะสม ได้แก่ สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน และปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาสภาพเริ่มต้น พบว่า นักเรียนมีความรู้ในหลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านพฤติกรรมนั้น พบว่า นักเรียนปฏิบัติใช้สิทธิ เสรีภาพอย่างเหมาะสม แต่มีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เท่าที่ควร เช่น การไม่ทำความสะอาด บริเวณรับผิดชอบ ไม่ช่วยเพื่อทำเวร ซึ่งครูได้ตักเตือนและปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนอยู่เสมอ

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยได้สอดแทรกกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรวมถึงหลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งประเด็นคำถามที่ใช้ในกิจกรรมจะฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงผลดีที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย และผลเสียที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย ฝึกให้นักเรียนเชื่อมโยงถึงการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ด้วยการตั้งคำถามให้นักเรียนยกตัวอย่างการปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย ขณะอยู่ในโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเคารพสิทธิฉัน เคารพสิทธิเธอ ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้ฝึกแสดงบทบาทการปฏิบัติตน/ไม่ปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย และทำให้ทราบถึงผลดี/ผลเสียที่เกิดขึ้น

จากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ฝึกแสดงความคิดเห็น ฝึกการปฏิบัติทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนตามหลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ตามหลักประชาธิปไตย ว่าทุกคนควรใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองในทางที่

เหมาะสม ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และควรปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง จึงจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำหรับแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ตามคำตอบของนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ระบุถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ ไว้ว่า ได้แก่ การใช้สิทธิของตนเองในการแสดงความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น การทำเวรประจำวัน การทำความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ เป็นต้น

“สิทธิ คือ สิ่งที่ทุกคนได้รับตามกฎหมายค่ะ เช่น สิทธิการได้รับการคุ้มครอง สิทธิในการแสดงความคิดเห็นค่ะ”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3, 19 ม.ค. 55)

“หน้าที่ หมายถึง สิ่งที่คุณต้องทำ หรือห้ามทำ แล้วแต่สถานการณ์ครับ...อย่างนักเรียนก็จะมีหน้าที่ตั้งใจเรียนหนังสือ ”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 19 ม.ค. 55)

“เสรีภาพ ก็คือ เราจะทำอะไรก็ได้แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายแล้วก็ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนค่ะ”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 19 ม.ค. 55)

1.2 รู้ในกฎระเบียบของสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในสภาวะเริ่มต้นนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ในหลักกฎระเบียบของสังคมอยู่ในระดับน้อย และจากการสังเกตพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอยู่ในระดับดี สังเกตจากการแต่งกายอย่างถูกระเบียบมาโรงเรียน การไม่คุยส่งเสียงดังในห้องเรียน การเข้าแถวซื้ออาหาร เป็นต้น มีนักเรียนเพียงบางส่วนที่แต่งกายไม่ถูกรเบียบของโรงเรียน เช่น สวมรองเท้าแตะมาโรงเรียน การลัดคิวซื้อขนมที่สหกรณ์โรงเรียน เป็นต้น ผู้วิจัยได้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะนี้ไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรียนรู้ประชาธิปไตย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎระเบียบของสังคม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

“การปฏิบัติตนอย่างไร จึงได้จึงจะถือเป็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

“นักเรียนคิดว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมจะเกิดผลดีอย่างไร”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

“การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมจะเกิดผลเสียอย่างไร”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

จากการวิเคราะห์คำตอบของนักเรียนแสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ในหลักกฎระเบียบของสังคม และมีการนำมาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วครูเน้นย้ำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมและการนำมาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะกฎระเบียบของโรงเรียนที่นักเรียนใช้ชีวิตอยู่มาก พบว่านักเรียนแต่งกายมาโรงเรียนได้ถูกระเบียบมากขึ้น กล่าวคือ จากเดิมที่สวมรองเท้าแตะ ก็หันมาสวมรองเท้านักเรียน หรือสวมรองเท้าผ้าใบสำหรับนักเรียนที่ไม่มีรองเท้านักเรียน และนักเรียนหันมาใส่ใจกับการรีดชุดนักเรียน ซึ่งก่อนหน้านี้มีเพียงบางคนเท่านั้นที่รีดชุดนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ เมื่อนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ผู้วิจัยได้เสริมแรงบวกด้วยการกล่าวคำชมเชยและให้เพื่อนๆ ปรบมือให้ และชี้ให้นักเรียนเห็นว่านี่คือแบบอย่างที่ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางในการให้นักเรียนปฏิบัติตาม และในเวลาต่อมาก็มีนักเรียนปฏิบัติตามมากขึ้นตามที่คาดไว้

“ครูคะวันนี้ห้องสะอาดมั๊ยคะ พวกหนูช่วยกันทำเวรอย่างดีเลยคะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, การสังเกต 17 ม.ค. 55)

“คุณคุยกันเบาๆ เพื่อนทำงานอยู่”

(ในห้องเรียน, การสังเกต 18 ม.ค. 55)

“เดี๋ยวเราเก็บขนมก่อน จะเข้าเรียนแล้ว คุณก็อย่าลืมเก็บนะ”

(ในห้องเรียน, การสังเกต 18 ม.ค. 55)

1.3 รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่

ในสภาวะเริ่มต้น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมากอยู่ในระดับน้อย และจากการสังเกตพฤติกรรมพบว่า นักเรียนมีการใช้หลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกตั้งหัวหน้าห้อง การเลือกหัวหน้ากลุ่มในการทำงาน และใช้ในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เมื่อทำงานกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนที่ตัดสินใจกระทำการใดๆ โดยยึดมติของเสียงส่วนใหญ่ แต่ยังคงขาดการเคารพในเสียงส่วนน้อย ผู้วิจัยจึงได้สอดแทรก

การส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าวเข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกิจกรรม โดยเน้นย้ำให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทั้งที่มีความเหมือนและแตกต่างจากตนเอง เพื่อจะทำให้ได้แนวคิดที่หลากหลาย และสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ รวมทั้งชี้ให้นักเรียนเห็นว่าการรู้และปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมาก และยอมเคารพในมติของเสียงส่วนน้อยจะทำให้สามารถตัดสินใจในการทำงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขเพราะต่างฝ่ายต่างเคารพในความคิดเห็นของกันและกัน

ผู้วิจัยได้สอดแทรกการส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมากไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมประชาธิปไตย กิจกรรมประชาธิปไตยเด็กไทยใส่ใจการเลือกตั้ง เป็นต้น รวมทั้งเน้นย้ำให้นักเรียนใช้หลักการนี้ในการทำงานทุกครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หลักการยอมรับเสียงส่วนมากมีประโยชน์ต่อการทำงานอย่างไร”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

“ถ้าในการทำงานกลุ่มครั้งหนึ่งนักเรียนแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากเพื่อน ซึ่งความคิดเห็นของนักเรียนเป็นเสียงส่วนน้อยทำให้เพื่อนไม่ยอมรับและไม่สนใจรับฟัง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงความสำคัญของการยอมรับในเสียงส่วนมากกว่าไม่ใช่แค่การตัดสินใจหรือรับฟังเฉพาะความคิดเห็นที่เหมือนกับตนเอง แต่ควรรับฟังและเคารพเสียงส่วนน้อยที่มีความแตกต่าง เพราะถ้าหากตนเองเป็นคนที่อยู่ในกลุ่มของเสียงส่วนน้อยแล้วไม่มีใครรับฟังความคิดเห็น ก็จะทำให้ไม่ยอมแสดงความคิดเห็นเมื่อทำงานและทำงานได้ไม่ดีเพราะรู้สึกที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือการเคารพจากเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานนั้นไม่ประสบความสำเร็จหรือผลงานออกมาไม่ดีเท่าที่ควร

“...ต่อไปเวลาทำงานเราเราต้องรับฟังความคิดเห็นกันทุกคนนะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

“เพื่อน ๆ มาช่วยกันคิดซิว่าเราจะเขียนงานแบบไหน แบ่งงานกันยังไงดี มาออกเสียงกัน”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

“เอาอย่างนี้นะ ต่อไปเวลาทำงานกลุ่มเรามาใช้หลักเสียงส่วนใหญ่กันนะ

แล้วก็ต้องไม่ดูถูกความคิดเห็นของกัน”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 17 ม.ค. 55)

1.4 รู้ในหลักสามัคคี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน พบว่า ในสภาวะเริ่มต้นนักเรียนมีความรู้ในหลักสามัคคีอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามหลักความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ นักเรียนบางส่วนยังขาดการให้ความร่วมมือในการทำงาน เมื่อทำงานกลุ่มนักเรียนที่เก่งมักจะได้รับผิดชอบงานมากที่สุดหรือเกือบทั้งหมด ในขณะที่นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือขาดความเอาใจใส่ต่องานจะละเลยต่องาน และปล่อยให้หน้าที่ของเพื่อนคนอื่น ทำให้เพื่อนๆ อยากร่วมกลุ่มกับนักเรียนที่เก่งและมีความรับผิดชอบต่องาน ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือขาดความรับผิดชอบก็จะถูกกีดกัน เพื่อนไม่ยอมให้ร่วมกลุ่มด้วย ทำให้คนที่เรียนอ่อนมักได้อยู่กลุ่มเดียวกันและทำผลงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร หรือบางครั้งอาจทำให้งานไม่เสร็จ เป็นต้น ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนมักจะอยากให้ครูจัดกลุ่มให้เพราะกลัวไม่มีกลุ่ม

*“นี่คุณ ช่วยเพื่อนทำงานหน่อยสิ ทำงานกลุ่มที่ไรคุณก็เป็นแบบ
นี้ทุกที ไม่ช่วยเพื่อนเลย”*

(ในห้องเรียน, สังเกต, 17 ม.ค. 55)

“อ๊วย ไม่อยากให้คุณคนนี้อยู่กลุ่มด้วยเลย ไม่สนใจไม่รับผิดชอบงานเลย”

(ในห้องเรียน, สังเกต, 17 ม.ค. 55)

“ครูคะ ครูจัดกลุ่มให้ดีกว่าคะ ถ้าจัดเองคนเก่งๆ เคาก็เลือกอยู่แต่กับคนเก่งๆ ด้วยกัน”

(ในห้องเรียน, สังเกต, 26 ม.ค. 55)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและมีความสามัคคีในการทำงาน เช่น แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักสามัคคีในด้านเนื้อหา และส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในด้านการปฏิบัติโดยการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เห็นความสำคัญของความสามัคคีว่า การร่วมแรงร่วมใจในการรับผิดชอบงานของทุกคนจะทำให้งานเสร็จเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานเพียงคนเดียว พร้อมฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบงาน

“นักเรียนคะ กิจกรรมนี้ทำเป็นกลุ่มนักเรียนอย่าลืมแบ่งงานกันทำ และขอให้นักเรียนทุกคนช่วยกันทำงานนะคะ เพื่อเป็นการฝึกนิสัยที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่นนะคะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, 17 ม.ค. 55)

“ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ช่วยกันคิดถึงความสำคัญของประเทศไทย และแนวทางการทำความดีเพื่อประเทศไทย แล้วเขียนลงในกระดาษที่ครูแจกให้ภายในเวลาที่ครูกำหนด กลุ่มไหนตอบได้มากที่สุดครูจะมีรางวัลให้ค่ะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, 17 ม.ค. 55)

จากการส่งเสริมความรู้ในหลักสามัคคีปรากฏว่า นักเรียนใช้หลักความสามัคคีในการทำงานมากขึ้น โดยนักเรียนที่เดิมไม่ช่วยเพื่อนทำงานก็หันมาใส่ใจงานมากขึ้น ช่วยคิด ช่วยทำในส่วนที่ตนเองทำได้ แม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยก็ตาม ทำให้เพื่อนในกลุ่มกล่าวคำชมและทำให้ทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ครูก็ได้มีการเสริมแรงด้วยการกล่าวคำชมนักเรียนที่มีความสามัคคีในการทำงาน และเมื่อสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า นักเรียนให้ความเห็นว่าการช่วยกันทำงานจะทำให้งานเสร็จเร็ว เกิดความสนุกสนานในการทำงาน และการที่ได้ช่วยเพื่อนทำงานก็ทำให้รู้สึกภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

“ครูคะ ถ้าครูย้าให้ช่วยกันเวลาทำงานกลุ่มแบบนี้ก็ดีนะคะ
เค้าจะได้ช่วยเวลาทำงานกลุ่ม งานก็จะได้เสร็จเร็วค่ะ”

(นักเรียนกลุ่มทดลองในห้องเรียน, 26 ม.ค. 55)

“คุณครูบอกให้แบ่งงานกันทำนี้ดีมากเลยคะ เพราะบางที่หนูก็ไม่ได้ทำอะไร
เพราะเพื่อนไม่แบ่งงานให้ แล้วก็หาว่าหนูไม่ทำ”

(นักเรียนกลุ่มทดลองในห้องเรียน, 31 ม.ค. 55)

“พอครูบอกว่าให้ช่วยกันทำงาน หนูก็ลองมาช่วยเพื่อนทำดู ถึงจะช่วยได้น้อยแต่หนูก็ดีใจค่ะ”

(นักเรียนกลุ่มทดลองในห้องเรียน, 31 ม.ค. 55)

“ผมก็ช่วยงานที่ผมถนัดที่ผมช่วยได้ ผมก็ดีใจครับที่ได้ช่วยเพื่อนทำงาน”

(นักเรียนกลุ่มทดลองในห้องเรียน, 2 ก.พ. 55)

“หนูชอบทำงานกลุ่มคะ เพราะมีเพื่อนช่วยกันคิด ช่วยกันทำงาน แล้วก็สนุกดีด้วยคะ”

(นักเรียนในห้องเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานฯ, 2 ก.พ. 55)

1.5 รู้ในหลักการมีส่วนร่วม

ในสภาวะเริ่มต้น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ในหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และมีการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชนอยู่เสมอ เช่น กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน กิจกรรมการเลือกหัวหน้าห้อง กิจกรรมงานบุญเพณีสองถิ่น เป็นต้น เพราะเป็นแนวการปฏิบัติที่สืบต่อกันมาและมีการนำมาปฏิบัติตามจนเกิดเป็นความเคยชิน อย่างไรก็ตาม นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามหรือเข้าร่วมกิจกรรมโดยที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจต่อกิจกรรมนั้น เพียงแต่ทำตามที่คนอื่นเคยทำมาเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและเห็นคุณค่าอย่างแท้จริง และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างเช่น กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กิจกรรมประชาธิปไตยเด็กไทยใส่ใจการเลือกตั้ง และท้องถิ่นของเรา เป็นต้น

“นักเรียนคิดว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างไร”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13, 15 มี.ค. 55)

“ถ้าคนส่วนใหญ่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะเกิดผลต่อสังคมอย่างไร”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13, 15 มี.ค. 55)

“นักเรียนคิดว่าการเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่นมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13, 15 มี.ค. 55)

หลังจากได้รับการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น และตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งรู้สึกสนุกสนานที่ได้แสดงบทบาทสมมติ

“หนูว่าการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ในโรงเรียนแล้วก็ชุมชนก็สนุกดีนะคะ

แล้วก็ทำให้รู้สึกภูมิใจในตัวเองด้วยค่ะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13, การสัมภาษณ์ 20 มี.ค. 55)

“ถ้ามีงานบุญหนูจะไปช่วยงานให้เยอะๆ เลยค่ะ จะได้เป็นเด็กดี

แล้วก็จะช่วยสืบสานประเพณีด้วยค่ะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13, การสัมภาษณ์ 20 มี.ค. 55)

“หนูชอบกิจกรรมนี้ค่ะครู เพราะได้แต่งตัวแสดงละคร สนุกดีค่ะ
แล้วก็ทำให้รู้เกี่ยวกับประเพณีลอยกระทงด้วย”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13, การสัมภาษณ์ 20 มี.ค. 55)

“ผมว่ากิจกรรมนี้สนุกดีนะครับ ถึงแม้จะยากตอนคิดบทละคร แต่ตอนแสดงก็สนุกดีครับ
แล้วก็ทำให้ผมมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นด้วยครับ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13, การสัมภาษณ์, 20 มี.ค. 55)

1.6 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านทักษะพิสัย

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความสามารถในการวางแผนการทำงาน 2) ความสามารถในการแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการสื่อสาร 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางด้านทักษะความสามารถนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้ไว้ทุกแผน โดยการจัดกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะของการทำงานกลุ่มเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะชีวิต เพราะงานที่ร่วมกันทำหลายคนจะทำให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ว่าการอยู่ร่วมกันหลายคนย่อมมีความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างบ้าง มีความขัดแย้งกันบ้าง นักเรียนจะมีวิธีการคิดแก้ไขปัญหา ขจัดความขัดแย้งอย่างไร เพื่อให้เกิดความสงบสันติในกลุ่มเพื่อน ซึ่งก็มักจะมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีโดยสามารถเลือกและใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

“ตั้งแต่ครูจัดกิจกรรมทำให้พวกเราได้ค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตบ่อยขึ้น จนเดี๋ยวนี้เริ่มคล่องแล้วล่ะ”

(นักเรียนกลุ่มทดลองในห้องเรียน, 15 กุมภาพันธ์ 2555)

“ตอนแรกที่ครูจัดกลุ่มให้หนูก็ไม่ค่อยชอบ เพราะไม่ได้อยู่กับเพื่อนสนิท แต่พอทำไปบ่อยๆ ก็ทำให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน”

(นักเรียนกลุ่มทดลองในห้องเรียน, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2555)

“เวลาทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่ไม่สนิทให้หนูพยายามปรับตัว แล้วก็ระวังเรื่องคำพูดมากขึ้น”
(นักเรียนกลุ่มทดลองในห้องเรียน, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2555)

1.7 ศรัทธาประชาธิปไตย

ในสภาวะเริ่มต้นพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเชื่อว่าการปกครองด้วยระบอบนี้เหมาะกับสังคมไทยและสามารถทำให้สังคมไทยมีความสุขได้ดีกว่าการปกครองด้วยระบอบอื่น อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนบางส่วนที่ให้ความเห็นว่า การปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ทำให้สังคมสงบสุขเสมอไป ดังเห็นได้จากความขัดแย้ง วุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยใน 2 ปีที่ผ่านมา

เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความศรัทธาในประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย และผลดีของการปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดความเชื่อและศรัทธาในประชาธิปไตยว่ามีความเหมาะสมและสามารถทำให้เกิดความสงบสุขในสังคมไทย

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความศรัทธาในประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น มองเห็นข้อดีและตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีต่อสังคมไทย เกิดความเชื่อมั่นในระบอบการปกครองนี้ และอยากมีส่วนร่วมในการดำรงไว้ด้วยการปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย

“หนูว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยนี้แหละดีที่สุดแล้ว”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, การสังเกต, 21 มกราคม 2555)

“เราอยากให้ประเทศไทยปกครองแบบประชาธิปไตยนี้แหละ ลองคิดดูนะถ้าเป็นแบบอื่นเราอาจไม่มีความสุขเท่านี้ก็ได้”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, การสังเกต, 21 มกราคม 2555)

“หนูเชื่อว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเหมาะกับประเทศไทยที่สุด แล้วก็จะทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ค่ะ”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, การสังเกต, 21 มกราคม 2555)

1.8 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในสภาวะเริ่มต้น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะด้านความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.80) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักที่สำคัญต่อสังคมไทย ซึ่งพลเมืองที่ดีควรมีความรักและศรัทธาต่อสถาบันดังกล่าว รวมทั้งควรมีส่วนร่วมในการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการส่งเสริมคุณลักษณะด้านความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ร่วมสืบสานความเป็นไทย ประกอบด้วยกิจกรรม เราชักประเทศไทย ที่ให้นักเรียนร่วมกันบอกความสำคัญของประเทศไทย และแนวทางการทำความดีตอบแทนประเทศไทย

“ถ้านักเรียนไม่มีประเทศอยู่จะเกิดอะไรขึ้น ...ทำอย่างไรประเทศไทยจึงจะคงอยู่สืบต่อไป”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12, 13 ม.ค. 55)

“ให้นักเรียนบอกความสำคัญของประเทศไทย และแนวทางการทำความดีตอบแทนประเทศไทย”
(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12, 13 ม.ค. 55)

กิจกรรม เราชักประเทศไทย นี้่นักเรียนได้นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เกี่ยวกับความสำคัญของประเทศไทย และแนวทางการทำความดีตอบแทนประเทศไทยไว้หลากหลาย ดังนี้

ความสำคัญของประเทศไทย :ประเทศไทยเป็นบ้านเกิดเมืองนอน เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่ทำมาหากิน เป็นแหล่งรวมคุณธรรมอันดีงาม มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เป็นที่ให้การศึกษา

แนวทางการทำความดีตอบแทนประเทศไทย :ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ปลูกป่าร่วมกันเก็บขยะในชุมชน ประหยัดน้ำประหยัดไฟ ปกป้องประเทศไม่ให้ใครดูหมิ่น สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ

จากการจัดกิจกรรมข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประเทศไทย และมีความรู้สึกรักอยากทำความดีตอบแทนประเทศไทย ดังเห็นได้จากผลการสัมภาษณ์นักเรียนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้

“หนูไม่อยากไปอยู่ประเทศอื่นหรอกค่ะ ถึงบางประเทศจะเจริญกว่า แต่เราก็ไม่น่าอยู่เหมือนประเทศเรา ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12, การสัมภาษณ์, 13 มี.ค. 55)

“ต่างประเทศก็น่าอยู่นะครับ ผมอยากไปเห็นแต่ถ้าให้ไปอยู่เลยผมไม่เอาหรอกครับ ผมอยากอยู่
ประเทศไทยมากกว่า เพราะเป็นบ้านของผมครับ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12, การสัมภาษณ์, 13 มี.ค. 55)

“หนูจะทำความดีตอบแทนประเทศไทยด้วยการรักษาความสะอาดในโรงเรียนค่ะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12, การสัมภาษณ์, 13 มี.ค. 55)

“หนูจะช่วยปลูกต้นไม้ แล้วก็ช่วยเก็บขยะในวัดแล้วก็ในหมู่บ้านค่ะ จะชวนเพื่อนไปเยอะๆ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12, การสัมภาษณ์, 13 มี.ค. 55)

1.9 ใฝ่เรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้สอดแทรกการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะการใฝ่เรียนรู้ โดยการฝึกให้นักเรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ความรู้ ด้วยวิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการตอบข้อสงสัย แก้ไขปัญหา และพัฒนาชิ้นงาน ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนเริ่มให้ความสำคัญกับการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมากขึ้น จากเดิมที่ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่หลังจากที่ครูเน้นย้ำว่าแหล่งข้อมูลมีหลากหลายทั้งที่เป็นห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และบุคคลผู้รู้ ทำให้เมื่อทำงานนักเรียนเริ่มมีการหันมาค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทางโรงเรียนมีอินเทอร์เน็ตที่ไม่เพียงพอ และไม่พร้อมใช้งานเท่าที่ควร เนื่องจากมีคอมพิวเตอร์เพียง 10 เครื่อง แต่สัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่ดีนักทำให้นักเรียนใช้บริการค้นคว้าที่โรงเรียนไม่ได้ จึงมีนักเรียนเพียงบางคนที่มีคอมพิวเตอร์ที่บ้านหรือของญาติที่ค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ก็มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้หลังได้รับการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

“เราว่าครูให้หาข้อมูลบ่อยๆ ก็สนุกดีนะ ได้ฝึกค้นข้อมูลจากหลายๆ ที่ เวลาเรียนต่อจะได้ชินกับ
การหาข้อมูลทำรายงาน”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7, การสัมภาษณ์, 14 ก.พ. 55)

“เราเริ่มหาข้อมูลเป็นแล้ว เดี่ยวเราไปช่วยกันหาข้อมูลเรื่องประเพณีท้องถิ่นช่วยกันนะ ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8, 21 ก.พ. 55)

“วันนั้นเราไปหาหนังสือในห้องสมุด เห็นหนังสือดีๆ ตั้งหลายเล่ม น่าอ่านมาก
 เดี่ยวเราจะไปยืมมาอ่าน”
 (แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8, 21 ก.พ. 55)

“หนูว่ากิจกรรมที่ครูให้ทำก็ดีนะคะ ฝึกให้พวกหนูได้หาข้อมูลจากหลายๆ ที่
 ทำให้พวกหนูได้รู้เรื่องเยอะขึ้น แล้วก็อยากรู้เรื่องอื่น ๆ มากขึ้นด้วยค่ะ”
 (แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8, การสัมภาษณ์, 23 ก.พ. 55)

“ผมว่าก็มีประโยชน์ดีนะครับ แต่ก่อนผมมีแต่เล่นเกม แต่เดี๋ยวนี้ได้ใช้คอมพิวเตอร์หาข้อมูลทำงาน
 รู้สึกว่าได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ พ่อแม่ก็ชมด้วยครับ”
 (แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8, การสัมภาษณ์, 23 ก.พ. 55)

1.10 มีจิตสาธารณะ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการ
 ส่งเสริม/พัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนทำประโยชน์ให้กับโรงเรียน
 และชุมชน โดยกำหนดให้อยู่ในหน่วยการเรียนรู้ ใฝ่ใจส่วนรวม เรื่อง โรงเรียนของเรา น่าอยู่และ หนู
 จะสร้างสรรค์ชุมชน

“โรงเรียนนับเป็นบ้านหลังที่สองของนักเรียน นักเรียนจะทำความดีให้กับโรงเรียนได้
 อย่างไรบ้าง”
 (แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7, 14 ก.พ. 55)

“หลังจากช่วยพัฒนาโรงเรียนแล้ว นักเรียนจะพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ได้อย่างไรบ้าง”
 (แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8, 21 ก.พ. 55)

ขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความสนุกสนานในการช่วยกันพัฒนา
 โรงเรียนและชุมชนด้วยการช่วยกันทำความสะอาด และหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วยังพบว่า
 นักเรียนยังไปช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์อยู่เสมอเมื่อมีโอกาส

“ตอนทำความสะอาดโรงเรียนสนุกดีค่ะ พอเก็บขยะเสร็จแล้ว พวกหนูก็ไปช่วยเพื่อนล้างห้องน้ำ
ซัดๆ ไป ร้องเพลงไป สนุกดีค่ะ ไม่เหนื่อยเลย”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7, การสัมภาษณ์, 14 ก.พ. 55)

“วันเสาร์-อาทิตย์ หนูไปวัดกับยายหนูก็จะช่วยเก็บขยะที่วัด แล้วก็ช่วยล้างจานค่ะ”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8, การสัมภาษณ์, 23 ก.พ. 55)

“วันไหนหนูไปวัดหนูก็ไปช่วยล้างจานค่ะ ผู้ใหญ่เห็นเค้าก็ชมค่ะว่าขยันดี”

(แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8, การสัมภาษณ์, 23 ก.พ. 55)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ จึงถือได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพราะได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ และมีประสิทธิผลเพราะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น และเพื่อให้เห็นผลการวิจัยในภาพรวม และเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ต่อยอดให้ได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ อย่างละเอียด ในบทต่อไป

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

- การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) เพื่อวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (research and development) แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สํารวจสภาพปัจจุบันของลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และระยะที่ 3 ศึกษาผลการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน โดยใช้การวิจัยแบบกึ่งทดลอง ขั้นตอนการดำเนินงานในระยะต่างๆ มีดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์สภาพและลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาเอกสารวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

1.1) ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ครูส่วนใหญ่ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียนในรูปแบบของการเลือกตั้ง ได้แก่ การเลือกตั้งประธานนักเรียน การเลือกตั้งหัวหน้าห้อง และการจัดตั้งสภานักเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีจิตสาธารณะ โดยการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน โดยการประกาศรายชื่อยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์หน้าเสาธงทุกเช้า การจัดกิจกรรมส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียน โดยตั้งกฎระเบียบไม่ให้นักเรียนซื้อขนมจากภายนอก เพื่อประหยัดเงิน และเปิดให้มีการออมในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมให้นักเรียนแยกขยะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ความมีวินัย และความพอเพียงของนักเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านความคิดและความสามัคคี โดยการทำโครงการต่างๆ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

1.2) ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนไม่สนใจกิจกรรม ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ไม่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา นักเรียนไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก ขาดการติดตาม และขาดงบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรม

1.3) แนวทาง/วิธีการแก้ไขปัญหา ครูแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมโฮมรูม (home room) การเข้าค่ายอบรมธรรมะ เชิดชูคนทำความดีหน้าเสาธงเพื่อเป็นแบบอย่าง จัดกิจกรรมฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ใช้สถานการณ์จำลอง ให้คำแนะนำปรึกษา และใช้สื่อคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และเพื่อให้การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งจะให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและทำให้การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จได้

1.4) ระดับปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ครูมีระดับการปฏิบัติสูงกว่าระดับความสำเร็จในทุกด้าน

1.5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ที่ครูประสบความสำเร็จ พบว่า ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเลือกตั้ง การให้นักเรียนจัดทำโครงการคุณธรรม และกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของครูในปัจจุบัน มีดังนี้

2.1) ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้อย่างหลากหลายรูปแบบ คือ ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน ครูใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน และผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน

2.2) สาเหตุที่ครูไม่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ครูขาดความรู้ความเข้าใจ มีดังนี้ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย ครูคิดว่าการวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก เสียเวลา ครูไม่เห็นประโยชน์ของการทำวิจัย ครูมีภาระงานมาก บางโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นทำให้ครูไม่มีเวลาทำวิจัย

2.3) ปัญหา อุปสรรคที่พบจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านครู ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย ครูมีเวลาน้อยในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัย 2) ด้านนักเรียน นักเรียนไม่สามารถระบุปัญหาวิจัยได้ นักเรียนไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียนสมาธิสั้น ทำงานช้าทำให้กินเวลาคาบเรียนอื่น นักเรียนแสดงออกโดยไม่รู้จักเวลาที่เหมาะสม 3) ด้านปัจจัยภายนอก ได้แก่ การขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม

2.4) ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานประสบความสำเร็จ มีดังนี้ ความพร้อมและความตั้งใจของครู ความร่วมมือจากทุกฝ่าย และความเพียงพอของงบประมาณ

3. ลักษณะและองค์ประกอบของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีดังนี้

- 3.1) การใช้เนื้อหาสาระสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยนี้ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ เรียนรู้ประชาธิปไตย ใส่ใจส่วนร่วม และร่วมสืบสานความเป็นไทย โดยมีเนื้อหา

ครอบคลุมถึงความหมายของประชาธิปไตย หลักการสำคัญของประชาธิปไตย คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ความสำคัญและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ตามหลักประชาธิปไตย สิทธิเด็กขั้นพื้นฐาน การละเมิดสิทธิเด็ก แนวทางการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก การวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง การทำโครงการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยในหน่วยการเรียนรู้ได้สอดแทรกกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านทักษะพิสัยอยู่ในกิจกรรม ประกอบด้วย ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งมีความครอบคลุมในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน 14 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ รู้ในหลักภาวะเป็ยบของสังคม รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่ รู้ในหลักสามัคคี และรู้ในหลักการมีส่วนร่วม 2) ด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และ 3) ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ศรัทธา ประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตสาธารณะ

3.2) การใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ติความ/กำหนดปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อสำรวจปัญหา/ประเด็นที่จะศึกษา 2) ผู้เรียนร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหา/ประเด็น 3) ผู้เรียนร่วมกันเลือกปัญหา/ประเด็นที่จะศึกษา และ 4) ผู้เรียนร่วมกันกำหนดคำถามและตัวแปร

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนงาน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน คือผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลที่คาดหวัง ตามคำชี้แนะของครู และผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนเพื่อหาคำตอบในประเด็นที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการตามแผน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) ผู้เรียนร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) ผู้เรียนร่วมกันสรุปผล

ขั้นตอนที่ 4 นำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไข้ปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน คือ ผู้เรียนร่วมกันนำผล/คำตอบที่ได้ไปใช้ในการแก้้ปัญหาจริง และผู้เรียนนำผลที่ได้มาสร้างสรรค์และพัฒนาการทำงานของตนเอง

โดยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ย่อย คือ 1) เรียนรู้ประชาธิปไตย 2) ใส่ใจส่วนรวม และ 3) ร่วมสืบสานความเป็นไทย

4. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยคะแนนด้านพุทธิพิสัยและด้านจิตพิสัยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วม สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และ 3.35 ตามลำดับ องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการมากที่สุด ได้แก่ ศรัทธาประชาธิปไตย รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก และความสามารถในการแก้ปัญหา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

จากการวิจัยพบว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยคะแนนของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เนื่องจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการออกแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนอย่างเฉพาะเจาะจง ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการค้นคว้าสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาผลงานพัฒนาตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน นำไปสู่การเห็นคุณค่าของตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2548; กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนี้เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยโดยตรง เพราะผู้วิจัยมีการควบคุมสภาวะแวดล้อมที่อาจจะส่งผลให้ผลการวิจัยเกิดความคลาดเคลื่อนด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และมีการทดสอบว่ามีความเท่าเทียมกันของสภาวะเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และ

ด้านจิตพิสัย ดังนั้น แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาจึงสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาได้ เพราะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
อย่างเป็นที่ประจักษ์ดังผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

เมื่อพิจารณาผลการวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน
คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ย
คะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้แบบปกติ ซึ่งไม่ได้เน้นการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน
และไม่เน้นการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย
ด้านที่มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านจิตพิสัย ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยคะแนน
พัฒนาการมากที่สุด ได้แก่ ศรัทธาประชาธิปไตย การรู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนมาก และ
ความสามารถในการแก้ปัญหา ตามลำดับ

ผลที่เกิดขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากการที่แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นใน
การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับหลักการและความสำคัญของการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย อันนำไปสู่การสร้าง
ความตระหนัก เชื่อมมั่น และศรัทธาในการปกครองและการดำรงชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย
และจากการที่แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนทำงานเป็น
กลุ่ม ซึ่งเป็นการฝึกการใช้หลักการยอมรับเสียงส่วนมากในการตัดสินใจต่างๆ ในการทำงาน และ
ฝึกการแก้ไขปัญหาจากการทำงานร่วมกับผู้อื่นในทางอ้อม นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น
ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนใส่ใจต่อการทำประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ซึ่งเมื่อ
นักเรียนทำกิจกรรมแล้วได้รับการชื่นชมจึงทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีจิตอาสาที่จะทำ
ประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น

สำหรับด้านทักษะพิสัยที่นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนแตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิตินั้น อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนา
ขึ้นไม่ได้ส่งเสริมคุณลักษณะด้านทักษะพิสัยเท่าที่ควร เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่
เน้นที่ครูใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้แต่ยังไม่เน้นที่นักเรียนเท่าที่ควร และอาจมีสาเหตุ
เนื่องมาจากจำนวนชั่วโมง ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังไม่เพียงพอให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Office of democracy and

governance (2002) ที่ว่าการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองจะมีประสิทธิภาพเมื่อ 1) มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จำนวนคอร์สที่มากพอ (ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป) จึงจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ

2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้ครูมีระดับความสำเร็จที่สูงขึ้น

การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา นับว่าเป็นเรื่องใหม่ และนักเรียนรู้สึกว่าจะมีความยุ่งยากซับซ้อน ผู้วิจัยต้องพยายามอธิบายให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการวิจัย และยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจได้ง่าย จึงจะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัยและทำให้นักเรียนอยากทดลองใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของตนเอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อการจัดกิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งครูอาจจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ออกแบบการจัดกิจกรรมอย่างครอบคลุม มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง 2) ใช้วิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และ 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดกิจกรรม (Office of democracy and governance, 2002)

อย่างไรก็ตาม การให้ความร่วมมือของนักเรียนก็มีส่วนสำคัญต่อผลการจัดกิจกรรมเพราะถึงแม้ครูจะออกแบบการจัดกิจกรรมมาเป็นอย่างดี แต่ขาดความร่วมมือจากนักเรียนการจัดกิจกรรมนั้นก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การทำความเข้าใจบริบทนักเรียนในภาพรวมและเป็นรายบุคคล จะทำให้ครูเกิดความเข้าใจและสามารถออกแบบการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมยิ่งขึ้น ก็จะนำไปสู่ประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมที่สูงขึ้น นักเรียนในชั้นเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน นักเรียนบางส่วนมีลักษณะและความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเพื่อน เช่น มีพฤติกรรมชอบเล่นกันเวลาเรียน ไม่สนใจกิจกรรม ไม่รับผิดชอบงาน หรือบางคนเขียนหนังสือไม่คล่อง เรียนรู้ได้ช้า เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบางครั้งไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร หรือทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ล่าช้าและไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งครูผู้สอนต้องสังเกตและทำความเข้าใจนักเรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือและหาแนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งสามารถเรียนรู้พฤติกรรมการณ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมอีกด้วย

3. การใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนองนโยบายการจัดการเรียนการสอนตาม พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) นั้น ครูสามารถนำแนวทางการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนได้ โดยการนำไปใช้นั้นครูควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านนักเรียน ครูควรมีการสอนและฝึกทักษะความสามารถที่จำเป็นในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เช่น การสังเกตปัญหา ตั้งคำถาม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และระบุปัญหาที่แท้จริง สอนและฝึกให้นักเรียนรู้วิธีการแสวงหาแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวม และการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเหมาะสม รวมทั้งสอนและฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีการสรุปข้อมูล และการตอบสมมติฐาน (ทิตนา แชมมณี, 2548) 2) ด้านครู ครูควรมีการศึกษาแผนการจัดกิจกรรมฯ และการใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมให้เข้าใจ เพราะองค์ประกอบด้านกระบวนการจะเป็นหลักการสำคัญในการลงมือปฏิบัติ (จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช อ่างถึงใน อลิศรา ชูชาติ อมรารอดดารา และสร้อยสน สกลรักษ์, บรรณานิติการ, 2549) นอกจากนี้ครูควรการศึกษาบริบทของนักเรียนให้เข้าใจ และเตรียมสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถนำนวัตกรรมไปใช้พัฒนานักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และ 3) ด้านการสร้างความร่วมมือภายในโรงเรียน ครูควรมีการชี้แจงและขอความร่วมมือกับครูและผู้บริหารในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการให้ความร่วมมืออันดีต่อใช้นวัตกรรม เนื่องจากความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ทิตนา แชมมณี และคณะ, อ่างถึงใน อลิศรา ชูชาติ อมรารอดดารา และสร้อยสน สกลรักษ์, บรรณานิติการ, 2549)

4. ประโยชน์ของการวิจัยและพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้

การที่จะนำนวัตกรรมหรือสิ่งใด ๆ มาใช้พัฒนานักเรียนนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน และมีกรดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยและพัฒนาในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานที่มีความต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมในทุกขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากขั้นที่ 1 (R₁) วิเคราะห์สภาวะเริ่มต้น โดยการสำรวจสภาพและลักษณะของนักเรียนว่ามีลักษณะอย่างไร มีจุดเด่น-จุดด้อย การดำเนินการพัฒนาที่ใช้อยู่มีลักษณะอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่ ต้องการได้รับการพัฒนาในด้านใดบ้าง การดำเนินการขั้นนี้ทำให้เกิดความรู้อุณหภูมิความเข้าใจสภาวะที่เป็นอยู่ และเห็นแนวทางในการจะพัฒนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ว่า

นวัตกรรมที่จะใช้พัฒนานักเรียนควรกำหนดเป้าหมายไว้อย่างไรบ้าง และควรมีทิศทางการจัดกิจกรรมอย่างไรให้เหมาะสมกับนักเรียน จากนั้นนำผลที่ได้จากขั้นที่ 1 มาออกแบบและสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นขั้นที่ 2 (D_1) จากนั้นนำศึกษาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้น โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพในขั้นที่ 3 (R_2) และนำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาใช้ปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมให้ดียิ่งขึ้นในขั้นที่ 4 (D_3) ซึ่งในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 นี้ มีประโยชน์คือทำให้ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจว่าแผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้พัฒนานักเรียน จากนั้นนำนวัตกรรมไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนและทำการวิเคราะห์ผลที่เกิดกับนักเรียน ในขั้นที่ 5 (R_3) ซึ่งการดำเนินการตามกระบวนการข้างต้นจะทำได้ เครื่องมือ/นวัตกรรมที่มีคุณภาพที่จะนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียน และเกิดประสิทธิผลกับนักเรียน เช่นเดียวกับที่แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนเรียน

นอกจากนี้การนำระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาอื่น ๆ ก็น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางทั้งด้านการพัฒนาผลผลิตของงาน การพัฒนาระบบงาน และการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ และนับเป็นแนวคิดที่ดีในการทำงาน เพราะเป็นการเพิ่มคุณค่าในด้านประโยชน์ของการวิจัย (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม, 2540)

5. แนวทางการวัดผลการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง จะทำให้ครูเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ดีกว่าการวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยแบบวัดเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้หากครูมีการพัฒนาเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพก็จะทำให้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ถูกต้องมากขึ้น รวมทั้งสามารถหาแนวทางการพัฒนาได้สอดคล้องยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนที่จะใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ควรศึกษาแผนการจัด

กิจกรรมแต่ละแผนให้เข้าใจ และเลือกนำไปปรับใช้กับนักเรียนให้เหมาะสมกับคุณลักษณะและบริบทของโรงเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ครูผู้สอนสามารถศึกษาวิธีการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในการสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ครูต้องการพัฒนาอย่างเฉพาะเจาะจง เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างสอดคล้องและเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และควรมีการกำหนดระยะเวลาจำนวนชั่วโมง (คอร์ส) ที่มากพอที่จะสามารถพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับนักเรียน

3. ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียนและบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ และนำมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. ครูผู้สอนควรทำการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และควรมีการเสริมแรงบวกให้กับนักเรียนในพฤติกรรมที่ดีด้วยการกล่าวชื่นชม ให้กำลังใจ เพื่อให้ นักเรียนมีกำลังใจที่ดีในการทำงานและร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งนำไปสู่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม

5. ครูควรทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งสามารถหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและทันเวลา ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามแผนและบรรลุเป้าหมายอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทดลองใช้ รวมทั้งออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างสอดคล้องกับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป

2. ควรมีการทำวิจัยต่อยอดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นๆ เพื่อให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกณฑ์การวัดประเมินผล และเครื่องมือการวัดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยรายองค์ประกอบ เพื่อให้สามารถอธิบายถึงพัฒนาการของคุณลักษณะด้านต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และนำไปสู่การหาแนวทางส่งเสริมและแก้ไขปัญหาได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมต่อไป

4. ควรใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เพราะเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีระบบและทำให้ได้คำตอบและข้อค้นพบที่น่าเชื่อถือ โดยครูควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถเลือกและปรับใช้ได้เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และเพื่อเป็นการสนองนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 24(5)

5. ควรมีการใช้การวิจัยและพัฒนา(research and development) ในการวิจัยเพื่อพัฒนาบุคคลและงานให้มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาระบบการให้เข้าใจและสามารถปรับเปลี่ยนขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาได้ตามความเหมาะสม และหากมีการวิจัยและพัฒนาโดยมีรอบการดำเนินงานที่มากขึ้น ก็จะทำให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและมีคุณค่ามากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กวี วรกวิน และคณะ. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.5.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2553.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยใน

สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์,
2552.

เคน จันทรวงษ์ และคณะ. คู่มือเตรียมสอบ ม.1. กรุงเทพมหานคร: ภูมิบัณฑิตการพิมพ์, 2551.

จรรยา สุวรรณทัต. การวิจัยและพัฒนาทางสังคม-พฤติกรรมศาสตร์. สำนักงาน คณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ และคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเพื่อการพัฒนากระบวนการพัฒนาประเทศไทย, 2537.

อ้างอิงใน สันต์ สุวทันพรกุล. การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระ
ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะ ชีวิตสำหรับนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัย การศึกษา คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ชุตินา ทศโร. การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยโดยใช้วิธีสอนแบบ
ร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการเคหะท่าทรายกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ตันหยง วิทยานนท์. การพัฒนาตัวบ่งชี้บทบาทครูและนักเรียนในการเรียนการสอนโดย

ใช้การวิจัยเป็นฐาน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

นิคม สุ่มงคล. คู่มือเตรียมสอบสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ม.1. กรุงเทพมหานคร: เจริญ
ดีมั่นคงการพิมพ์, 2551.

นุชสุดา เสริมสมรรถ. การนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนา

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ
ศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคม
ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. 2552. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง(civic education) : พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่คน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.fnfthailand.org/node/84> [25 เม.ย. 53]
- ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมนศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, บรรณาธิการ. ประมวลบทความการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์ และคณะ. การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้รวมบทความวิจัย: สัตตศิลาสำหรับการเปลี่ยนผ่านการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์ และคณะ. คู่มือการเปลี่ยนผ่านการศึกษาตามหลักสัตตศิลา. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2550.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์ และคณะ. โครงการวิจัยบูรณาการการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์ และคณะ. สัตตศิลา หลักเจ็ดประการสำหรับ : การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ทิตนา แคมมณี. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ทิตนา แคมมณี. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพริ้นท์, 2551.
- ทิตนา แคมมณี. ลีลาการเรียนรู้ – ลีลาการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ทิตนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2551.
- ทิตนา แคมมณี. รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพริ้นท์, 2552.

- ไทเลสตัน, วอร์ดเกอร์ ดี. คู่มือปฏิบัติการเรียนการสอนยุคใหม่. แปลโดย อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง.
กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2546.
- ยุทธนา วรณปิติกุล. สำนักพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาสังคม.
กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม, 2542.
- เยาวเรศ หยดพวง. 2553. ปิดฝุ่นวิชาหน้าที่พลเมือง สร้างหัวใจประชาธิปไตยเต็มร้อย. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: <http://www.thaireform.in.th/flow-reform/scoop-commercial-news-documentary.html> [25 เม.ย.53]
- ลัดดา ภูเกียรติ. การสอนแบบโครงงานและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน : งานที่ครูประถมทำได้.
กรุงเทพมหานคร: สาสะแอนด์ซันพริ้นติ้ง, 2552.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. การเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548.
- วลัย พานิช. ความเป็นพลเมืองดี : Citizenship Education Policy Study ค.ศ. 1977.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542. (อัดสำเนา)
- วลัย พานิช. ความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา : การวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาประถมศึกษา
บทความการเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- วรรณิ แกมเกตุ. วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วรรณิ โสมประยูร. การวิจัยและพัฒนาทางด้านการศึกษา. วารสารวิชาการ 6 (มิถุนายน 2546) :
21-22.
- วรรณิสา มุณีผล. การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาระหว่าง
โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานกับโรงเรียนปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- วิชาการ, กรม. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยระดับประถมศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: การศาสนา, 2538.
- วิรัตน์ บัวขาว. หลักสูตรยุคโลกาภิวัตน์. วารสารวิชาการ 1 (กันยายน 2541): 9-11.

- สมนึก ปฏิปทานนท์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษานุคลิกภาพ
 ประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่ม
 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและแบบปกติ. เงินสนับสนุน
 การวิจัย กองทุนเพื่อการวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2547. พลเมืองศึกษาของไทย : นโยบายและการปฏิบัติใน
 โรงเรียน.[Online]. แหล่งที่มา:
http://research.chula.ac.th/cu_online/2548/march13_2.htm [24 เม.ย. 53]
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ทศนีย์ บุญเติม. การสอนแบบ Research Based Learning. ใน
 ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (บรรณาธิการ). การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน.
 กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สันต์ สุวทันพรกุล. การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้
 กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2551.
- สิริมา กลิ่นกุหลาบ. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของ
 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบ
 ประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการ
 กระจำค่านิยม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชากรมมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- สุชาดา ปุณ்பัน. ตัวบ่งชี้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน : กรณีการปฏิบัติที่
 ดีที่สุดในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาการ
 ศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สุปรานี ไกรวัตนุสรณ์. การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากชุมชนสำหรับ
 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

- สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development). ใน ทิศนา
 แหมมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์ (บรรณาธิการ). แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทาง
 การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุวิมล ว่องวานิช และคณะ. โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย.
 กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2549.
- สุวิมล ว่องวานิช และคณะ. นวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในโครงการเร่งสร้าง
 คุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2549.
- โสภณ ปิยธรรมคุณ. การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะปี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สาขาวิชาการ
 บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
 กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, 2542.
- เลขาธิการสภาการศึกษา. สำนักงาน. รายงานการสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของ
 ครูต้นแบบ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. นนทบุรี: แคนดิด มีเดีย,
 2542.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory). กรุงเทพมหานคร:
 โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- อลิศรา ชูชาติ, อมรา รอดดารา และสร้อยสน สกลรักษ์, บรรณาธิการ. นวัตกรรมการจัดการ
 เรียนรู้ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ภาษาอังกฤษ

- Dejaeghere, Y. & Hooghe, M. 2009. Brief report : Citizenship concepts among
 adolescents. Evididence from a survey among Belgian 16 years old. Journal of
 Adolescence 32 : 723-732.
- Gomes, L. N. Education prepares children to be responsible and good citizen
 [Online]. 2010. Available from: [http:// www.curriculum.edu.au/cce/cce what
 makes a good citizen activity two,23523.html](http://www.curriculum.edu.au/cce/cce%20what%20makes%20a%20good%20citizen%20activity%20two,23523.html) [2010, April 25]

- Milligan, k., Moretti, E., & Oreopoulos, P. 2004. Does education improve citizenship? Evidence from the United States and United Kingdom. Journal of Public Economics 88 (1667-1695) :.134-136.
- Office of Democracy and Governance. Approaches to civic education: Lessons Learned. Washington, D.C.: U.S. Agency for International Development, 2002.
- Patrick, J.J. Improving Civic Education in Schools. ERIC Clearinghouse for Social Study and Social Science Education Bloomington IN, 2005.
- Patrick, J.J. The concept of Citizenship in Education for Democracy. ERIC Digest [online]. 2002. Available from: <http://www.ericdigests.org/2001-1/democracy.html> [2010, May 2]
- Schoeman, Sonja. A blueprint for democratic citizenship education in South African public school: African teachers' perceptions of good citizenship. South African Journal of Education 26 (2006) : 129-142.
- Schugurensky, D. Citizenship and citizenship education: Canada in international Context [online]. 2005. Available from: <http://www.fcis.oise.utoronto.ca/~daniel/courses/4.citizenship&citized.doc>
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., & Lostio, B. Initial Findings from the IEA International Civic and Citizenship Education Study. Amsterdam: The Secretariat International Association for the Evaluation of Educational Achievement, 2010.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สร้อยสน สกลรักษ์	อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรการสอน
และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชฐภรณ์ หลาวทอง	อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
การศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ครูประมวล นิลรักษา	ครูผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
วิชาเอกสังคมศึกษา และปฏิบัติการสอน
วิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา
วิทยฐานะชำนาญการ
โรงเรียนบ้านสว่างปากวาง สพป.อด. เขต4

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

แบบสอบถาม

สภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

เรียน ครูผู้สอนทุกท่าน

ข้าพเจ้านางสาวสุจิตรา วันทอง เป็นนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา” ขณะนี้อยู่ในระหว่างการสำรวจข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยต่อไป โปรดส่งแบบสอบถามกลับคืนในซองที่ผู้วิจัยได้แนบมานี้ ภายในวันที่ 23 กันยายน 2554

ทั้งนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลรวมทั้งความคิดเห็นต่างๆที่ท่านให้มาในแบบสอบถามจะไม่มีรายงานเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานในภาพรวม และคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อท่านทั้งสิ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูง

นางสาวสุจิตรา วันทอง

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 8 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
 - ตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 3 ประเภท ดังนี้ 1) แบบตรวจสอบรายการ 2) แบบมาตราประมาณค่า และ 3) แบบเติมข้อมูล โดยวิธีการตอบแบบสอบถามมีดังนี้
 - 2.1 แบบสอบถามประเภทแบบตรวจสอบรายการ และแบบเติมข้อมูล ขอให้ท่านแสดงข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

2.2 แบบสอบถามประเภทมาตราประมาณค่า ขอให้ท่านแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน โดยระดับพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นมีค่าตั้งแต่ 0 - 4 ซึ่งแต่ละค่ามีความหมายดังนี้

ระดับการปฏิบัติ

4	หมายถึง	ท่านปฏิบัติ	อย่างสม่ำเสมอ	คิดเป็น	76 – 100%	ใน 1 ภาคเรียน
3	หมายถึง	ท่านปฏิบัติ	บ่อย ๆ	คิดเป็น	51 – 75%	ใน 1 ภาคเรียน
2	หมายถึง	ท่านปฏิบัติ	ค่อนข้างบ่อย	คิดเป็น	26 – 50%	ใน 1 ภาคเรียน
1	หมายถึง	ท่านปฏิบัติ	บางครั้ง	คิดเป็น	1 – 25%	ใน 1 ภาคเรียน
0	หมายถึง	ท่านไม่ได้ปฏิบัติเลย		คิดเป็น	0%	ใน 1 ภาคเรียน

ระดับความสำเร็จ

4	หมายถึง	ระดับของความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ	ดีมาก
3	หมายถึง	ระดับของความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ	ดี
2	หมายถึง	ระดับของความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ	ปานกลาง
1	หมายถึง	ระดับของความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ	น้อย
0	หมายถึง	ไม่ปรากฏความสำเร็จจากการปฏิบัติของท่าน หรือเนื่องจากไม่ได้ปฏิบัติ	

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อมูลและแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับท่าน

- เพศ 0) หญิง 1) ชาย
- อายุ 1) ไม่เกิน 30 ปี 2) 31 – 40ปี 3) 41 – 50ปี
 4) 51 -60 ปี 5) 60 ปีขึ้นไป
- วุฒิการศึกษาสูงสุด 1)ปริญญาตรี 2) ปริญญาโท
 3) ปริญญาเอก 4) อื่นๆ(โปรดระบุ).....
- ประสบการณ์ในการสอน.....ปี
- กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ท่านสอน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ 1) ภาษาไทย	☐ 2) คณิตศาสตร์
☐ 3) วิทยาศาสตร์	☐ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
☐ 5) การงานอาชีพและเทคโนโลยี	☐ 6) สุขศึกษาและพลศึกษา
☐ 7) ศิลปะ	☐ 8) ภาษาต่างประเทศ

6. ระดับชั้นที่ท่านสอน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ช่อง) 1) ป. 1 2) ป. 2 3) ป. 3
 4) ป. 4 5) ป. 5 6) ป. 6
7. ภาระงานที่ท่านรับผิดชอบการสอนทั้งหมด.....คาบ/สัปดาห์
8. ภาระงาน/หน้าที่อื่นๆ นอกเหนือจากการสอน.....
9. โรงเรียนของท่านจัดอยู่ในขนาด 1)เล็ก จำนวนนักเรียน.....คน 2)กลาง จำนวนนักเรียน.....คน
 3)ใหญ่ จำนวนนักเรียน.....คน
1. โรงเรียนของท่านตั้งอยู่ 1)ในเขตอำเภอเมือง 2)นอกเขตอำเภอเมือง
11. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในระดับใด
 1)น้อย 2)ปานกลาง 3)มาก
12. ท่าน 0) ไม่มี ประสบการณ์ในการทำวิจัย
 1) มี ประสบการณ์ในการทำวิจัยมาแล้วจำนวน.....เรื่อง โปรดระบุชื่อเรื่องที่ท่านเคยทำวิจัย
 1) เรื่อง.....
 2) เรื่อง.....

**ตอนที่ 2 สภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี
ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา**

คำชี้แจง : โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติที่เป็นจริง และระดับความสำเร็จจากการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

13. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

- 0) ไม่ใช่ 1) ใช่

14. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนใช่หรือไม่

- 0) ไม่ใช่ (ข้ามไปตอบข้อ 17) 1) ใช่

ถ้า “ใช่” ท่านประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับใด

- 1) น้อย (0 – 49 %) 2) ปานกลาง (50 – 79%) 3) มาก (80 – 100%)

16. โปรดกรอกรายละเอียดการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ท่านปฏิบัติในภาคเรียนที่ผ่านมาตามความเป็นจริงลงในช่องว่างต่อไปนี้

ชื่อกิจกรรม	วิธีการ กิจกรรม หรือเทคนิค	คุณลักษณะ พลเมืองดีที่ นักเรียนได้รับการ พัฒนา	วิธีการ การวัดและ ประเมินผล	ระดับความสำเร็จ	ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข	
					ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
1.				☐ 1) มาก (80 – 100%) ☐ 2) ปานกลาง (50 – 79%) ☐ 3) น้อย (0 – 49 %)		
2.				☐ 1) มาก (80 – 100%) ☐ 2) ปานกลาง (50 – 79%) ☐ 3) น้อย (0 – 49 %)		
3.				☐ 1) มาก (80 – 100%) ☐ 2) ปานกลาง (50 – 79%) ☐ 3) น้อย (0 – 49 %)		

17. พิจารณาเรียงลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ท่านต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของท่าน โดยใส่หมายเลข 1-10 ลงใน

(หมายเลข 1 หมายถึง สำคัญมากที่สุด หมายเลข 10 หมายถึงสำคัญน้อยที่สุด)

☐ 1) รู้ในหลักสิทธิเสรีภาพ	☐ 6) ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	☐ 11) ศรัทธาประชาธิปไตย
☐ 2) รู้ในกฎระเบียบของสังคม	☐ 7) ความสามารถในการแก้ปัญหา	☐ 12) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
☐ 3) รู้ในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่	☐ 8) ความสามารถในการสื่อสาร	☐ 13) ใฝ่เรียนรู้
☐ 4) รู้ในหลักสามัคคี	☐ 9) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	☐ 14) มีจิตสาธารณะ
☐ 5) รู้ในหลักการมีส่วนร่วม	☐ 10) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	☐ 15) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

18. ในความคิดเห็นของท่าน “สังคมประชาธิปไตย” เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับ แนวคิด และ แนวปฏิบัติ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

19. โรงเรียนของท่านเป็นสังคมประชาธิปไตยหรือไม่ มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้

.....

.....

.....

2. “พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” ในทัศนคติของท่านคือบุคคลที่ มีความรู้ พฤติกรรม และ ความเชื่อ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

21. นักเรียนในโรงเรียนของท่านมีคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

22. คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็น จุดเด่น ของนักเรียนของท่านคืออะไร

.....

.....

.....

23. คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็น**จุดด้อย**ของนักเรียนของท่านคืออะไร และท่านมีแนวทาง/วิธีการพัฒนาจุดด้อยดังกล่าวอย่างไร

.....

.....

.....

24. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมีอะไรบ้าง ท่านมีแนวทาง/วิธีการในการแก้ไขปัญหาอย่างไร (ท่านจัดกิจกรรมหรือใช้สื่ออย่างไร)

.....

.....

.....

25. ท่านประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนในกิจกรรมใดบ้าง

.....

.....

.....

26. ท่านคิดว่าสิ่งที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จในข้อ 25 มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

27. ท่านใช้ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

28. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ประถมศึกษา

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

คำชี้แจง : โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

29. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

- 0) ไม่ใช่ 1) ใช่

3. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในรูปแบบใด

- 1) ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน 2) นักเรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน
 3) ครูใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนการสอน 4) นักเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียน

การสอน

31. โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างตามความเป็นจริงในระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของท่าน

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของคุณ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับความสำเร็จ				
	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0
31.1 การบูรณาการกระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละภาคเรียน										
31.2 การส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการทำวิจัย										
31.3 การให้นักเรียนทำกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้าทำรายงาน										
31.4 การให้นักเรียนทำกิจกรรมสำรวจโรงเรียน ชุมชน										
31.5 การกระตุ้นให้นักเรียนค้นพบปัญหาในการวิจัยด้วยตนเอง										
31.6 การจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้จากการทดลอง										
31.7 การส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการการเรียนรู้										
31.8 การสนับสนุนให้นักเรียนตั้งคำถามและหาข้อมูลมาตอบคำถามของตนเอง										
31.9 การส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาตนเอง										
31.10 การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน										
31.11 การทำวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้										

32. ท่านคิดว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูไม่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้มีอะไรบ้าง และควรแก้ไขสาเหตุเหล่านั้นอย่างไร

.....

.....

.....

33. ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

34. ปัญหา/อุปสรรคที่ท่านพบจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

35. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา
(สำหรับครูประเมินนักเรียน)

แบบสอบถาม

คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา (สำหรับครูประเมินนักเรียน)

เรียน ครูผู้สอนทุกท่าน

ข้าพเจ้านางสาวสุจิตรา วันทอง เป็นนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่ระหว่าง การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา” ขณะนี้อยู่ในระหว่างการสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยต่อไป โปรดส่งแบบสอบถามกลับคืนในซองที่ผู้วิจัยได้แนบมานี้ ภายในวันที่ 23 กันยายน 2554

ทั้งนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลรวมทั้งความคิดเห็นต่างๆที่ท่านให้มาในแบบสอบถามจะไม่มีกรายงานเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานในภาพรวม และคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบใดๆต่อท่านทั้งสิ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูง

นางสาวสุจิตรา วันทอง

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 5 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 3 ประเภท ดังนี้ 1) แบบตรวจสอบรายการ 2) แบบมาตราประมาณค่า และ 3) แบบเติมข้อมูล โดยวิธีการตอบแบบสอบถามมีดังนี้

2.1 แบบสอบถามประเภทแบบตรวจสอบรายการ และแบบเติมข้อมูล ขอให้ท่านแสดงข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

2.2 แบบสอบถามประเภทมาตราประมาณค่า ขอให้ท่านแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน โดยระดับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรือระดับการปฏิบัติของนักเรียนมีค่าตั้งแต่ 0 - 4 ซึ่งแต่ละค่ามีความหมาย ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ

4	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติ	อย่างสม่ำเสมอ	คิดเป็น	76 – 100%	ใน 1 ภาคเรียน
3	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติ	บ่อย ๆ	คิดเป็น	51 – 75%	ใน 1 ภาคเรียน
2	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติ	ค่อนข้างบ่อย	คิดเป็น	26 – 50%	ใน 1 ภาคเรียน
1	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติ	บางครั้ง	คิดเป็น	1 – 25%	ใน 1 ภาคเรียน
0	หมายถึง	นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติเลย		คิดเป็น	0%	ใน 1 ภาคเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อมูลและแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับท่าน

1. เพศ 0) หญิง 1) ชาย
 2. อายุ 1) ไม่เกิน 30 ปี 2) 31 – 40 ปี 3) 41 – 50 ปี
 4) 51 -60 ปี 5) 60 ปีขึ้นไป
 3. วุฒิการศึกษาสูงสุด 1) ปริญญาตรี 2) ปริญญาโท
 3) ปริญญาเอก 4) อื่นๆ(โปรดระบุ).....
 4. ประสบการณ์ในการสอน.....ปี (ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปให้นับเป็น 1 ปี)
 5. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ท่านสอน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ช่อง)
 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์
 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 6) สุขศึกษาและพลศึกษา
 7) ศิลปะ 8) ภาษาต่างประเทศ
 6. ระดับชั้นที่ท่านสอน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ช่อง)
 1) ป. 1 2) ป. 2 3) ป. 3
 4) ป. 4 5) ป. 5 6) ป. 6
 7. ภาระงานที่ท่านรับผิดชอบการสอนทั้งหมด.....คาบ/สัปดาห์
 8. ภาระงาน/หน้าที่อื่นๆ ในโรงเรียนที่นอกเหนือจากการสอน.....
 9. โรงเรียนของท่านจัดอยู่ในขนาด 1) เล็ก จำนวนนักเรียน.....คน
 2) กลาง จำนวนนักเรียน.....คน 3) ใหญ่ จำนวนนักเรียน.....คน
 10. โรงเรียนของท่านตั้งอยู่ 1) ในเขตอำเภอเมือง 2) นอกเขตอำเภอเมือง
 11. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในระดับใด
 1) น้อย 2) ปานกลาง 3) มาก
 12. ท่าน 0) ไม่มี ประสบการณ์ในการทำวิจัย
 1) มี ประสบการณ์ในการทำวิจัยมาแล้วจำนวน.....เรื่อง
- โปรดระบุชื่อเรื่องที่ท่านเคยทำวิจัย
- 1) เรื่อง.....
 - 2) เรื่อง.....

ตอนที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียนในโรงเรียนของท่าน

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
รู้หลักสิทธิเสรีภาพ					
1. นักเรียนรู้ว่าสิทธิของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยมีอะไรบ้าง					
2. นักเรียนรู้วิธีปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง					
3. นักเรียนสามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง					
4. นักเรียนหยิบฉวยเอาทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน					
5. นักเรียนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประธานนักเรียนหรือหัวหน้าห้อง					
6. นักเรียนไม่กล้าที่จะโต้แย้งเมื่อถูกผู้อื่นเอาัดเอาเปรียบ					
7. นักเรียนเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส					
8. นักเรียนไม่สนใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง					
9. นักเรียนรู้ว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน					
รู้จักระเบียบของสังคม					
1. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
11. นักเรียนรับประทานอาหารในห้องเรียน					
12. นักเรียนไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นเมื่ออยู่ในห้องเรียน หรือห้องสมุด					
13. นักเรียนรู้ว่าการเสพหรือค้ายาเสพติดเป็นส่งผิดกฎหมาย					
14. นักเรียนเข้าแถวซื้ออาหาร					
15. นักเรียนทิ้งขยะลงพื้นเมื่อไม่มีใครเห็น					
16. นักเรียนลัดคิวเมื่อซื้ออาหาร					
17. นักเรียนส่งงานตรงเวลา					
รู้หลักการยอมรับเสียงส่วนมาก					
18. นักเรียนยอมรับและปฏิบัติตามเสียงส่วนมาก เมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกัน					
19. นักเรียนไม่สนใจเสียงส่วนน้อย เพราะคิดว่าไม่มีประโยชน์					
2. นักเรียนยอมรับผลการเลือกหัวหน้าห้องที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุด แม้ไม่ใช่คนที่นักเรียนเลือก					
21. นักเรียนไม่ยอมรับประธานนักเรียนที่ได้ผลคะแนนสูงสุด เพราะเป็นคนที่ไม่ชอบ					
22. นักเรียนไม่ปฏิบัติตามเสียงส่วนมากที่แตกต่างจากนักเรียน					

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
รู้ในหลักสามัคคี					
23. นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ					
24. นักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ					
25. นักเรียนมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง					
26. นักเรียนไม่ช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม แม้งานของตนเองเสร็จแล้ว					
27. นักเรียนร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ					
28. นักเรียนทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก					
29. นักเรียนเห็นความสำคัญของความสามัคคี					
รู้หลักการมีส่วนร่วม					
3. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การเลือกตั้ง วันแม่					
31. นักเรียนมีส่วนร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง					
32. นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
33. นักเรียนเข้าร่วมงานบุญ ประเพณีท้องถิ่น					
34. นักเรียนคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น					
ความสามารถในการวางแผนการทำงาน					
35. นักเรียนคิดไตร่ตรองผลดี ผลเสียก่อนลงมือทำ					
36. นักเรียนสามารถสรุปข้อมูลจากสิ่งที่ค้นคว้า หรือรับฟัง					
37. นักเรียนใช้วิธีเลียนแบบ หรือลอก เมื่อคิดสิ่งใหม่ๆ ไม่ได้					
38. นักเรียนใช้เหตุผลคิดวิเคราะห์ผลดี ผลเสียของเรื่องต่างๆ					
39. นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น					
ความสามารถในการแก้ปัญหา					
4. นักเรียนมักใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ					
41. นักเรียนใช้ความประนีประนอมในการแก้ปัญหา					
42. นักเรียนหาทางยุติเมื่อเห็นเพื่อนทะเลาะวิวาท เช่น บอกรุ้					
43. นักเรียนทำร้ายร่างกายเพื่อนเมื่อโดนแกล้ง					
44. นักเรียนช่วยเพื่อนทำร้ายฝ่ายตรงข้ามเมื่อเกิดการทะเลาะวิวาท					
45. นักเรียนปรึกษาผู้ใหญ่เมื่อแก้ปัญหาเองไม่ได้					
ความสามารถในการสื่อสาร					
46. นักเรียนกล้าพูดแสดงความคิดเห็น					
47. นักเรียนตั้งใจรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด					

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
ความสามารถในการสื่อสาร (ต่อ)					
48. นักเรียนพูดจาสุภาพกับบางคนเท่านั้น					
49. นักเรียนเขียนหรือพูดสรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้					
5. นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากเพื่อน					
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต					
51. นักเรียนปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้					
52. นักเรียนไม่พูดในสิ่งที่จะทำให้เพื่อนแตกแยกกัน					
53. นักเรียนไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่สนิท					
54. นักเรียนต่างคนต่างอยู่ เมื่อต้องทำงานกับเพื่อนที่ไม่สนิท					
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี					
55. นักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าข้อมูล					
56. นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป ในการเก็บรวบรวมข้อมูล					
57. นักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองได้					
58. นักเรียนสามารถใช้กล้องถ่ายรูปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาตนเองได้					
ศรัทธาประชาธิปไตย					
59. นักเรียนเชื่อว่าการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะทำให้สังคมสงบสุข					
6. นักเรียนคิดว่าการทำนุบำรุงประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่เท่านั้น					
61. นักเรียนคิดว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยทำให้เกิดปัญหาในสังคม					
62. นักเรียนคิดว่าควรอ้างไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข					
รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
63. นักเรียนจะปกป้องประเทศชาติ หากมีใครมาดูหมิ่น					
64. นักเรียนคิดว่าการทำนุบำรุงศาสนา เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ไม่เกี่ยวกับนักเรียน					
65. นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา					
66. นักเรียนคิดว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสิ่งที่ควรเคารพ					
67. นักเรียนคิดว่าสถาบันกษัตริย์เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย					
ใฝ่เรียนรู้					
68. นักเรียนหมั่นทบทวนบทเรียน					
69. นักเรียนเล่นหรือคุยกันขณะอยู่ในห้องเรียน					
7. นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ					

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
ไฝ่เรียนรู้ (ต่อ)					
71. นักเรียนอยากจะทำพัฒนาผลการเรียนให้ดียิ่งขึ้น					
72. นักเรียนคิดว่าศึกษาให้จบชั้นม.3 ก็เพียงพอแล้ว					
มีจิตสาธารณะ					
73. นักเรียนมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน/ชุมชน					
74. นักเรียนคิดว่าการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของครู ไม่เกี่ยวกับนักเรียน					
75. นักเรียนหาแนวทางบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน/ชุมชน					
76. นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน/ชุมชน					
77. นักเรียนคิดว่าการพัฒนาสาธารณสมบัติของโรงเรียน/ชุมชนเป็นหน้าที่ของคนอื่น					
78. นักเรียนเป็นหูเป็นตา และให้ความสำคัญกับโรงเรียน/ชุมชน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง

เครื่องมือวัดตัวแปรตาม

(แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน
ฉบับนักเรียนประเมินตนเอง)

แบบสอบถาม
คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน
(สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 7 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 3 ประเภท ดังนี้ 1) แบบตรวจสอบรายการ 2) แบบมาตราประมาณค่า และ 3) แบบเติมข้อมูล โดยวิธีการตอบแบบสอบถามมีดังนี้
 - 2.1 แบบสอบถามประเภทแบบตรวจสอบรายการ และแบบเติมข้อมูล ขอให้ท่านแสดงข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน
 - 2.2 แบบสอบถามประเภทมาตราประมาณค่า ขอให้นักเรียนแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียน โดยระดับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรือระดับการปฏิบัติของนักเรียนมีค่าตั้งแต่ 0 - 4 ซึ่งแต่ละค่ามีความหมาย ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ

4	หมายถึง	ฉันปฏิบัติ	อย่างสม่ำเสมอ	คิดเป็น	76 – 100%	ใน 1 ภาคเรียน
3	หมายถึง	ฉันปฏิบัติ	บ่อย ๆ	คิดเป็น	51 – 75%	ใน 1 ภาคเรียน
2	หมายถึง	ฉันปฏิบัติ	ค่อนข้างบ่อย	คิดเป็น	26 – 50%	ใน 1 ภาคเรียน
1	หมายถึง	ฉันปฏิบัติ	บางครั้ง	คิดเป็น	1 – 25%	ใน 1 ภาคเรียน
0	หมายถึง	ฉันไม่ได้ปฏิบัติเลย		คิดเป็น	0%	ใน 1 ภาคเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อมูลและแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ 0) หญิง 1) ชาย
2. อายุ.....ปี
3. ปัจจุบันชั้นศึกษาอยู่โรงเรียน.....
4. ชั้นอยู่โรงเรียนนี้มาเป็นเวลา.....ปี
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ชื่นชอบเรียน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ 1) วิทยาศาสตร์	☐ 2) คณิตศาสตร์	☐ 3) ภาษาไทย
☐ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	☐ 5) การงานอาชีพและเทคโนโลยี	☐ 6) ศิลปะ
☐ 7) สุขศึกษาและพลศึกษา	☐ 8) ภาษาอังกฤษ	☐ 9) อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียน

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
รู้หลักสิทธิเสรีภาพ					
1. ฉันรู้ว่าสิทธิของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยมีอะไรบ้าง					
2. ฉันรู้วิธีปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง					
3. ฉันสามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง					
4. ฉันหยิบฉวยเอาทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน					
5. ฉันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประธานชั้นหรือหัวหน้าห้อง					
6. ฉันไม่กล้าที่จะโต้แย้งเมื่อถูกผู้อื่นเอาวัดเอาเปรียบ					
7. ฉันเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส					
8. ฉันไม่สนใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง					
9. ฉันรู้ว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน					
รู้กฎระเบียบของสังคม					
1. ฉันแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
11. ฉันรับประทานอาหารในห้องเรียน					
12. ฉันไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นเมื่ออยู่ในห้องเรียน หรือห้องสมุด					

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
รู้กฎระเบียบของสังคม (ต่อ)					
13. ฉันรู้ว่าการเสพยาหรือค้ายาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมาย					
14. ฉันเข้าแถวซื้ออาหาร					
15. ฉันทิ้งขยะลงพื้นเมื่อไม่มีใครเห็น					
16. ฉันลัดคิวเมื่อซื้ออาหาร					
17. ฉันส่งงานตรงเวลา					
รู้หลักการยอมรับเสียงส่วนมาก					
18. ฉันยอมรับและปฏิบัติตามเสียงส่วนมาก เมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกัน					
19. ฉันไม่สนใจเสียงส่วนน้อย เพราะคิดว่าไม่มีประโยชน์					
20. ฉันยอมรับผลการเลือกหัวหน้าห้องที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุด แม้ไม่ใช่คนที่ฉันเลือก					
21. ฉันไม่ยอมรับประธานชั้นที่ได้ผลคะแนนสูงสุด เพราะเป็นคนที่ฉันไม่ชอบ					
22. ฉันไม่ปฏิบัติตามเสียงส่วนมากที่แตกต่างจากฉัน					
รู้ในหลักสามัคคี					
23. ฉันมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ					
24. ฉันมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ					
25. ฉันมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง					
26. ฉันไม่ช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม เมื่องานของตนเองเสร็จแล้ว					
27. ฉันร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ					
28. ฉันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก					
29. ฉันเห็นความสำคัญของความสามัคคี					
รู้หลักการมีส่วนร่วม					
30. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การเลือกตั้ง วันแม่					
31. ฉันมีส่วนร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง					
32. ฉันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
33. ฉันเข้าร่วมงานบุญ ประเพณีท้องถิ่น					
34. ฉันคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น					
ความสามารถในการคิด					
35. ฉันคิดไตร่ตรองผลดี ผลเสียก่อนลงมือทำ					
36. ฉันสามารถสรุปข้อมูลจากสิ่งที่ค้นคว้า หรือรับฟัง					
37. ฉันใช้วิธีเลียนแบบ หรือลอก เมื่อคิดสิ่งใหม่ไม่ได้					

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
ความสามารถในการคิด (ต่อ)					
38. ฉันใช้เหตุผลคิดวิเคราะห์ผลดี ผลเสียของเรื่องต่างๆ					
39. ฉันไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น					
ความสามารถในการแก้ปัญหา					
4. ฉันมักใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ					
41. ฉันใช้ความประนีประนอมในการแก้ปัญหา					
42. ฉันหาทางยุติเมื่อเห็นเพื่อนทะเลาะวิวาท เช่น บอกครู					
43. ฉันทำร้ายร่างกายเพื่อนเมื่อโดนแกล้ง					
44. ฉันช่วยเพื่อนทำร้ายฝ่ายตรงข้ามเมื่อเกิดการทะเลาะวิวาท					
45. ฉันปรึกษาผู้ใหญ่เมื่อแก้ปัญหาเองไม่ได้					
ความสามารถในการสื่อสาร					
46. ฉันกล้าพูดแสดงความคิดเห็น					
47. ฉันตั้งใจรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด					
48. ฉันพูดจาสุภาพกับบางคนเท่านั้น					
49. ฉันเขียนหรือพูดสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้					
5. ฉันไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากเพื่อน					
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต					
51. ฉันปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้					
52. ฉันไม่พูดในสิ่งที่จะทำให้เพื่อนแตกแยกกัน					
53. ฉันไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่สนิท					
54. ฉันต่างคนต่างอยู่ เมื่อต้องทำงานกับเพื่อนที่ไม่สนิท					
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี					
55. ฉันใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าข้อมูล					
56. ฉันใช้คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป ในการเก็บรวบรวมข้อมูล					
57. ฉันสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้					
58. ฉันสามารถใช้กล้องถ่ายรูปได้					
ศรัทธาประชาธิปไตย					
59. ฉันเชื่อว่าการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะทำให้สังคมสงบสุข					
6. ฉันคิดว่าการทำนุบำรุงประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่เท่านั้น					
61. ฉันคิดว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยทำให้เกิดปัญหาในสังคม					
62. ฉันคิดว่าควรรื้อร่างไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย					

รายการ	ระดับปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
63. ฉันจะปกป้องประเทศไทย หากมีใครมาดูหมิ่น					
64. ฉันคิดว่าการทำงานบำรุงศาสนา เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ไม่เกี่ยวกับฉัน					
65. ฉันปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา					
66. ฉันคิดว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสิ่งที่ควรเคารพ					
67. ฉันคิดว่าสถาบันกษัตริย์เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย					
ใฝ่เรียนรู้					
68. ฉันหมั่นทบทวนบทเรียน					
69. ฉันเล่นหรือคุยกันขณะอยู่ในห้องเรียน					
70. ฉันศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ					
71. ฉันอยากจะทำพัฒนาผลการเรียนให้ดียิ่งขึ้น					
72. ฉันคิดว่าศึกษาให้จบชั้น ม.3 ก็เพียงพอแล้ว					
มีจิตสาธารณะ					
73. ฉันมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน/ชุมชน					
74. ฉันคิดว่า การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของคนอื่น ไม่เกี่ยวกับฉัน					
75. ฉันมีส่วนร่วมในการหาแนวทางบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน/ชุมชน					
76. ฉันมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน/ชุมชน					
77. ฉันคิดว่า การพัฒนาสาธารณสมบัติของโรงเรียน/ชุมชนเป็นหน้าที่ของคนอื่น					
78. ฉันเป็นหูเป็นตา และให้ความสำคัญกับโรงเรียน/ชุมชน					

**ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี
ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน**

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อมูลและแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียน

1. พิจารณาเรียงลำดับความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่ฉันเห็นว่ามี
ความสำคัญมากที่สุด โดยใส่หมายเลข 1-10 ลงใน (หมายเลข 1 หมายถึง สำคัญมากที่สุด
หมายเลข 10 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด)

☐ 1) ฐานหลักสิทธิเสรีภาพ	☐ 9) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ 2) ฐานในกฎระเบียบของสังคม	☐ 10) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
☐ 3) ฐานในหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่	☐ 11) ศรัทธาประชาธิปไตย
☐ 4) ฐานในหลักสามัคคี	☐ 12) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
☐ 5) ฐานในหลักการมีส่วนร่วม	☐ 13) ใฝ่เรียนรู้
☐ 6) ความสามารถในการวางแผนการทำงาน	☐ 14) มีจิตสาธารณะ
☐ 7) ความสามารถในการแก้ปัญหา	☐ 15) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
☐ 8) ความสามารถในการสื่อสาร	

2. นักเรียนคิดว่า “สังคมประชาธิปไตย” คือสังคมที่บุคคลในสังคมมี ความคิด และ การปฏิบัติตน อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในห้องเรียนของนักเรียนเป็นสังคมประชาธิปไตยหรือไม่ มีอะไรเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าเป็นสังคมประชาธิปไตย
หรือไม่เป็นสังคมประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

.....

4. ในความคิดของนักเรียน“พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” คือบุคคลที่**มีความรู้ พฤติกรรม และความเชื่อ** อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าตนเองมีคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. นักเรียนคิดว่า การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็น**จุดเด่น**ของตนเองคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่เป็นจุดด้อยของตนเองคืออะไร และนักเรียนมีแนวทาง/วิธีการพัฒนาจุดด้อยดังกล่าวอย่างไร

.....

.....

.....

.....

1. นักเรียนอยากให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

👉 *ขอใบเด็กดีที่ตอบคำถามครบนะคะ* 🙌

ภาคผนวก จ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระยะยาวที่ใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระยะยาวหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

หน่วยการเรียนรู้ย่อยที่	ชื่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระยะเวลา (ชั่วโมง)
1. เรียนรู้ประชาธิปไตย	ประชาธิปไตย	2
	หนูจะเป็นเด็กดี	4
	สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพในสังคมประชาธิปไตย	2
	สิทธิฉัน...สิทธิเด็ก	4
	เคารพสิทธิฉัน...เคารพสิทธิเธอ	2
	กิจกรรมประชาธิปไตยเด็กไทยใส่ใจการเลือกตั้ง	2
2. ใส่ใจส่วนรวม	โรงเรียนของเราน่าอยู่	4
	หนูจะสร้างสรรค์ชุมชน	4
	รักษ์โลก	2
3. ร่วมสืบสานความเป็นไทย	เรารักประเทศไทย	2
	ศาสนาที่พึงทวงใจ	2
	พ่อหลวงของแผ่นดิน	4
	ท้องถิ่นของฉัน	3
รวม		36

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : เรียนรู้ประชาธิปไตย เรื่องที่ 2 : หนูจะเป็นเด็กดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เวลา 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
<p>1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อยการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของตนเองได้</p> <p>2. นักเรียนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองได้</p> <p>3. นักเรียนสามารถปรับปรุง/พัฒนาพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้นได้</p>	<p>การยอมรับจุดเด่น จุดด้อยของตนเองเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้การพัฒนา/ปรับปรุงจุดด้อยของตนเองให้ดียิ่งขึ้นนับเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม</p> <p>การวิจัย เป็นกระบวนการศึกษาอย่างมีระบบโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนาตนเองโดยใช้กระบวนการวิจัยจะทำให้ได้ข้อค้นพบ และผลการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือรวมทั้งสามารถ</p>	<p>ขั้นที่ 1 ติความ/ระบุปัญหา</p> <p>1. ครูทบทวนการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยและหน้าที่ของเด็กดีร่วมกับนักเรียน โดยตั้งคำถามและชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีความสงบสุขได้ ประชาชนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รู้ใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งนักเรียนสามารถมีส่วนร่วมทำให้สังคมน่าอยู่ได้ด้วยการประพฤติตนเป็นเด็กดี ดังในเนื้อเพลงหน้าที่เด็กดี</p> <p>2. ครูให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลง หน้าที่เด็กดีร่วมกันคิดว่านักเรียนจะมีส่วนทำให้สังคมน่าอยู่ได้อย่างไรบ้าง</p> <p>3. ครูแจกใบกิจกรรม หนูจะเป็นเด็กดี ให้นักเรียน พร้อมให้นักเรียนวิเคราะห์จุดเด่น – จุดด้อยของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนของตนเอง และ</p>	<p>1. ตัวอย่างงานวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง</p> <p>2. หนังสือ เอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัย</p> <p>3. อินเทอร์เน็ตที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย</p> <p>4. แบบประเมินการทำงานของนักเรียน</p>	<p>1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน</p> <p>2. ตรวจสอบจากผลงานของนักเรียน</p>

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
	นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง	<p>ระบุสิ่งที่ปัญหาหรือต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยครูตั้งคำถามชี้ให้นักเรียนเห็นวิธีการ แหล่งรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้</p> <p>3. นักเรียนเลือกประเด็นที่เป็นปัญหาและต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วนมา 1 อย่าง พร้อมเสนอแนวทางแก้ไข</p> <p>4. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง และมอบหมายให้นักเรียนทำวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง โดยใช้เวลา 3 สัปดาห์ เขียนเป็นรายงานการพัฒนาตนเอง</p> <p>5. ครูให้นักเรียนระบุสิ่งที่นักเรียนต้องการศึกษาให้ชัดเจนอีกครั้ง</p> <p>ขั้นที่ 2 วางแผนงาน</p> <p>1. นักเรียนตั้งสมมติฐาน และคำถามของการศึกษาให้ชัดเจน</p> <p>2. ครูตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับแก้สมมติฐาน และข้อคำถามให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น</p> <p>3. นักเรียนวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้ได้คำตอบของสมมติฐานและข้อคำถามที่กำหนดไว้ข้างต้น</p>		

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
		<p>4. ครูให้คำปรึกษาเพื่อให้แผนการดำเนินงานมีความชัดเจน</p> <p>5. ครูแจกแบบบันทึกการปฏิบัติงานให้นักเรียนบันทึก</p> <p>ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน</p> <p>1. ครูเน้นย้ำให้นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่นักเรียนต้องการปรับปรุงแก้ไข</p> <p>2. นักเรียนสรุปข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการปรับปรุงและแนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม</p> <p>3. นักเรียนนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมของตนเอง ที่ได้จากการค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ</p> <p>ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหา/พัฒนาผลงาน</p> <p>1. นักเรียนเลือกแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาใช้ในการพัฒนา/ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง (ในระยะเวลา 3 สัปดาห์) โดยออกแบบเครื่องมือสำหรับบันทึกพฤติกรรมอย่างเหมาะสม</p>		

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
		<p>2. ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมระหว่างการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาพฤติกรรมตามแนวทางที่เลือกไว้</p> <p>3. นักเรียนสรุปผลการพัฒนาตนเอง เป็นรายงานการวิจัย เพื่อพัฒนาตนเอง ตามรูปแบบที่ครูกำหนดไว้</p> <p>4. เมื่อดำเนินการพัฒนาตนเองครบ 3 สัปดาห์นักเรียน นำเสนอผลการวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองหน้าชั้นเรียน</p> <p>5. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายผลการศึกษา และ วิเคราะห์จุดเด่น – จุดด้อยของงาน</p> <p>6. นักเรียนประเมินการทำงานของตนเอง</p>		

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : ใสใจส่วนรวม เรื่อง : โรงเรียนของเราน่าอยู่
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เวลา 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
<p>1. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนได้</p> <p>2. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>3. นักเรียนสามารถทำโครงการแก้ปัญหา/พัฒนาโรงเรียนได้</p>	<p>การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เป็นสิ่งที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยพึงปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยนักเรียนสามารถทำได้โดยการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา/พัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น</p> <p>การจัดทำโครงการสำหรับพัฒนาโรงเรียนจะทำให้</p> <p>นักเรียนรู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ ผลงานมีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งเป็นการฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอีกทางหนึ่ง</p>	<p>ขั้นที่ 1 ติความ/ระบุปัญหา</p> <p>1. ครูให้นักเรียนสำรวจสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และนึกถึงสิ่งที่เป็นปัญหาหรือสิ่งที่นักเรียนต้องการพัฒนา/ปรับปรุงให้ดีขึ้น</p> <p>2. นักเรียนบอกความสำคัญ/จำเป็นของการพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น</p> <p>3. ครูแจกใบกิจกรรมและอธิบายกิจกรรม “โรงเรียนของเราน่าอยู่” โดยมอบหมายให้นักเรียนจัดทำโครงการการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการขัดแย้งทางความคิด ฯลฯ โดยครูเน้นย้ำให้นักเรียนใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกัน (แต่ละกลุ่มเลือกแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน)</p> <p>4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ระบุประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา/จัดทำเป็นโครงการ พร้อมตั้งคำถามหลักของการศึกษา</p>	<p>1. หนังสือ เอกสารที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการทำโครงการ</p> <p>2. เว็บไซต์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการทำโครงการ</p> <p>3. ใบกิจกรรม “โรงเรียนของเราน่าอยู่”</p> <p>4. ตัวอย่างโครงการ</p> <p>5. ฉลาก (ลำดับการนำเสนอผลงาน)</p> <p>6. แบบประเมินการทำงาน of นักเรียน</p> <p>7. แบบประเมินผลงาน of นักเรียน</p>	<p>1. สังเกตจาการตอบคำถามของนักเรียน</p> <p>2. ตรวจสอบจากผลงานของนักเรียน</p>

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
		<p>5. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับการทำโครงการ ยกตัวอย่างประกอบ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม (ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนรู้ว่าควรค้นคว้าอะไรเพิ่มเติมสำหรับการทำโครงการ เช่น แนวทางการแก้ปัญหา/ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การแก้ปัญหาย่างสันติ เป็นต้น)</p> <p>ขั้นที่ 2 วางแผนงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนร่วมกันตั้งสมมติฐานการศึกษา ค้นคว้าว่าจะแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมส่วนไหน ด้วยวิธีการใด 2. นักเรียนวางแผนการศึกษา ค้นคว้า เพื่อตอบสมมติฐานและคำถามที่ระบุไว้ข้างต้น 3. ครูตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับแก้สมมติฐานให้ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น 4. นักเรียนติดต่อครูในโรงเรียนเพื่อเป็นที่ปรึกษาการทำโครงการ 5. นักเรียนสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน โดยมีครูที่ปรึกษาโครงการคอยให้คำแนะนำ 6. ครูแจกแบบบันทึกการปฏิบัติงานให้นักเรียน 		

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
		<p>ขั้นที่ 3 ดำเนินงานตามแผน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูเน้นย้ำให้นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และอ้างอิงแหล่งที่มาให้ถูกต้อง พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานให้ครอบคลุมเพื่อตอบสนองมิติฐานและคำถามที่ระบุไว้ได้ 2. นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ โดยมีครูและครูที่ปรึกษาโครงการร่วมดูแล และติดตามผลการดำเนินงาน 3. นักเรียนสรุปผลการดำเนินงาน เป็นรูปเล่มรายงานโครงการ 4. นักเรียนจับฉลากและนำเสนอผลการจัดทำโครงการหน้าชั้น <p>ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้มาแก้ปัญหา/สร้างสรรค์ผลงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหา 2. นักเรียนร่วมกันสรุปผลการจัดทำโครงการ/โครงการ ของทุกกลุ่ม พร้อมวิเคราะห์จุดเด่น – จุดด้อยของแต่ละกลุ่ม 		

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
		3. นักเรียนร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการให้ดีขึ้น 4. นักเรียนเผยแพร่โครงงานภายในโรงเรียนและให้สมาชิกในโรงเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงงานของนักเรียน 5. นักเรียนบอกประโยชน์/ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม “โรงเรียนของเราน่าอยู่” 6. นักเรียนประเมินการทำงานของตนเอง		

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : ร่วมอนุรักษ์ความเป็นไทย เรื่อง : ท้องถิ่นของฉัน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เวลา 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
<p>1. นักเรียนบอกความสำคัญของประเพณีไทยได้</p> <p>2. นักเรียนสามารถแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นได้</p> <p>3. นักเรียนสามารถบอกบอกแนวทางการสืบสานประเพณีท้องถิ่นได้</p>	<p>สมาชิกที่ดีของสังคมควรมีความรู้และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน การศึกษาและเผยแพร่ประเพณีท้องถิ่นในรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ นับเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอีกทางหนึ่ง</p>	<p>ขั้นที่ 1 ทิศความ/ระบุปัญหา</p> <p>1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงความหมายของประเพณี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย</p> <p>2. ครูสุ่มถามนักเรียนถึงประเพณี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมที่นักเรียนรู้จัก และที่นักเรียนชื่นชอบ พร้อมบอกเหตุผล</p> <p>3. ครูให้นักเรียนบอกความสำคัญของประเพณี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย</p> <p>4. ครูแจกใบกิจกรรมและอธิบายกิจกรรม “ท้องถิ่นของฉัน” และมอบหมายให้นักเรียนจัดกลุ่ม ศึกษาประเพณีท้องถิ่นของภาคอีสานเลือกมา 1 ประเพณีเพื่อเขียนบทและแสดงบทบาทสมมติหน้าเสาธง (ครูกำหนดให้นักเรียนนำเสนอโดยใช้ภาษาอีสาน) โดยเน้นย้ำให้นักเรียนใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน</p> <p>5. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน สมาชิกกลุ่มร่วมกันกำหนดที่ต้องศึกษาค้นคว้า โดยครูใช้คำถามนำ</p>	<p>1. หนังสือ เอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเพณี/ภูมิปัญญา/วัฒนธรรมไทย</p> <p>2. เอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณี/ภูมิปัญญา/วัฒนธรรมไทย</p> <p>3. เว็บไซต์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย</p> <p>4. ใบกิจกรรม “ท้องถิ่นของฉัน”</p>	<p>1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน</p> <p>2. ตรวจสอบจากผลงานของนักเรียน</p>

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
		<p>เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่ควรรู้และศึกษาค้นคว้าสำหรับการทำกิจกรรมให้สมบูรณ์</p> <p>ขั้นที่ 2 วางแผนงาน</p> <p>1. นักเรียนร่วมกันระบุนุสมมติฐานและคำถามหลักในการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้คำตอบสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการแสดงบทบาทสมมติ</p> <p>(ประเพณีของภาคอีสานมีอะไรบ้าง แต่ละประเพณีมีลักษณะอย่างไร ประเพณีใดที่สมาชิกกลุ่มชื่นชอบมากที่สุด ฯลฯ)</p> <p>2. ครูตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับแก้สมมติฐานและคำถามให้ถูกต้องและเหมาะสม</p> <p>3. นักเรียนวางแผนการดำเนินงาน พร้อมเขียนสรุปให้ครูตรวจสอบและให้คำแนะนำ</p> <p>ขั้นที่ 3 ดำเนินงานตามแผน</p> <p>1. ครูเน้นย้ำให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และเขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลให้ถูกต้อง พร้อมให้เวลานักเรียนศึกษาค้นคว้า</p>	<p>5. แบบประเมินการทำงาน of นักเรียน</p> <p>4. แบบประเมินผลงาน of นักเรียน</p>	

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดและประเมินผล
		<p>2. นักเรียนสรุปผลการศึกษาค้นคว้า “ประเพณีท้องถิ่นอีสาน” จัดทำเป็นรูปเล่มรายงาน</p> <p>ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหา/สร้างสรรค์ผลงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนเขียนโครงเรื่องประเพณีท้องถิ่นอีสานที่จะแสดง บทบาทสมมติส่งให้ครูพิจารณา 2. ครูตรวจและให้คำแนะนำในการเขียนโครงเรื่อง และ บทบาทสมมติ 3. ครูให้นักเรียนซ้อมการแสดงบทบาทสมมติในเวลาที่เหมาะสม 4. นักเรียนจับฉลากและนำเสนอผลงานโดยการแสดง บทบาทสมมติ “ประเพณีท้องถิ่นอีสาน” หน้าชั้นเรียน โดยมีเพื่อนๆ และนักเรียนชั้นอื่นๆ เข้าชมการแสดง พร้อมแสดงความคิดเห็นและให้คะแนนการแสดงของแต่ละกลุ่ม 5. นักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของประเพณีท้องถิ่น และวิเคราะห์จุดเด่น - จุดด้อยของการแสดงของแต่ละกลุ่ม 6. นักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม “ท้องถิ่นของฉัน” 7. นักเรียนประเมินการทำงานของตนเอง 		

ภาคผนวก ช

ตัวอย่างเอกสารประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อ
พัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

ใบกิจกรรมที่ 2 หนูจะเป็นเด็กดี

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ตอนที่ 1

สำรวจความเป็นพลเมืองดีของตนเอง

ให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของตนเองที่เป็นจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงและเสนอแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยรวม ข้อมูลจากการสำรวจตนเอง ความคิดเห็นของเพื่อน และครอบครัว

แหล่งข้อมูล	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เป็นจุดเด่น	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ต้องปรับปรุง	แนวทางการปรับปรุง/พัฒนาตนเอง
ตัวฉัน	1)	1)	1)
	2)	2)	2)
	3)	3)	3)
เพื่อน	1)	1)	1)
	2)	2)	2)
	3)	3)	3)
ครอบครัว	1)	1)	1)
	2)	2)	2)
	3)	3)	3)

ตอนที่ 2

วิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เป็นจุดเด่นของนักเรียนคืออะไร

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่นักเรียนต้องการปรับปรุงมากที่สุดคืออะไร(เลือกมา 1 ข้อ)

เหตุผล

ตอนที่ 3

การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาตนเอง

- ◎ การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาตนเองมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ในการใช้ กระบวนการวิจัยในการศึกษาและพัฒนาพฤติกรรม การปฏิบัติตนให้ดียิ่งขึ้น
- ◎ ขอให้นักเรียนดำเนินการอย่างตั้งใจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

ให้นักเรียนทำการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาตนเอง โดยเขียนบันทึกการดำเนินการทุกวันเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ตามแนวทางการบันทึกที่กำหนดให้ และเขียนเป็นรายงานการวิจัยประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ประวัติส่วนตัว
- 2) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ต้องการปรับปรุง
- 3) การวางแผนการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข
- 4) การดำเนินการ
- 5) ผลที่เกิดขึ้น
- 6) อุปสรรคในการดำเนินการและแนวทางแก้ไข
- 7) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาตนเอง

บันทึกการพัฒนาตนเอง

วัน / เดือน / ปี

✘ การดำเนินการ :

.....

.....

✘ ผลที่เกิดขึ้น :

.....

.....

✘ ความก้าวหน้าในการปรับปรุงตนเองวันนี้ :

.....

✘ อุปสรรคในการดำเนินการและแนวทางแก้ไข :

.....

ใบกิจกรรมที่ 7

โรงเรียนของเราอายุ

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ตอนที่ 1

โครงการแก้ไขปัญหา/พัฒนาโรงเรียน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน จัดทำโครงการการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการขัดแย้งทางความคิด ฯลฯ โดยเลือกมา 1 เรื่อง จากนั้นเขียนบันทึกและรายงานการทำโครงการ โดยประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1) ชื่อโครงการ	8) วิธีดำเนินการ
2) ชื่อผู้ทำโครงการ	8.1) วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี
3) ชื่อที่ปรึกษา	8.2) วิธีดำเนินการทดลอง
4) บทคัดย่อ	9) ผลการศึกษาทดลอง
5) ที่มาและความสำคัญของโครงการ	10) สรุปและข้อเสนอแนะ
6) จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	11) เอกสารอ้างอิง
7) สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า (ถ้ามี)	

ตอนที่ 2

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. โรงเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

2. นักเรียนสามารถทำความดีต่อโรงเรียนได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

3. การทำโครงการแก้ไขปัญหา/พัฒนาโรงเรียนมีประโยชน์อย่างไร

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 9 รักษ์โลก

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ตอนที่ 1

สิ่งประดิษฐ์รักษ์โลก

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 4 คน ทำสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุที่ใช้แล้ว กลุ่มละ 1 ชิ้น พร้อมเขียนรายงานส่ง โดยประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1) ชื่อสิ่งประดิษฐ์	4) วัสดุที่ใช้
2) เหตุผลของการเลือกทำสิ่งประดิษฐ์นี้	5) วิธีทำ
3) จุดประสงค์ของการจัดทำสิ่งประดิษฐ์	6) ประโยชน์ของสิ่งประดิษฐ์

ตอนที่ 2

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. สิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนมีอะไรบ้าง
.....
.....
2. สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีประโยชน์อย่างไรบ้าง
1) 2)
3) 4)
3. หากสิ่งแวดล้อมถูกทำลายจะเกิดผลเสียอย่างไรบ้าง
1) 2)
3) 4)
4. นักเรียนมีวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง
1) 2)
3) 4)
5. การทำสิ่งประดิษฐ์รักษ์โลกมีประโยชน์อย่างไร
.....
.....

ภาคผนวก ซ
แบบบันทึกหลังการสอน

แบบประเมินการสอนของตนเอง

การสอนครั้งที่.....วัน / เดือน / ปี.....เวลา..... หน่วยการเรียนรู้ย่อย.....เรื่อง..... ผู้สอน.....
--

จำนวนนักเรียน.....คน ชาย.....คน คือ.....

ความพร้อมและความสนใจของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ปกติ เพราะ.....
- ดีกว่าปกติ เพราะ.....
- ต่ำกว่าปกติ เพราะ.....

1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วันนี้ประเมินตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

- ดำเนินการไปตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประการ
- แตกต่างไปจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บ้าง

2. ข้อสังเกต (ข้อมูล) ที่น่าสนใจของการสอนวันนี้

3. การแปลความข้อผู้สอนในสิ่งที่เกิดขึ้นในข้อ 2

4. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วันนี้ประสบความสำเร็จตามที่ผู้สอนกำหนด

วัตถุประสงค์ไว้ประมาณกี่เปอร์เซ็นต์ 100% 90% 80% 70%

60% 50% ต่ำกว่า 50%

ที่เป็นเช่นนี้เพราะ.....

สิ่งที่ขาดหายไป.....% คือ.....

5. สิ่งที่ต้องระมัดระวังในการสอนครั้งต่อไป

6. สิ่งที่ต้องปรับปรุงและ/หรือเพิ่มเติมในครั้งต่อไป (เพื่อเพิ่มให้เป็น 100%)

แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การสอนครั้งที่.....วัน / เดือน / ปี.....เวลา.....
หน่วยการเรียนรู้ย่อย.....เรื่อง.....
ผู้สอน.....

1. ในการจัดกิจกรรมวันนี้ได้ทำอะไรบ้าง

.....

.....

2. สิ่งที่น่าประทับใจหรือความรู้สึกในการทำงานข้างต้นนี้คืออะไร เพราะอะไร

.....

.....

3. สิ่งที่ได้เรียนรู้และเกิดความคิด/แนวคิดใหม่อะไรบ้าง และความคิด/แนวคิดนั้นเชื่อมโยงกับความรู้เดิมอย่างไร

.....

.....

4. การนำประสบการณ์ ความคิด และสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้นำไปใช้ประโยชน์ (อย่างไร เมื่อไร เพื่ออะไร)

.....

.....

5. คำถามค้างใจที่ต้องหาคำตอบต่อไป

.....

.....

ผู้บันทึก.....

(.....)

เวลา.....

ภาคผนวก ฅ

แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกรอกข้อความลงในช่องว่างและใส่เครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความตามความเป็นจริง ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่ตัวของนักเรียนเองโดยตรง และทางโรงเรียนจะเก็บรักษาเป็นความลับ การทำแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลต่อคะแนนใดๆ ของนักเรียน

1. ประวัติและรายละเอียดเกี่ยวกับทางบ้าน

- 1.1 ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....
ชั้น.....เลขที่.....ครูประจำชั้น.....
- 1.2 ปัจจุบันพักอยู่บ้านเลขที่.....หมู่บ้าน.....ถนน.....
ซอย.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....โทรศัพท์.....
- 1.3 สถานที่เกิด บ้านเลขที่.....หมู่บ้าน.....ถนน.....
ซอย.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....
- 1.4 นักเรียนเกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
- 1.5 เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....นับถือศาสนา.....
- 1.6 ชื่อบิดา.....อาชีพ.....
ชื่อมารดา.....อาชีพ.....
- 1.7 ปัจจุบันข้าพเจ้าพักอยู่กับ.....เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าคือ เป็น.....
- 1.8 ผู้ที่อุปการะข้าพเจ้าด้านการเงินคือ บิดา มารดา บุคคลอื่น
ชื่อ.....เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า คือ เป็น.....
- 1.9 ข้าพเจ้ามีพี่น้องทั้งหมด.....คน เป็นชาย.....คน เป็นหญิง.....คน
ข้าพเจ้าเป็นบุตรคนที่.....ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด พี่น้องทำงานแล้ว.....คน
น้องที่ยังไม่เข้าเรียน.....คน
- 1.10 รายชื่อพี่น้องของข้าพเจ้าที่กำลังเรียนอยู่มีดังนี้
 - 1) ชื่อ.....อายุ.....ปี เรียนชั้น.....โรงเรียน.....
 - 2) ชื่อ.....อายุ.....ปี เรียนชั้น.....โรงเรียน.....

- 3) ชื่อ.....อายุ.....ปี เรียนชั้น.....โรงเรียน.....
- 4) ชื่อ.....อายุ.....ปี เรียนชั้น.....โรงเรียน.....
- 1.11 รายชื่อพี่น้องที่ทำงานแล้ว
- 1) ชื่อ.....อายุ.....ปี จบการศึกษา.....
อาชีพ.....รายได้.....บาท/เดือน
- 2) ชื่อ.....อายุ.....ปี จบการศึกษา.....
อาชีพ.....รายได้.....บาท/เดือน
- 3) ชื่อ.....อายุ.....ปี จบการศึกษา.....
อาชีพ.....รายได้.....บาท/เดือน
- 1.12 จำนวนสมาชิกทั้งหมดในบ้านของข้าพเจ้ามี.....คน
- 1.13 ข้าพเจ้า ไม่มี มี ญาติพี่น้องที่เป็นโรคประสาทเกี่ยวข้องเป็น.....
- 1.14 บ้านของข้าพเจ้ามีทั้งหมด.....ห้อง
ข้าพเจ้ามีห้อง ส่วนตัว อยู่ร่วมกับ.....
- 1.15 หน้าที่การงานที่บ้านที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำคือ.....
- 1.16 ผู้ที่ข้าพเจ้ารักและไว้ใจมากที่สุดในบ้าน คือ.....
เพราะ.....
เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าคือเป็น.....
ผู้ที่ข้าพเจ้าไม่ชอบและไม่ไว้ใจมากที่สุดในบ้าน คือ.....
เพราะ.....
เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าคือเป็น.....
- 1.17 ข้าพเจ้าได้รับค่าใช้จ่ายส่วนตัวจากผู้ปกครองวันละ.....บาท สัปดาห์ละ.....บาท
เดือนละ.....บาท ปีละ.....บาท
- 1.18 ข้าพเจ้ามีรายได้พิเศษ (วันละ/เดือนละ).....บาท
โดยได้จากการทำงาน (ระบุชื่อ).....
- 1.19 ข้าพเจ้า มีเงินฝากธนาคาร.....บาท ไม่มีเงินฝาก
- 1.20 เพื่อนสนิทของข้าพเจ้า คือ.....
- 1.21 สิ่งที่ข้าพเจ้าภูมิใจในตนเองคือ.....
- 1.22 สิ่งที่เป็นจุดด้อยและข้าพเจ้าควรพัฒนาคือ.....

2. รายละเอียดเกี่ยวกับการเรียน

- 2.1 ข้าพเจ้า ไม่เคยหยุดเรียนเลย นานๆ ครั้ง
 เคยหยุดเรียนบ่อยๆ เพราะ.....
- 2.2 ตามปกติข้าพเจ้าใช้เวลาในการศึกษาบทเรียนที่บ้านวันละประมาณ.....ชั่วโมง
 ระหว่างเวลา.....ถึงเวลา.....น
- 2.3 ตามที่ข้าพเจ้าปฏิบัติมา ข้าพเจ้า **ไม่เคย** ทบทวนบทเรียนเมื่อกลับจากโรงเรียน
 ทบทวนบ้างเฉพาะบางบท
- 2.4 ข้าพเจ้าสามารถทำใจให้เป็นสมาธิในเวลาอ่านหนังสือ ได้ง่าย ได้ยาก

3. รายละเอียดเกี่ยวกับความสนใจและประสบการณ์

- 3.1 ข้าพเจ้าชอบใช้เวลาว่างในการ นอน อ่านหนังสือ
 ฟังเพลง/ร้องเพลง เล่นกีฬา ดูภาพยนตร์
 ดูโทรทัศน์ ไปเที่ยว อื่นๆ (ระบุ).....
- 3.2 ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือประเภท สารคดี นวนิยาย การ์ตูน
 ชอบทุกประเภท ไม่ชอบเลย
- 3.3 ข้าพเจ้าเล่นดนตรี เป็น ไม่เป็น ดนตรีที่ข้าพเจ้าเล่น คือ.....
- 3.4 ข้าพเจ้าออกจากบ้านเวลากลางคืน
 บ่อย ไม่บ่อย ไม่เคยออกไปไหนเลย
 ถ้าข้าพเจ้าออกจากบ้านเวลากลางคืนจะกลับบ้านอย่างช้าเวลา.....น.
 สาเหตุในการออกจากบ้านกลางคืน เพราะ.....
- 3.5 ข้าพเจ้า เคย ไม่เคย เล่นกีฬา ถ้าเคยกีฬาที่ชอบเล่นคือ.....
- 3.6 ก่อนออกจากบ้านเวลาใดก็ตามนอกจากมาโรงเรียนตามปกติ
 ข้าพเจ้า ต้อง ไม่ต้อง ขออนุญาตผู้ปกครองเวลาออกจากบ้าน
 ข้าพเจ้า ไปคนเดียว ไปกับเพื่อน (ระบุชื่อเพื่อน).....
- 3.7 ข้าพเจ้าชอบฟังเพลงประมาณวันละ.....ชั่วโมง เพลงที่ชอบมากที่สุด คือเพลงประเภท

- 3.8 ข้าพเจ้า ไม่มี มี โทรทัศน์ที่บ้าน (ถ้ามี) ในวันหนึ่งๆ ดูโทรทัศน์ประมาณ.....ชั่วโมง
 รายการที่ชอบดูมากที่สุด คือ.....

เฉพาะวันหยุดข้าพเจ้าดูโทรทัศน์ประมาณ.....ชั่วโมง หรือ ดูทั้งวัน

3.9 ข้าพเจ้า ไม่เคย เคยไปเที่ยวต่างจังหวัด ถ้าเคยบอกชื่อจังหวัด.....

3.10 งานอดิเรกของข้าพเจ้าคือ.....

3.11 นักเรียนชอบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดมากที่สุด ให้เรียงลำดับตั้งแต่ 1 – 8 โดย
หมายเลข 1 คือ วิชาที่ชอบมากที่สุด และหมายเลข 8 คือ วิชาที่ชอบน้อยที่สุด พร้อมบอกเหตุผล

ภาษาไทย เพราะ.....

คณิตศาสตร์ เพราะ.....

วิทยาศาสตร์ เพราะ.....

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะ.....

สุขศึกษาและพลศึกษา เพราะ.....

ศิลปะ เพราะ.....

การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพราะ.....

ภาษาต่างประเทศ เพราะ.....

3.12 ให้นักเรียนพิจารณากิจกรรมการเรียนการสอนต่อไปนี้ แล้วเรียงลำดับกิจกรรมที่
นักเรียนชอบมากที่สุด 3 ลำดับ และไม่ชอบมากที่สุด 3 ลำดับ

กิจกรรมการเรียนการสอน	ชอบเป็นลำดับที่	ไม่ชอบเป็นลำดับที่
การฟังบรรยายจากครูเพียงอย่างเดียว		
การที่นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น		
การทำงานเดี่ยว		
การทำงานเป็นกลุ่ม		
การทำกิจกรรมที่สนุกสนาน เช่น ร้องเพลง เล่นเกม แสดงความสามารถ		
การที่เรียนอยู่ในห้องเพียงอย่างเดียว		
การได้ออกไปเรียนนอกห้องเรียน		
อื่นๆ (ระบุ)		

- 3.13 เวลาทำงานกลุ่มนักเรียนชอบให้แบ่งเป็นกลุ่มละกี่คน.....
- 3.14 เพื่อนแบบไหนที่นักเรียนชอบทำงานกลุ่มด้วย.....
- 3.15 เวลาได้รับมอบหมายให้ทำงานกลุ่มนักเรียนได้มีการแบ่งหน้าที่กันหรือไม่
 แบ่งหน้าที่เสมอ แบ่งหน้าที่เป็นบางครั้ง ไม่เคยแบ่งหน้าที่
 นักเรียนมักได้รับหน้าที่ใดในกลุ่ม.....
 นักเรียนชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเพื่อนในกลุ่มหรือไม่
 ชอบ เพราะ.....
 ไม่ชอบ เพราะ.....
- 3.16 นักเรียนพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานกลุ่มต่อไปนี้ แล้วเรียงลำดับปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด 3 ลำดับ โดยใส่หมายเลข 1 แทนปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด 2 และ 3 แทนปัญหาที่เกิดขึ้นรองลงมา ลงในช่อง ลำดับที่

ปัญหาที่เกิด	ลำดับที่
นักเรียนแบ่งกลุ่มกันเองไม่ได้	
นักเรียนไม่ช่วยกันทำงาน	
นักเรียนคุยกันเสียงดังขณะทำงาน	
นักเรียนไม่แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงาน	
อื่นๆ (ระบุ)	

- 3.17 นักเรียนอยากให้ครูสอนอย่างไร
-
-
-

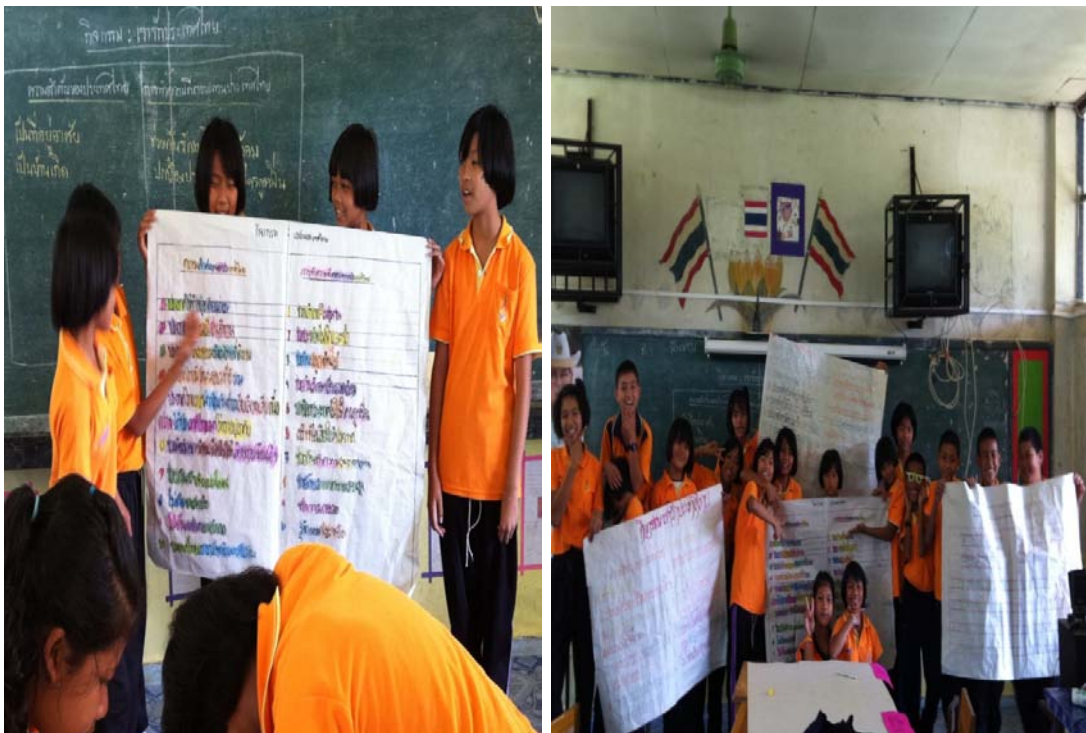

ภาคผนวก ญ

ภาพกิจกรรมจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนา
คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา

กิจกรรมประชาธิปไตย

กิจกรรม เราชักประเทศไทย

กิจกรรมประชาธิปไตยเด็กไทยใส่ใจการเลือกตั้ง

กิจกรรม ท้องถิ่นของฉัน

กิจกรรม รักษ์โลก

กิจกรรมนิทานคุณธรรม พ่อหลวงของแผ่นดิน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุจิตรา วันทอง เกิดเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2528 จังหวัดอุดรธานี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขามัธยมศึกษา-วิทยาศาสตร์ วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป และจิตวิทยาการปรึกษาและแนะแนว ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 ปัจจุบันรับราชการครูที่จังหวัดอุดรธานี